

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY WAŚNIÓW NA LATA
2016-2023**

Waśniów, 2016 r.

Spis treści

Wstęp.....	4
I. Część wprowadzająca.....	5
I.1. Podstawa prawna opracowania Strategii.....	7
I.2. Metodyka opracowania.....	14
II. Część diagnostyczno-analityczna.....	16
II.1. Informacje ogólne.....	16
II.2. Demografia.....	18
II.2.1. Poziom życia mieszkańców.....	25
II.3. System edukacji.....	26
II.3.1. Przedszkola.....	29
II.3.2. Szkoły podstawowe.....	29
II.3.3. Szkoły gimnazjalne.....	32
II.4. Ochrona zdrowia.....	34
II.5. Kultura.....	35
II.6. Warunki i zasoby mieszkaniowe.....	38
II.7. Lokalny rynek pracy.....	39
II.8. Pomoc społeczna.....	45
II.8.1. Świadczenia rodzinne i opiekuńcze.....	51
II.8.2. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego.....	58
II.8.3. Realizacja Programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”.....	59
II.8.4. Stypendia socjalne.....	60
II.8.5. Karta Dużej Rodziny.....	61
II.9. Społeczeństwo obywatelskie.....	61
II.9.1. Organizacje pozarządowe.....	63
II.9.2. Udział w wyborach.....	64
II.10. Analiza SWOT.....	65
III. Lokalne Problemy Społeczne.....	69
III.1. Bezrobocie.....	69
III.2. Ubóstwo.....	75
III.3. Sytuacja osób starszych.....	78
III.4. Niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba.....	80
III.5. Przemoc w rodzinie.....	84

III.6. Ochrona macierzyństwa	87
III.7. Uzależnienia	88
III.7.1. Alkoholizm	88
III.8. Problemy opiekuńczo-wychowawcze	91
III.9. Bezdomność	93
III.10. Bezpieczeństwo publiczne	94
III.10.1. Policja	94
III.10.2. Ochotnica Straż Pożarna	96
IV. Część programowa	98
IV.1. Analiza metodą Pareto-Lorenza	98
IV.2. Podsumowanie diagnozy	100
IV.3. Misja Gminy	101
IV.4. Cele strategiczne i operacyjne	102
IV.4.1. Cel Strategiczny 1. Zapobieganie bezrobociu i ubóstwu poprzez wsparcie rozwoju gospodarczego	104
IV.4.2. Cel Strategiczny 2. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców	104
IV.4.3. Cel Strategiczny 3. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych oraz seniorów	105
IV.4.4. Cel Strategiczny 4. Poprawa jakości i dostępu do usług publicznych, w tym socjalnych .	106
IV.4.5. Cel Strategiczny 5. Wsparcie rodziny odpowiedzią na niekorzystną tendencję demograficzną w gminie	106
IV.4.6. Cel Strategiczny 6. Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie	107
IV.5. Kierunki działań	108
IV.6. Analiza WiP: ważności (istotności) oraz prawdopodobieństwa działań strategicznych	117
IV.7. Zgodność Strategii z dokumentami wyższego rzędu	126
IV.7.1. Kontekst europejski	126
IV.7.1. Kontekst krajowy	128
IV.7.1. Kontekst regionalny	130
IV.8. Źródła finansowania	131
IV.9. Koordynator	131
IV.10. Monitoring	131
Spis Tabel	133
Spis Wykresów	134
Spis Rysunków	135

Wykaz skrótów użytych w dokumencie:

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Waśniowie

UG – Gmina Waśniów/Urząd Gminy w Waśniowie

GOKiS – Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Waśniowie

GBP – Gminna Biblioteka Publiczna w Waśniowie

ZOEAP0 - Zakład Obsługi Ekonomiczno-Administracyjnej Placówek Oświaty w Waśniowie

Szkoły – placówki oświatowe z terenu Gminy Waśniów

NGO – organizacje pozarządowe z terenu Gminy Waśniów

PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

GZOZ – Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Waśniowie

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim

SP – Starostwo Powiatowe w Ostrowcu Świętokrzyskim

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PP – Posterunek Policji w Waśniowie

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Wstęp

Obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych nakłada na gminę art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki negatywnych kwestii społecznych. Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, oraz doprowadzić do ich integracji społecznej. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Waśniów służyć będzie jako podstawa określająca kierunki zamierzeń rozwojowych w sektorze pomocy społecznej, na terenie gminy w latach 2016–2023.

Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, oświaty oraz kultury. W pracach nad Strategią mieszkańcy byli włączeni po przygotowaniu wstępnego projektu dokumentu, w trakcie konsultacji nad jego zapisami. Ostateczny kształt dokumentowi nadał zespół Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej przy wsparciu eksperta zewnętrznego.

Strategia ma charakter otwarty, zawiera w sobie założenie ciągłego doskonalenia zawartych w niej zapisów, modyfikacji kierunków działań oraz sposobów realizacji założonych celów. Stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów z zakresu pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych działań zależy zarówno od środków finansowych posiadanych przez gminę jak i efektywności w ich dalszym pozyskiwaniu. Dobrze opracowana Strategia jest podstawą skutecznego pozyskiwania środków finansowych z budżetu państwa i funduszy Unii Europejskiej na realizację projektów ze sfery społecznej dla których stanowi potencjalne uzasadnienie. Jako uzupełnienie środków gminnych należy wskazać aktywną współpracę z partnerami społecznymi, w tym

organizacjami pozarządowymi, które niejednokrotnie mają szersze możliwości ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe.

Prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat uwarunkowań zewnętrznych opracowywanego dokumentu.

Część diagnostyczna zawiera informacje ogólne dotyczące Gminy Waśniów oraz specyfikę sytuacji społeczno-gospodarczej gminy. Część ta została oparta na analizie źródeł zastanych oraz identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT). Strategia przygotowywana była na jak najbardziej aktualnych danych na moment przygotowywania dokumentu, czyli końcówkę 2015 roku, dlatego też dane pochodzące z Głównego Urzędu Statystycznego czy z Zasobów Pomocy Społecznej kończyły się na roku 2014. W przypadku danych określających system edukacji, możliwym było użycie danych z roku szkolnego 2015/2016. Uzupełnieniem części diagnostycznej jest opis lokalnych problemów społecznych.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

I. Część wprowadzająca

Dokument mający duży wpływ na kreowanie rzeczywistości społecznej powinien być oparty na wartościach i zasadach polityki społecznej, czyli doktrynach i normach działania, którymi to właśnie powinny się kierować podmioty polityki społecznej przy realizacji postawionych celów. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. Zasada przezorności – bezpieczeństwo socjalne jednostki nie powinno być efektem tylko i wyłącznie świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać także z odpowiedzialności za przyszłość własną oraz rodziny.
2. Zasada pomocniczości – w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
3. Zasada samorządności – wyraża się poprzez organizację życia społecznego w sposób gwarantujący prawo do aktywnego udziału jednostkom i grupom w istniejących instytucjach społecznych oraz do tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
4. Zasada wielosektorowości - polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.
5. Zasada samopomocy – opiera się na istnieniu i rozwoju wzajemnej pomocy ludzi, którzy zmagają się z podobnymi problemami życiowymi, zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
6. Zasada solidarności społecznej – oznacza wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
7. Zasada partycypacji – określa taką organizację życia społecznego, która umożliwia jednostkom realizację swoich ról społecznych, a grupom pozwala zająć równoprawne z innymi grupami miejsce w społeczeństwie.
8. Zasada dobra wspólnego - przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najuboższych;
- prowadzenie bieżących działań ostonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

I.1. Podstawa prawna opracowania Strategii

Przygotowując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Waśniów na lata 2016-2023 oparto się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z obowiązującymi przepisami oraz wymogami prawnymi. Najważniejszym aktem prawnym państwa polskiego oraz fundamentem państwa i systemu prawnego jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. To ona określa podstawowe prawa i wolności obywatelskie, a także gwarantuje poszanowanie praw osobistych, politycznych, ekonomicznych oraz socjalnych. Szczególną ochroną obejmuje dobro rodziny. Konstytucja Rzeczypospolitej Polski mówi, że wszyscy obywatele są równi wobec prawa i obowiązków. Mają prawo do równego ich traktowania i nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Oznacza to również, że pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiać im życie w warunkach odpowiednich godności człowieka.

Ustawa o pomocy społecznej

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2015 poz.163 ze zm.) definiuje pomoc społeczną jako instytucję polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia zasoby i możliwości. Ustawa o pomocy społecznej określa zadania w zakresie pomocy społecznej, organizację pomocy, rodzaje świadczeń, a także zasady i tryb ich udzielania. Określa również materialno-prawne przesłanki udzielania świadczeń z pomocy społecznej z tytułu:

1. ubóstwa;
2. sieroctwa;
3. bezdomności;
4. bezrobocia;
5. niepełnosprawności;

6. długotrwałej lub ciężkiej choroby;
7. przemocy w rodzinie;
- 7a. potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
8. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
9. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
10. braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze;
11. trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
12. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
13. alkoholizmu lub narkomanii;
14. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
15. klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Kodeks rodzinny i opiekuńczy

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015 r. poz. 1274) w sposób kompleksowy reguluje stosunki rodzinne, w tym między innymi kwestie związane z zawieraniem małżeństw, praw i obowiązków małżonków, ojcostwa, stosunków między rodzicami a dziećmi, przysposobienia dzieci, opieki nad dziećmi itp.

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 z późn. zm.) kładzie szczególny nacisk na edukację oraz aktywizację środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie, a także na wspieranie zatrudnienia dla tych grup. Ustawa o zatrudnieniu socjalnym stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Wychodzi również

naprzeciw postulatam organizacji pozarządowych, które oczekują od państwa większego zaangażowania w aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem.

Ustawa o spółdzielniach socjalnych

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 94, poz. 651 z późn. zm.) kompleksowo reguluje kwestię funkcjonowania spółdzielni socjalnej. W myśl cytowanej ustawy spółdzielnia socjalna to forma prawna podmiotu łączącego w sobie cechy przedsiębiorstwa oraz organizacji pozarządowej, mająca umożliwić jej członkom, którymi muszą być w 50% osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, powrót do uregulowanego życia społecznego i aktywności na rynku pracy. Spółdzielnia socjalna, jako rodzaj spółdzielni pracy, opiera się na zasadzie osobistego świadczenia pracy przez jej członków.

Ustawa o świadczeniach rodzinnych

Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2015r., poz. 114 z późn. zm.) reguluje przyznawanie i wypłatę świadczeń. Świadczenia przyznawane zgodnie z powyższą Ustawą są w całości finansowane ze środków budżetu państwa. W myśl ustawy o świadczeniach rodzinnych istnieje jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, świadczenia opiekuńcze tj. zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy, świadczenie pielęgnacyjne oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, świadczenie rodzicielskie

Ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów

Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2014 roku, poz. 567) określa warunki nabywania oraz zasady ustalania i wypłacania zasiłków dla opiekunów osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 r. w związku z wygaśnięciem z mocy prawa decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego.

Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów

Z dniem 1 października 2008 r. weszła w życie ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 859, z późn. zm.) określająca zasady pomocy materialnej udzielanej przez państwo osobom mającym trudności

w egzekucji wierzytelności alimentacyjnych od rodziców oraz zakres prowadzenia przez gminy postępowania wobec dłużników alimentacyjnych. Ustawa ta reguluje dwie istotne kwestie związane z brakiem skuteczności egzekucji zasądzonych od rodziców alimentów. Pierwszą z nich jest postępowanie gmin wobec dłużników alimentacyjnych, którego celem jest poprawa ściągalności alimentów, drugą pomoc państwa dla rodzin z dziećmi, będących w trudnej sytuacji materialnej w związku z nieskuteczną egzekucją alimentów w postaci przyznanych świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego

Według ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375) zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka, a ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa. Ochronę mają zapewnić organy administracji rządowej, samorządowej, instytucje do tego powołane oraz stowarzyszenia, fundacje, związki wyznaniowe, a także inne osoby fizyczne i prawne. W świetle ustawy, ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

1. Promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym.
2. Zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.
3. Kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014 r., poz. 1118 z późn. zm.) jest szczególnie ważnym aktem z punktu widzenia funkcjonowania organizacji pozarządowych w Polsce. Reguluje prowadzenie działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe, tryb, zasady i formy zlecania realizacji zadań publicznych przez administrację publiczną organizacjom pozarządowym, uzyskiwanie przez organizacje statusu organizacji pożytku publicznego oraz nadzór nad działalnością

organizacji pożytku publicznego, a także warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy oraz kwestie dotyczące konsultowania projektów dokumentów. Ustawa szczegółowo reguluje:

1. Prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego).
2. Uzyskanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego).
3. Nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego.
4. Wolontariat.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1286 z późn. zm.) powierza gminie najwięcej kompetencji i zadań z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi oraz wychowaniu w trzeźwości jako jednostce administracyjnej będącej najbliższym społeczeństwem lokalnym. Do zadań tych należy:

- Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.
- Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
- Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii,
- w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.
- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

- Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 roku poz. 1390.) określa następujące zadania gminy w tym obszarze:

- Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Zespół interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie ma za zadanie diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, następnie podejmowanie działań w środowiskach zagrożonych przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą. Zespół Interdyscyplinarny i funkcjonujące grupy robocze realizują swoje cele m.in. poprzez opracowywanie i realizację indywidualnych planów pomocy i inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc, a następnie monitorowanie sytuacji w tych rodzinach. Do zadań zespołu należy również dokumentowanie podejmowanych działań, a także ich efektów.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2015r., poz. 332 z późn. zm.), nakłada nowe obowiązki na administrację publiczną. W myśl powyższej ustawy obowiązkiem gminy jest zapewnienie wsparcia rodzinie z trudnościami w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Wspieranie rodziny może być prowadzone w formie:

- a. pracy z rodziną np. konsultacje, poradnictwo specjalistyczne, terapia, mediacje, pomoc prawna, a także pomoc ze strony asystenta rodziny,
- b. pomocy w opiece i wychowywaniu dzieci poprzez placówkę wsparcia dziennego oraz rodzinę wspierającą.

Szczegółowe zadania gminy zostały określone w art. 176 ustawy i należą do nich:

- 1) opracowanie i realizacja 3 - letnich gminnych programów wspierania rodziny
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a. zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b. organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c. prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.
- 4) finansowanie:
 - a. kosztów szkoleń dla rodzin wspierających
 - b. podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny
 - c. kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające.
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ustawie,
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy,

- 8) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193, ust.8.

Realizacja Strategii będzie wymagała także odwoływania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia, prawa pracy, kodeksu postępowania administracyjnego itp.

I.2. Metodyka opracowania

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powierzono ekspertom Świętokrzyskiego Centrum Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej. Dokument został wypracowany metodą ekspercko-partycypacyjną, co umożliwiło udział lokalnej społeczności na każdym etapie budowania Strategii, zaczynając od diagnozy i na części programowej kończąc. W procesie tworzenia strategii przeprowadzono następujące działania:

- diagnozę i identyfikację podstawowych problemów społecznych mieszkańców gminy,
- badanie ankietowe w obszarze pomocy społecznej wśród mieszkańców gminy,
- analizę silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń polityki społecznej w gminie,
- ustalenie celów strategicznych, szczegółowych oraz zadań niezbędnych do ich realizacji,
- konsultacje społeczne diagnozy, analizy SWOT oraz działań w formie spotkań z przedstawicielami instytucji z terenu gminy.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie gminy została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Urzędu Gminy w Waśniowie, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Waśniowie, Zakładu Obsługi Ekonomiczno-Administracyjnej Placówek Oświaty w Waśniowie, Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach, Komisariatu Policji w Kunowie, Kuratorium Oświaty w Kielcach oraz instytucji i organizacji współpracujących z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Przygotowując strategię polityki społecznej na obszarze gminy uwzględniono m.in. dane dotyczące demografii i stopy bezrobocia.

Informacje takie pozwalają przewidzieć zmiany zachodzące wśród mieszkańców gminy, przekładają się także na kierunek polityki społecznej.

W ramach warsztatów wypracowano analizę SWOT, sformułowano misję oraz zaplanowano cele i kierunki działań, które stanowią podstawę rozwiązywania najważniejszych problemów społecznych oraz służą podnoszeniu jakości i poziomu życia mieszkańców.

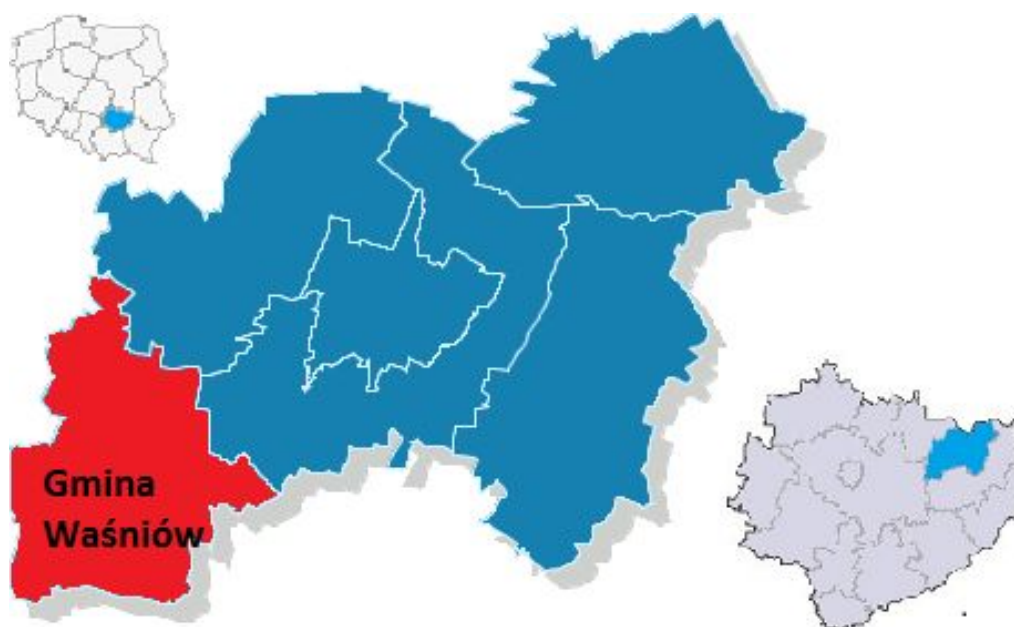
Celem konsultacji społecznych było zdiagnozowanie obecnej sytuacji społecznej gminy, poprzez wskazanie największych problemów, które następnie należało uwzględnić podczas prac nad strategią. Konsultacje społeczne są niezwykle istotnym elementem każdego procesu planowania strategicznego, pozwalającym na wypowiedzenie się społeczności lokalnej.

II. Część diagnostyczno-analityczna

II.1. Informacje ogólne

Gmina Waśniów jest gminą wiejską, która zajmuje około 111,29 km² i położoną we wschodniej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie ostrowieckim. Pod względem zajmowanej powierzchni Gmina Waśniów jest na czwartym miejscu wśród sześciu gmin powiatu ostrowieckiego. Gmina bezpośrednio sąsiaduje z gminami: Baćkowice, Bodzechów, Kunów, Łągów, Nowa Słupia, Pawłów, Sadowie.

Rysunek 1. Umiejscowienie administracyjne Gminy Waśniów na tle powiatu, województwa oraz kraju

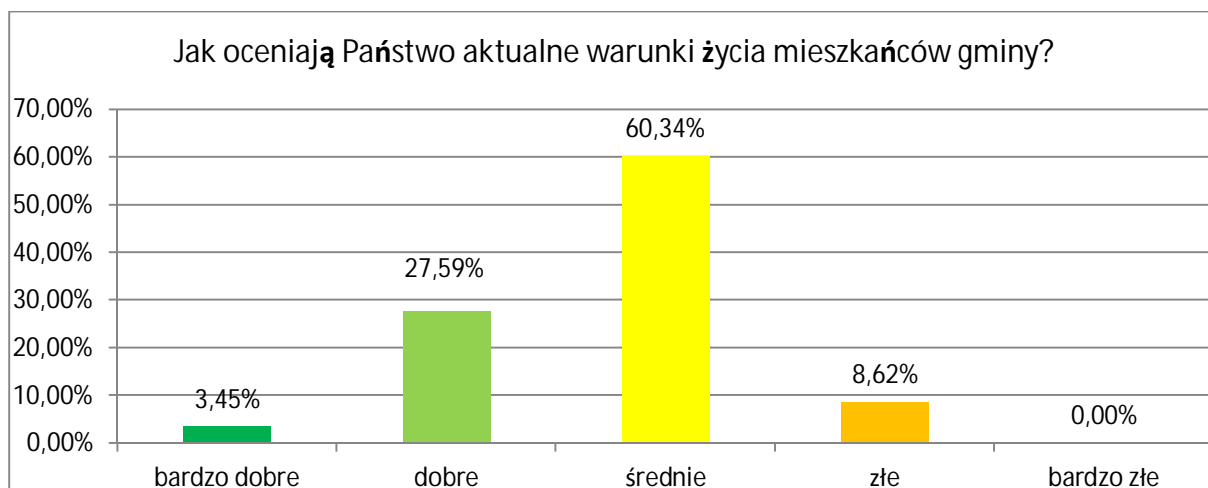

Źródło. Opracowanie własne.

Administracyjnie Gmina Waśniów podzielona jest na 29 sołectw: Zajązkowice, Wronów, Worowice, Wojciechowice, Waśniów, Śnieżkowice, Stryczowice, Strupice, Stawęcice, Sarnia Zwola, Roztylice, Prusinowice, Piotrów, Pękostawice, Nowy Skoszyn, Nosów, Momina, Milejowice, Kraszków, Kotarszyn, Jeżów, Janowice, Grzegorzowice, Garbacz, Dobruchna, Czażów, Czajęcice, Boleszyn, Boksyce.

Zgodnie z wynikami badania ankietowego 91,38 % respondentów oceniło aktualne warunki życia w Gminie Waśniów na przynajmniej średnim poziomie. Jako złe wypowiedziało się 8,62% ankietowanych.

Wykres 1. Jak oceniają Państwo aktualne warunki życia mieszkańców gminy?

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Raportu z badania ankietowego (Załącznik 1.).

Oprócz pytania o aktualne warunki życia mieszkańcy wypowiedzieli się również w kwestii warunków życia na przestrzeni ostatnich lat. Lepiej bądź zdecydowanie lepiej żyło się 58,62% respondentów. Warunki życia pogorszyły się w mniemaniu 8,62% ankietowanych.

Wykres 2. Czy Państwa zdaniem w Gminie Waśniów, w porównaniu do kilku minionych lat jest lepiej, czy gorzej?

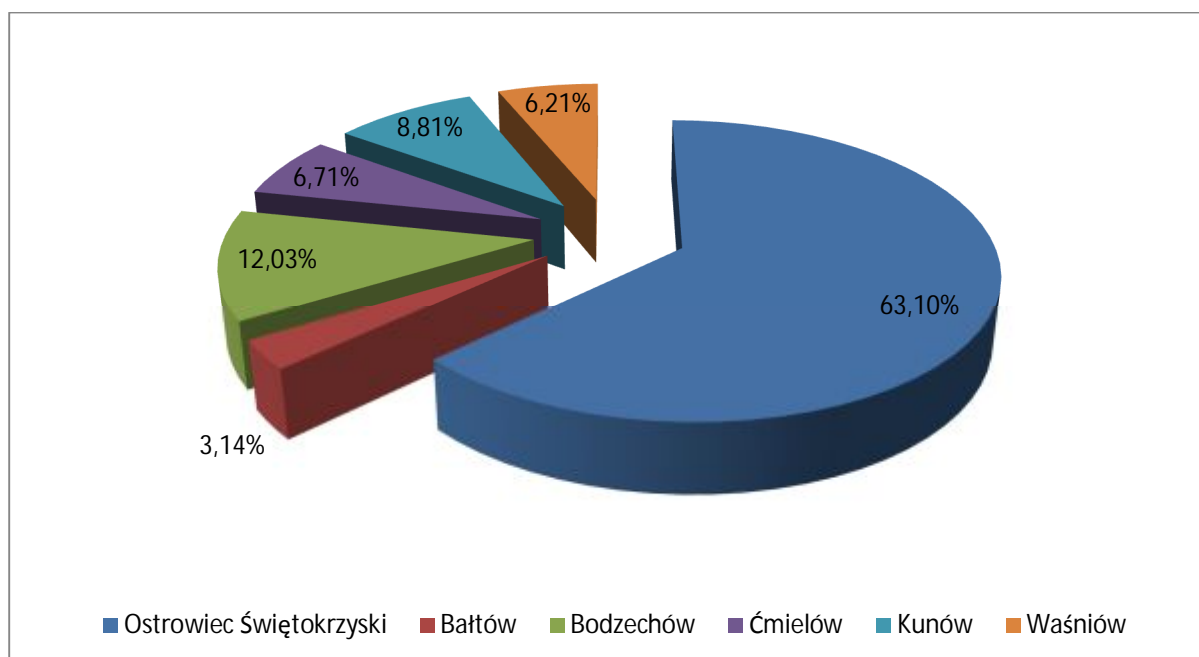
Źródło. Opracowanie własne na podstawie Raportu z badania ankietowego (Załącznik 1.).

II.2. Demografia

Jednym z warunków rozwoju gminy jest stały wzrost potencjału ludzkiego. Gminy rywalizują o niego poprzez pozyskiwanie nowych mieszkańców, głównie młodych i z wysokimi kwalifikacjami, co z jednej strony pozwoli na budowanie lokalnego kapitału społecznego i intelektualnego oraz przyczyni się do „spowolnienia” starzenia się lokalnego społeczeństwa i „odsunięcie” w czasie działań skierowanych w stronę problemów ludzi starszych, z drugiej – stanowi źródło potencjalnych przyszłych dochodów gminy.

Najliczniejszą gminą powiatu ostrowieckiego jest Gmina Miejska Ostrowiec Świętokrzyski, którą zamieszkuje ponad 63% populacji. W Gminie Waśniów mieszka 6,21% mieszkańców, jedynie Gmina Bałtów ma mniejszą liczbę ludności.

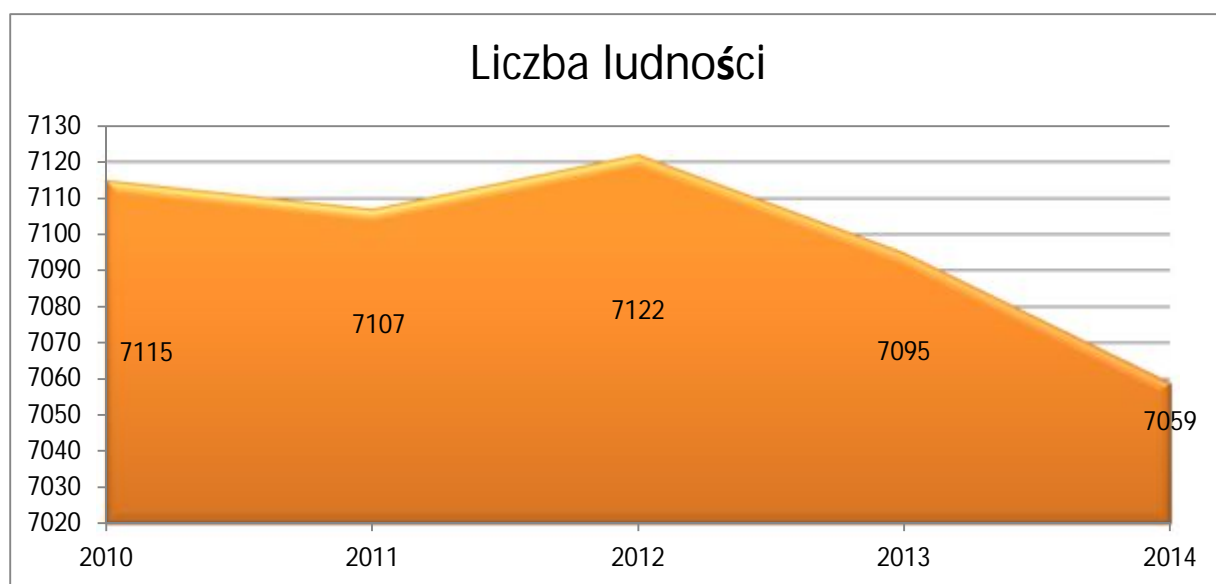
Wykres 3. Udział populacji gmin w populacji powiatu ostrowieckiego

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Według danych uzyskanych z Urzędu Gminy w Waśniowie w 2014 roku gmina liczyła 7059 mieszkańców. Zmianę liczby ludności na przestrzeni lat 2010-2014 prezentuje poniższy wykres. W przeciągu całego analizowanego okresu populacja Gminy ulegała zmniejszeniu o niecały procent.

Wykres 4. Ludność Gminy Waśniów w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Waśniowie..

Wśród mieszkańców Gminy niemal połowę stanowią kobiety (49,8% w roku 2014).

Tabela 1. Ludność Gminy Waśniów w podziale na płeć

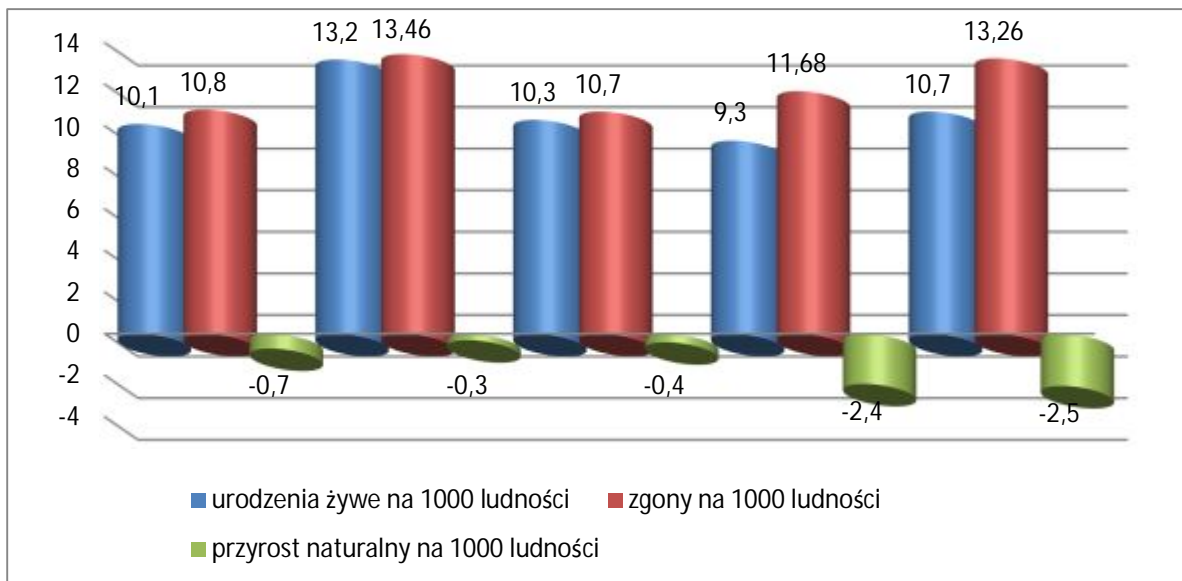
	2010	2011	2012	2013	2014
Kobiety	3545	3544	3546	3542	3517
Mężczyźni	3570	3563	3576	3553	3542

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z UG w Waśniowie.

Prognoza Głównego Urzędu Statystycznego dla powiatów i miast na prawach powiatu przewiduje ciągły spadek liczby ludności powiatu ostrowieckiego do roku 2050. Według tej prognozy, w 2050 roku powiat ostrowiecki zamieszkiwać będzie 80169 osób, czyli o niemal 30% mniej niż obecnie. Wiążąc liczbę mieszkańców gminy z liczbą mieszkańców powiatu możemy również założyć zmniejszenie populacji Gminy Waśniów. Prognozując stały spadek populacji gminy na obecnym poziomie w 2050 roku w Gminie Waśniów powinno mieszkać około 5019 mieszkańców.

Na podstawie samej liczby mieszkańców nie jesteśmy w stanie oprzeć diagnozy sytuacji demograficznej gminy. Niezbędne będzie jeszcze określenie dynamiki zmian ilościowych na przestrzeni ostatnich lat oraz jakościowych, przejawiających się strukturą ludności. Zmniejszająca się liczba mieszkańców spowodowana jest między innymi ujemnym przyrostem naturalnym oraz saldem migracji.

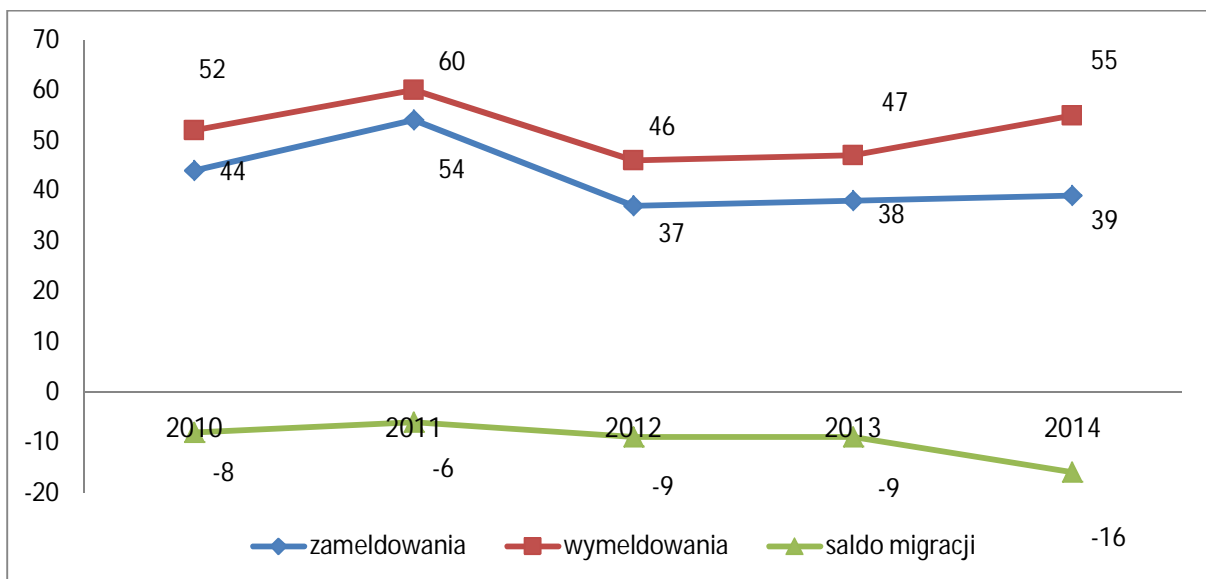
Wykres 5. Przyrost naturalny w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z powyższego wykresu w całym analizowanym okresie w Gminie Waśniów utrzymywał się ujemny przyrost naturalny, czyli liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń. W 2014 roku na każdy 1000 mieszkańców przyrost naturalny wynosił -2,5. Sytuacją pożądaną w gminie byłoby zniwelowanie ujemnego przyrostu naturalnego napływem ludności z zewnątrz, w szczególności osób w wieku produkcyjnym. Niestety w Gminie Waśniów w latach 2010-2014 utrzymywało się ujemne saldo migracji.

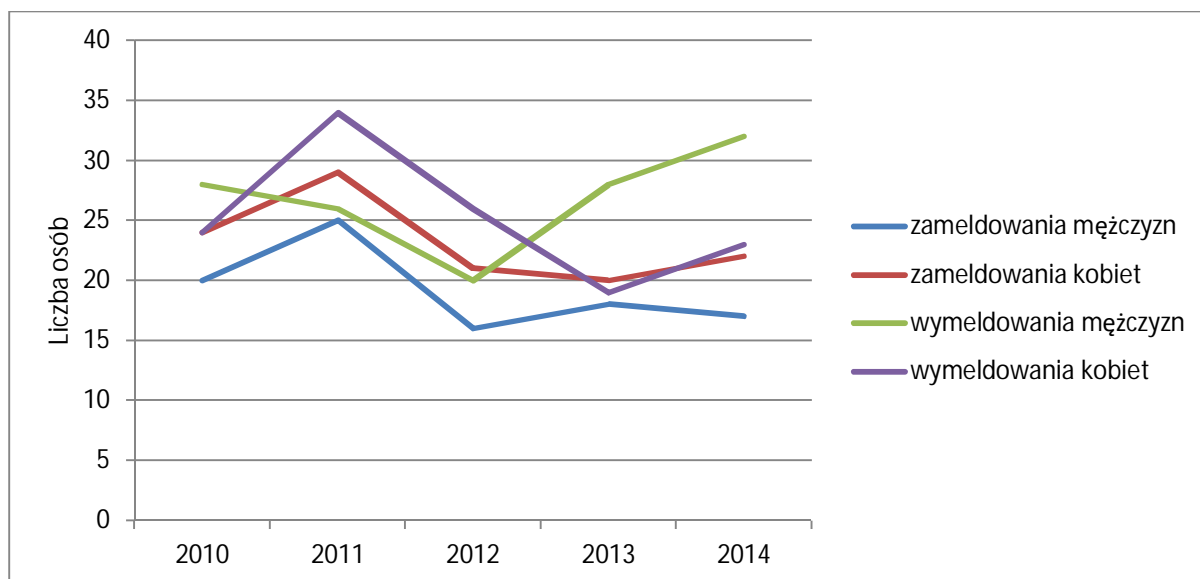
Wykres 6. Saldo migracji w Gminie Waśniów w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2014 roku różnica między osobami wymeldowanymi a zameldowanymi wyniosła 16 osób i była największa w analizowanym przedziale czasu. Jako osoby bardziej mobilne należy wskazać kobiety (w latach 2011 i 2012) oraz mężczyzn (lata 2013-2014). W 2010 roku migracja wśród kobiet i mężczyzn miała jednakowy poziom – 48 osób.

Wykres 7. Migracje w podziale na **płeć** w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Ruch wędrowny mieszkańców nie wskazuje jednoznacznie preferowanych kierunków migracji. Od 2012 roku mieszkańcy Gminy częściej wyprowadzali się do miast niż na wieś. Z kolei kierunek zameldowań za wyjątkiem lat 2012-2013 wskazywał na osoby przeprowadzające się z terenów wiejskich.

Tabela 2. Kierunki migracji w Gminie Waśniów w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
zameldowania z miast	20	20	19	22	18
zameldowania ze wsi	23	31	18	15	20
zameldowania z zagranicy	1	3	0	1	1
wymeldowania do miast	27	30	26	28	31
wymeldowania na wieś	25	30	20	19	24
wymeldowania za granicę	0	0	0	0	0

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Obecnie na 1 km² w Gminie Waśniów przypadają 63 osoby. Jest to wynik niższy niż średnia gęstość zaludnienia w powiecie ostrowieckim aż o 121 osób. Wyższy wskaźnik dla powiatu wynika głównie z dużej gęstości zaludnienia w ośrodku miejskim jaki jest Ostrowiec Świętokrzyski (1545 osób na km²).

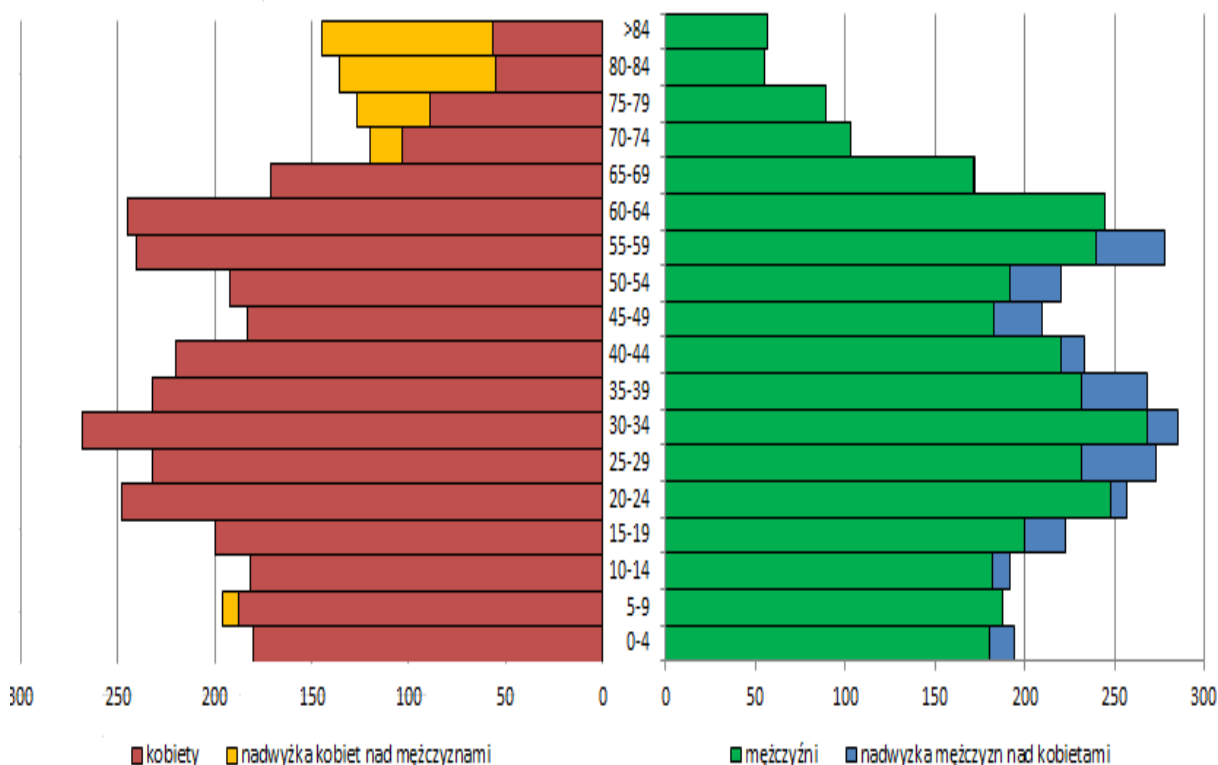
Tabela 3. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu ostrowieckiego

Waśniów	63	Ostrowiec Świętokrzyski	1545
Bałtów	34	Bodzechów	112
Ćmielów	65	Kunów	88
Powiat Ostrowiecki		184	

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Przy analizie liczby ludności Gminy Waśniów wykazano równą liczbę kobiet i mężczyzn. Dokładną tendencję w poszczególnych rocznikach wieku prezentuje piramida wieku GUS.

Wykres 8. Piramida wieku GUS Gminy Waśniów w roku 2014

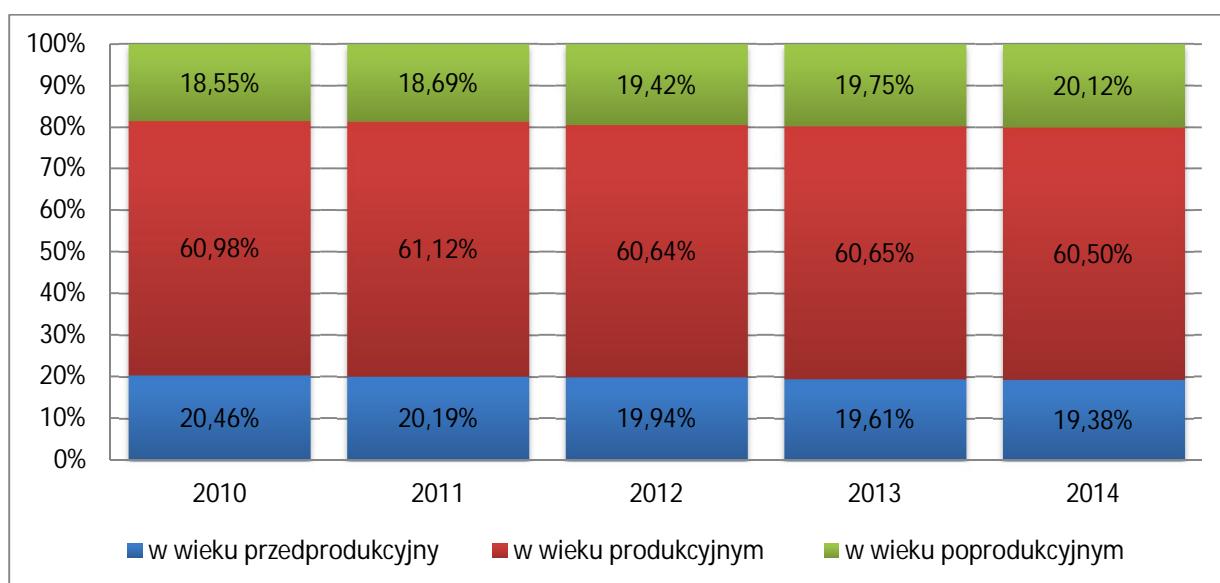
Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z piramidy wieku, Gmina Waśniów jest przykładem społeczeństwa regresywnego. Wśród mieszkańców Gminy Waśniów w wieku do 59 lat przeważają mężczyźni. Wśród osób

powyżej 70 roku zdecydowaną większość stanowią kobiety. W dwóch ostatnich grupach wiekowych przewaga kobiet nad mężczyznami wynosi 3:1.

Ważnym elementem struktury demograficznej ludności, który ma wpływ na przebieg procesów demograficznych, jest wiek ludności, przekładający się na odsetek ludności w wieku produkcyjnym. Gminę Waśniów cechuje przewagą osób w wieku produkcyjnym, jednak należy zwrócić szczególną uwagę na to, iż udział tej grupy w ogóle ludności w analizowanym okresie zmniejszyła się o niemal pół punktu procentowego.

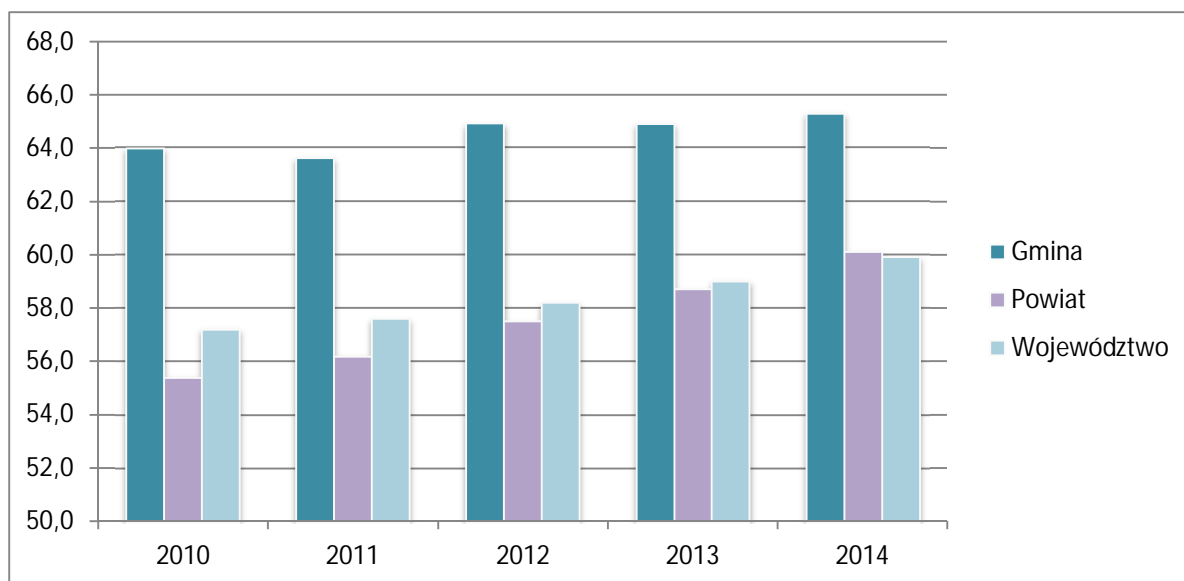
Wykres 9. Ludność Gminy Waśniów wg ekonomicznych grup wieku w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Analizując strukturę ludności według ekonomicznych grup wieku, można dostrzec iż zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym oraz zmniejsza się w wieku przedprodukcyjnym. Zestawiając te informacje z wcześniejszą prognozą liczby ludności gminy, wyłania się niebezpieczny trend mocno „starzejącego się” społeczeństwa. Korzystając z prognozy liczby ludności Głównego Urzędu Statystycznego dla powiatu ostrowieckiego, możemy założyć, że w Gminie Waśniów do 2050 roku, udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrośnie z obecnych 20,12% do około 34,7%. Oznacza to, że wskaźnik obciążenia demograficznego, który informuje nas ile osób w wieku nieprodukcyjnym przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym (im mniej tym lepiej) wzrośnie z obecnych 65,3 do około 91.

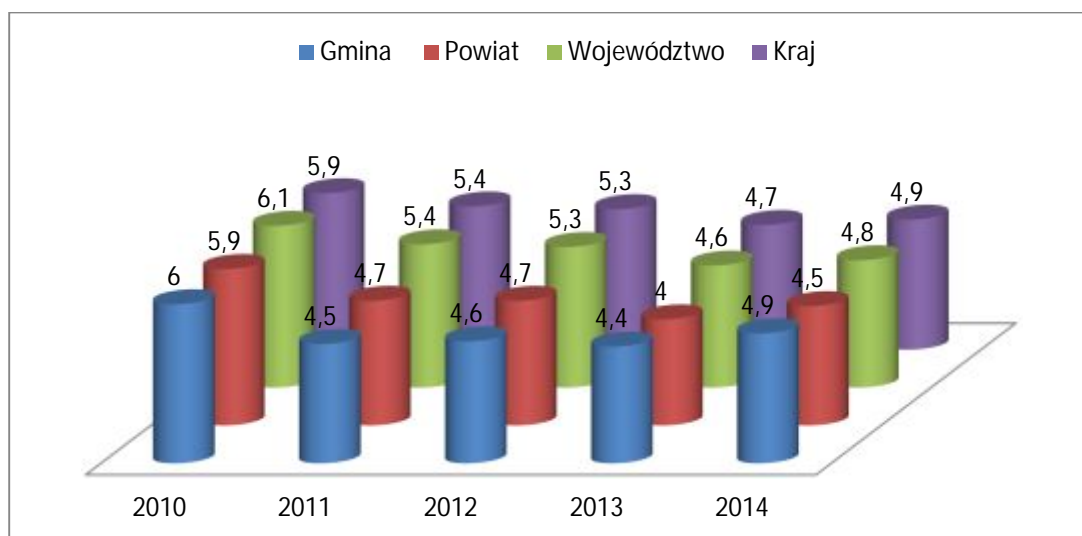
Wykres 10. Wskaźnik obciążenia demograficznego Gminy Waśniów na tle powiatu i województwa

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Starzejące się społeczeństwo jest problemem nie tylko ogólnopolskim, ale również europejskim. Wpływ na to ma wiele czynników. Jednym z nich jest coraz mniejsza liczba narodzin. Główną komórką społeczną w Polsce, pomimo zmieniającego się wzorca rodziny oraz rosnącej liczby związków nieformalnych jest małżeństwo, które niezmiennie ma olbrzymi wpływ na prężność demograficzną lub jej brak.

Wykres 11. Liczba małżeństw na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014 w gminie, powiecie, województwie oraz kraju

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Na przestrzeni ostatnich lat nastąpił spadek liczby zawieranych małżeństw. W 2014 roku na każdy 1000 mieszkańców gminy zawarto pięć związków małżeńskich, gdzie cztery lata wcześniej tych związków zawierano sześć. Wśród przyczyn malejącej liczby małżeństw należy wskazać:

- niż demograficzny,
- emigracja ludzi młodych,
- zachodzące przemiany obyczajowe.

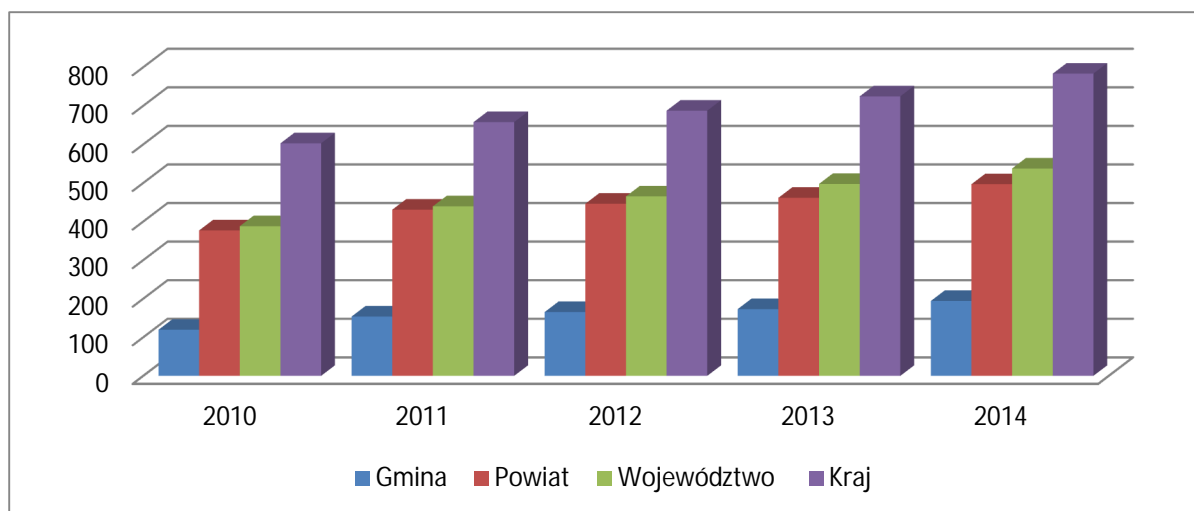
To właśnie w małżeństwach rodzi się najwięcej dzieci (według danych GUS, odsetek urodzeń pozamałżeńskich wynosi ok 23%), dlatego też zmiany w zakresie urodzeń to efekt wyboru, jakiego dokonują ludzie młodzi, decydując się najpierw na osiągnięcie określonego poziomu wykształcenia oraz stabilizacji ekonomicznej, a dopiero potem na założenie rodziny oraz jej powiększenie. Skutkiem tych zmian jest przesunięcie najwyższej płodności kobiet z grupy wieku 20-24 lata do grupy 25-29 lat, a także znaczący wzrost płodności w grupie wieku 30-34 lata, związany w głównej mierze z realizacją „odłożonych” urodzeń.

W 2014 roku w Gminie Waśniów zawierano statystycznie średnio tyle samo małżeństw co w kraju oraz niewiele więcej niż w powiecie ostrowieckim oraz województwie świętokrzyskim.

II.2.1. Poziom życia mieszkańców

Zachodzące zmiany demograficzne mają również związek z sytuacją materialną rodzin. Jednym ze sposobów zobrazowania zamożności społeczności lokalnej jest wskaźnik dochodów budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych przypadających na 1 mieszkańca. W 2014 roku w Gminie Waśniów było to 194,08 zł, co oznacza wzrost o niemal 62% w porównaniu z rokiem 2010. Wzrost dochodów jest zjawiskiem pożądanym w każdej jednostce samorządu terytorialnego, jednak jego poziom dalej jest niższy niż wynosi średnia dla jednostek samorządu terytorialnego wyższego szczebla. Dla porównania w 2014 roku dochód z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych przypadających na 1 mieszkańca w powiecie ostrowieckim był wyższy o 302,74 zł, czyli 156%.

Wykres 12. Dochody budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych w przeliczeniu na mieszkańca w porównaniu z powiatem, województwem oraz krajem

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Dochody budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych w przeliczeniu na mieszkańca ściśle wiążą się z zamożnością poszczególnych regionów. Województwo Świętokrzyskie należy do grupy najbiedniejszych regionów całej Unii Europejskiej, dlatego też średnie dochody województwa stanowią jedynie 69% średniej krajowej. Jak wynika z powyższego wykresu, w przypadku Gminy Waśniów, udział ten jest jeszcze niższy i wynosi jedynie 25%.

II.3. System edukacji

We wcześniejszym podrozdziale poniższej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Waśniów postawiono tezę iż potencjał ludzki jest jednym z głównych czynników warunkujących rozwój każdej gminy. Kształcenie i wychowanie kolejnych pokoleń wpływa w konsekwencji na dalsze życie wszystkich mieszkańców. W obecnych trudnych czasach, charakteryzujących się dynamiką zmian społecznych, kulturowych, politycznych i gospodarczych zadanie to staje się nie lada wyzwaniem dla społeczności lokalnych i tym samym dla samorządów. System edukacyjny, aby dobrze spełniał swoją rolę musi być dopasowany do bieżących i przyszłych potrzeb społecznych. Dotyczy to zarówno procesu kształcenia, opieki i wychowania, jak i warunków w jakich ten proces się odbywa. Baza materialna placówek oświatowych musi więc spełniać najnowsze wymogi i tym samym być przyjazna uczniom, również tym niepełnosprawnym. Końcowy efekt, dający sprawny

i efektywny system edukacyjny jest warunkiem wszechstronnego wykształcenia kolejnych pokoleń i tym samym zapewnienia im równego startu w życiu zawodowym.

W Polsce wypracowany podział kompetencji w sferze zarządzania państwa, nakłada na samorządy lokalne zadania związane z prowadzeniem edukacji na poziomie przedszkolnym, podstawowym i gimnazjalnym. Do obowiązków każdej gminy w tym zakresie należy m.in.:

- zapewnienie właściwych warunków działalności edukacyjnej, wychowawczej i opiekuńczej placówek oświatowych;
- prowadzenie remontów i działań inwestycyjnych;
- wyposażać placówki w pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji programów nauczania i innych celów strategicznych.

Najistotniejszym źródłem finansowania wydatków publicznych na oświatę i wychowanie w Polsce jest część oświatowa subwencji ogólnej. Z założeń Rozporządzenia Ministra Oświaty wynika iż subwencja ogólna dla samorządów gminnych powinna zaspokajać wydatki na prowadzenie oświaty, w szczególności na bieżącą działalność szkół podstawowych i gimnazjalnych, nie uwzględniając:

- dowozu uczniów,
- przedszkoli,
- stołówek,
- świetlic.

Wykres 13. Wydatki na oświatę i wychowanie w Gminie Waśniów w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Całkowite wydatki przeznaczone na oświatę i wychowanie prezentuje powyższy wykres. Względem roku 2010 wydatki te zmniejszyły się o 1.868.741,99 złotych, czyli niemal o 20%.

Do zadań oświatowych Gminy Waśniów należy realizacja zadań własnych tj. prowadzenie przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów. W roku szkolnym 2015/2016 na terenie Gminy funkcjonowało jedno przedszkole, cztery szkoły podstawowe oraz dwa gimnazja. Dodatkowo przy szkołach podstawowych funkcjonowały tzw. oddziały zerowe. Szczegółowy wykaz jednostek oświatowych na terenie Gminy Waśniów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 4. Placówki oświatowe funkcjonujące na terenie Gminy Waśniów

Nazwa placówki	Organ prowadzący	Publiczność
Gimnazjum im. Mjr Jana Piwnika "Ponurego" w Mominie	Gmina Waśniów	publiczna
Gimnazjum w Waśniowie	Gmina Waśniów	publiczna
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Mjr Jana Piwnika "Ponurego" w Mominie	Gmina Waśniów	publiczna
Publiczna Szkoła Podstawowa w Boleszynie	Osoba fizyczna	publiczna
Publiczna Szkoła Podstawowa w Nowym Skoszynie	Osoba fizyczna	publiczna
Publiczna Szkoła Podstawowa w Waśniowie	Gmina Waśniów	publiczna
Niepubliczne Przedszkole „Z Uśmiechem”	Fundacja	niepubliczna

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Kuratorium Oświaty w Kielcach.

Gimnazjum oraz szkoła podstawowa w Mominie wchodzi w skład Zespołu Szkół w Mominie. Spośród wymienionych placówek dwie szkoły podstawowe są prowadzone przez osoby fizyczne a przedszkole przez Fundację na Rzecz Wspierania Rodziny oraz Dzieci i Młodzieży "Fundacja z Uśmiechem".

Jednym z podstawowych wskaźników stosowanych do badania poziomu edukacji jest współczynnik skolaryzacji. Współczynnik skolaryzacji brutto to, według definicji podanej przez Główny Urząd Statystyczny „Relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik skolaryzacji brutto np. dla poziomu szkoły podstawowej wylicza się dzieląc liczbę wszystkich uczniów szkół podstawowych bez względu na wiek na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7-12 lat (wiek przypisany do tego poziomu) według stanu w dniu 31XII tego samego roku; wynik podajemy w ujęciu procentowym”.

Tabela 5. Współczynnik skolaryzacji brutto (w %)

	2010	2011	2012	2013	2014
Szkoły podstawowe	96,29	97,32	97,27	96,54	92,90
Gimnazja	103,30	101,51	105,81	102,88	96,55

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wskaźnik skolaryzacji brutto poniżej 100, oznacza, że dzieci w wieku szkolnym uczęszczają do placówek oświatowych zlokalizowanych poza terenem Gminy Waśniów. Sytuacja taka ma miejsce w przypadku szkół podstawowych. Obecnie w gimnazjach na terenie gminy uczą się również uczniowie z innych gmin.

W celu ujednoczenia danych zawartych w dokumencie strategicznym, poniższa analiza oświaty będzie dotyczyła okresu do roku szkolnego 2014/2015.

II.3.1. Przedszkola

W Gminie Waśniów funkcjonuje jedno niepubliczne przedszkole prowadzone przez fundację. Dodatkowo przy każdej szkole podstawowej działa publiczny oddział zerowy.

W 2014 roku do oddziałów zerowych uczęszczało 117 dzieci, przy jedynie 98 cztery lata wcześniej. Najwięcej dzieci uczęszczało do „zerówki” w roku szkolnym 2011/2012. Poniższa tabela przedstawia zestawienie liczby dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego w publicznych placówkach na terenie Gminy.

Tabela 6. Charakterystyka oddziałów zerowych na terenie Gminy Waśniów w latach 2010-2014

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba placówek	4	4	4	4	4
Liczba uczniów	98	142	134	124	117

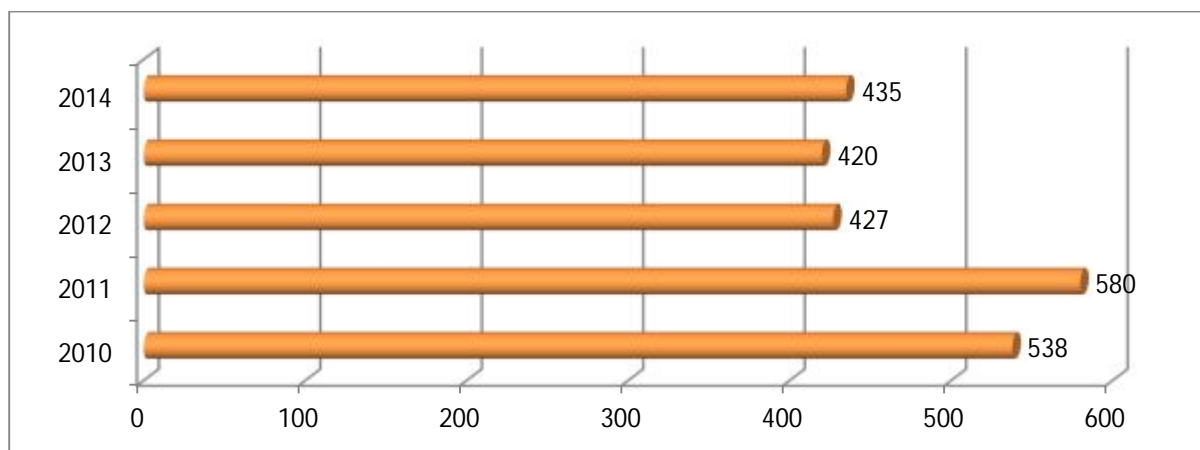
Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Obsługi Ekonomiczno-Administracyjnej Placówek Oświaty w Waśniowie.

II.3.2. Szkoły podstawowe

Szkoły podstawowe na terenie Gminy Waśniów prowadzone są zarówno przez Gminę Waśniów jak i osoby fizyczne. Koszty związane z funkcjonowaniem placówek powinna pokrywać subwencja oświatowa, która jest powiązana z liczbą uczniów. Niepokojącym

zjawiskiem jest spadek liczby ludności, ponieważ niesie on najczęściej ze sobą zmniejszenie liczby uczniów rozpoczynających naukę. W porównaniu do lat 2010-2011 nastąpiło zmniejszenie liczby uczniów uczących się w szkołach podstawowych.

Wykres 14. Liczba uczniów szkół podstawowych w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Obsługi Ekonomiczno-Administracyjnej Placówek Oświaty w Waśniowie.

Spśród wszystkich szkół podstawowych najwięcej uczniów było w dwóch szkołach: w Mominie i Waśniowie. W szkołach w Boleszynie oraz Nowym Skoszynie w całym analizowanym okresie liczebność jednego oddziału nie przekraczała 13 osób.

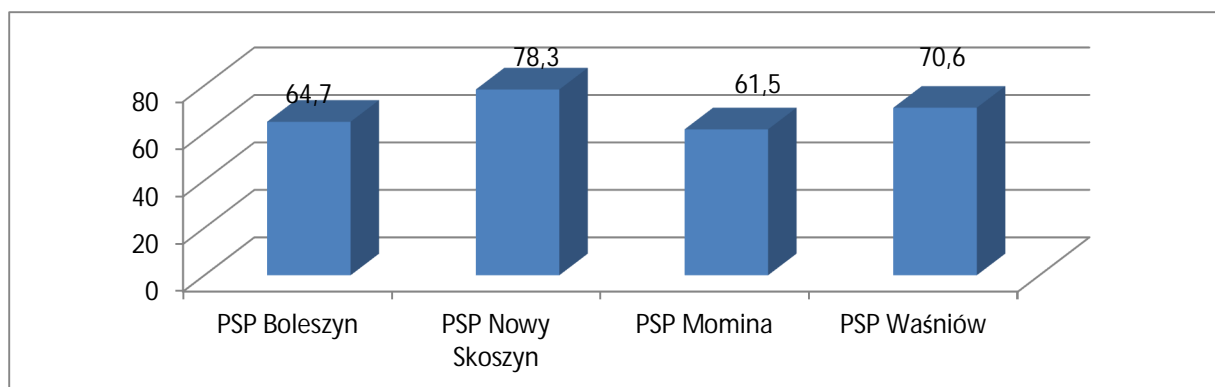
Tabela 7. Liczba uczniów szkół podstawowych

	2010	2011	2012	2013	2014
PSP Boleszyn	73	82	59	59	60
PSP Nowy Skoszyn	57	65	48	50	54
PSP Mominia	184	203	157	150	162
PSP Waśniów	224	230	163	161	159
Razem	538	580	427	420	435

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Obsługi Ekonomiczno-Administracyjnej Placówek Oświaty w Waśniowie.

Rozbudowany system placówek szkolnych jest niewątpliwą korzyścią dla mieszkańców Gminy, gdyż dzieci nie muszą pokonywać dużych odległości aby dotrzeć na lekcje, czy zajęcia dodatkowe. Sama liczba placówek nie wiąże się z kolei z poziomem nauczania, który najlepiej będzie uwidocznił poziomem zdawalności sprawdzianu w 6-stej klasie szkoły podstawowej. Sprawdzian jest powszechny i obowiązkowy, co oznacza, że muszą do niego przystąpić wszyscy uczniowie. Przystąpienie do niego jest warunkiem ukończenia szkoły, ale sam wynik ma znaczenie tylko informacyjne, gdyż sprawdzianu nie można nie zdać.

Wykres 15. Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w szkołach podstawowych w Gminie Waśniów w % (rok szkolny 2014/2015)

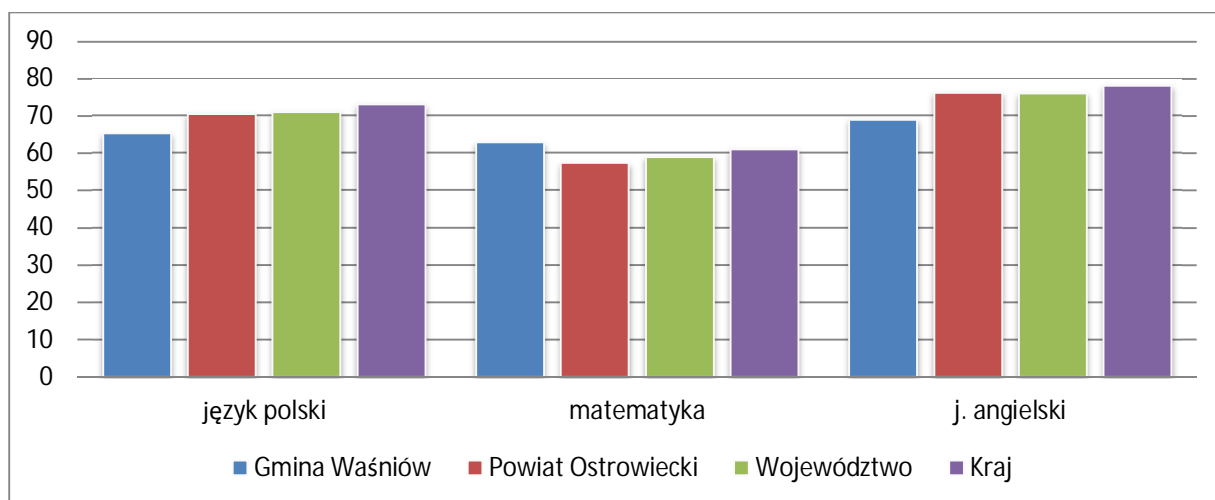

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych OKE Łódź.

W powyższej tabeli zawarto wyniki osiągnięte przez uczniów wszystkich szkół podstawowych z terenu Gminy Waśniów w 2015 roku. Sprawdzian składał się z części pierwszej, w skład której wchodził test z języka polskiego i matematyki oraz z części drugiej, obejmującej język obcy. Najlepszy łączny wynik sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej osiągnęli uczniowie w Nowym Skoszynie (78,3%).

Powyższe wyniki należy porównać z średnimi wynikami testu w powiecie ostrowieckim, województwie świętokrzyskim oraz w Polsce. Średni wynik uczniów z Gminy Waśniów to 65,2% z języka polskiego, 62,8% z matematyki oraz 68,9% z języka angielskiego. Średni wynik ze sprawdzianu wyniósł zatem 64% i był identyczny jak średnia dla całego powiatu ostrowieckiego.

Wykres 16. Średnie wyniki sprawdzianu po VI klasie w 2015 r w gminie, powiecie, województwie oraz kraju

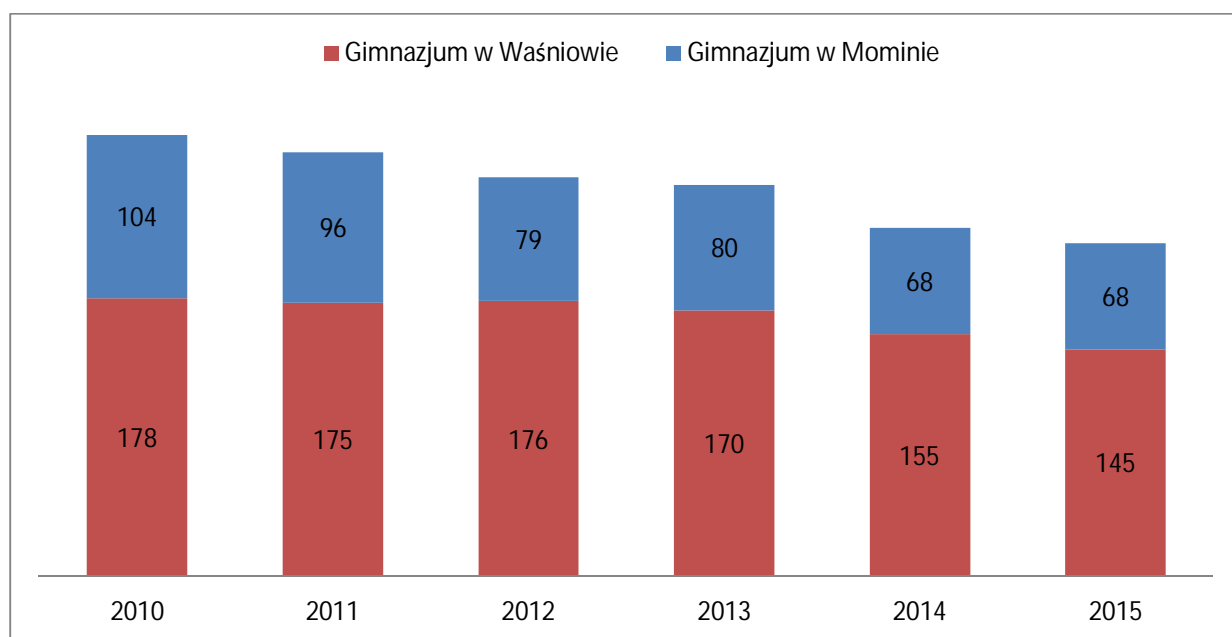
Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych OKE Łódź.

Uczniowie szkół podstawowych w Gminie Waśniów najwyższe wyniki otrzymali z języka angielskiego, jednak to rezultaty ze sprawdzianu z matematyki okazały się być wyższe niż średnia krajowa.

II.3.3. Szkoły gimnazjalne

W Gminie Waśniów funkcjonują dwie szkoły gimnazjalne w których odbył się nabór na rok szkolny 2015/2016. Od 2010 roku w placówkach tych zauważalne jest zmniejszenie liczby uczniów. Trend ten powiązany jest ściśle z niekorzystnymi warunkami demograficznymi, których konsekwencją jest właśnie mniejsza liczba dzieci w szkołach podstawowych i co za tym idzie w szkołach gimnazjalnych. W 2015 roku naukę w gimnazjach rozpoczęło 213 dzieci, czyli o niemal 25% mniej niż w roku 2010.

Wykres 17. Liczba uczniów szkół gimnazjalnych w Gminie Waśniów w latach 2010-2015

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Obsługi Ekonomiczno-Administracyjnej Placówek Oświaty w Waśniowie.

Wskaźnikiem charakteryzującym poziom nauczania w gimnazjach jest wynik egzaminu gimnazjalnego, który jest powszechny i obowiązkowy, gdyż przystąpienie do niego jest warunkiem ukończenia szkoły. Wyniki egzaminu z roku szkolnego 2014/2015 roku z poszczególnych części, wraz z uwzględnieniem poziomu podstawowego (PP) oraz poziomu rozszerzonego (PR) prezentuje poniższa tabela.

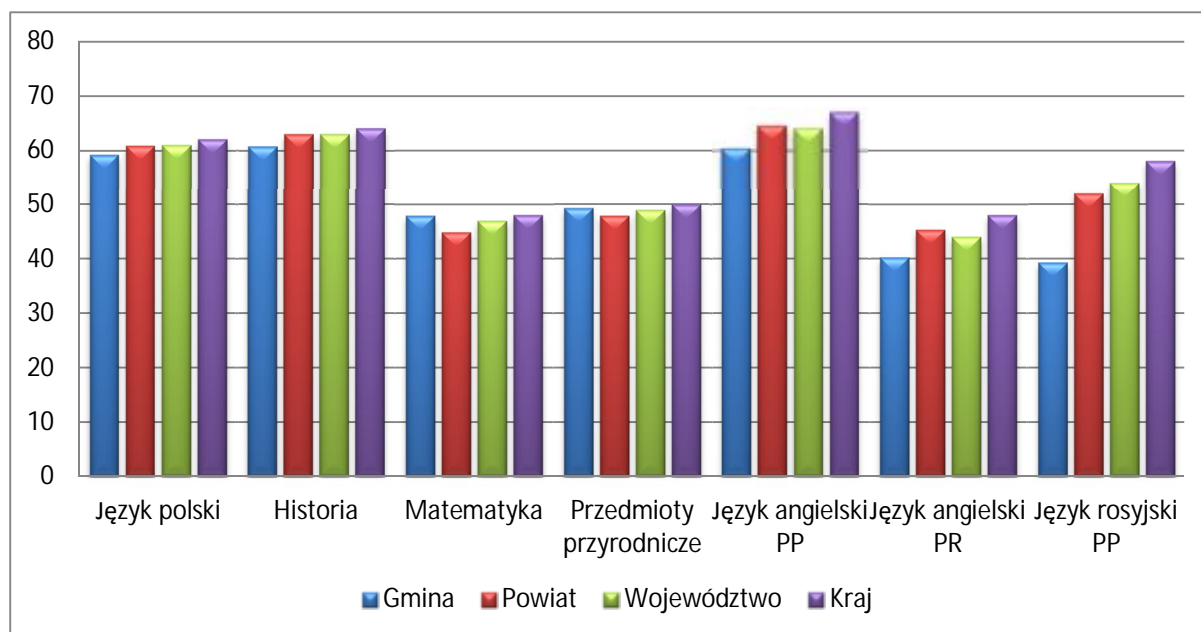
Tabela 8. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w 2015 roku

	Liczba zdających			Wynik (w %)		
	Ogółem	Waśniów	Momina	Ogółem	Waśniów	Momina
Język polski	70	55	15	59,2	58	64
Historia	70	55	15	60,8	62	58
Matematyka	70	55	15	47,9	46	55
Przedmioty przyrodnicze	70	55	15	49,3	48	55
Język angielski PP	46	38	8	60,4	58	70
Język angielski PR	46	38	8	40,2	39	46
Język rosyjski PP	24	17	7	39,3	38	42

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych OKE Łódź.

Najwyższy wynik z egzaminu gimnazjalnego uczniowie w Gminie Waśniów osiągnęli z historii (60,8%), języka angielskiego na poziomie podstawowym (60,4%) oraz języka polskiego (59,2%). Najlepsze wyniki uczniowie osiągnęli z części językowych: języka rosyjskiego (39,3%) oraz języka angielskiego w wersji rozszerzonej (40,2%). Jak wynika z powyższej tabeli średnie wyniki osiągnięte przez uczniów Gimnazjum w Mominie, z wyjątkiem egzaminu z historii, były wyższe niż średnie wyniki ich kolegów i koleżanek z Gimnazjum w Waśniowie.

Wykres 18. Wyniki procentowe w 2015 roku na tle powiatu, województwa oraz kraju

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych OKE Łódź.

Na tle swoich rówieśników z całej Polski, uczniowie szkół gimnazjalnych z Gminy Waśniów najlepszy wynik egzaminu osiągnęli z matematyki oraz przedmiotów przyrodniczych. Największe rozbieżności punktowe miały miejsce w przypadku egzaminu z języka rosyjskiego oraz języka angielskiego.

II.4. Ochrona zdrowia

Jednym z zadań gminy służącym zaspokajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie ochrony zdrowia publicznego, jest m.in. zabezpieczenie dostępności do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz stomatologii zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy świadczy Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Waśniowie, w ramach którego funkcjonuje również Ośrodek Zdrowia w Garbacz. W ramach opieki zdrowotnej mieszkańcy mogą skorzystać między innymi z:

- Poradni Lekarza POZ;
- Poradni Dla Dzieci;
- Poradni Stomatologicznej;
- Gabinetu Pielęgniarki Środowiskowej.

Jako główne problemy zdrowotne trapiące mieszkańców Gminy Waśniów należy wskazać przewlekłe choroby układu krążenia (wśród których dominuje nadciśnienie tętnicze i niedokrwienność serca), infekcje górnych dróg oddechowych, cukrzycę oraz przewlekłe choroby układu mięśniowo-stawowego.

Jednym z wyznaczników opieki zdrowotnej na terenie gminy jest liczba udzielonych porad. W przeciągu lat 2010-2015 udzielono łącznie 195010 porad. Liczbę porad w poszczególnych latach prezentuje poniższa tabela.

Tabela 9. Liczba porad udzielona przez GZOZ w Waśniowie

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba udzielonych porad	31749	32980	31656	33253	32506	32866

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GZOZ w Waśniowie.

Profilaktyczna opieka zdrowotna jest bardzo istotnym czynnikiem, umożliwiającym między innymi wczesne wykrywanie nieprawidłowości w rozwoju dziecka. Profilaktyka zdrowotna to działania mające na celu zapobieganie chorobom poprzez ich wczesne wykrycie i leczenie. Niezmiernie istotne jest utrwalanie prawidłowych wzorców zdrowego stylu życia nie tylko u siebie, ale również u naszych najbliższych, dlatego istotnym jest utrwalanie dobrych wzorców już wśród najmłodszych mieszkańców. W ramach Gminnego Zakładu Opieki Zdrowotnej funkcjonują między innymi: Gabinet Medycyny Szkolnej, Poradnia Dla Dzieci oraz Punkty Szczepień.

II.5. Kultura

Działalność kulturalna władz publicznych należy do ich obowiązków wynikających z poszczególnych przepisów ustaw. Korzystanie z dóbr kultury świadczy o poziomie życia ludności oraz wpływa na poprawę jakości życia mieszkańców. Za inicjację oraz realizację działalności kulturalnej na terenie Gminy Waśniów odpowiada Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Waśniowie. Swoją misję Ośrodek realizuje w szczególności poprzez:

- edukację kulturalną i wychowanie przez sztukę,
- tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu kulturalnego oraz rozwoju folkloru i sztuki ludowej,
- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych środowiska lokalnego,
- propagowanie indywidualnej aktywności kulturalnej,
- organizowanie imprez kulturalnych,
- prowadzenie sekcji i zespołów zainteresowań,
- organizowanie koncertów, konkursów i przeglądów,
- organizowanie imprez rozrywkowych, turystycznych i rekreacyjno-sportowych,
- współdziałanie z placówkami oświatowo-wychowawczymi, bibliotekami oraz organizacjami i stowarzyszeniami społecznymi w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb kulturalnych społeczeństwa gminy.

Gmina Waśniów jest corocznym organizatorem szeregu imprez cyklicznych, zarówno tych o charakterze rozrywkowym, sportowym jak i upamiętniających wydarzenia historyczne. Do kalendarza imprez w Gminie wpisały się między innymi:

- Koncert kolęd;
- Spotkanie karnawałowe seniorów;
- Oferta spędzenia wolnego czasu dla dzieci i młodzieży podczas ferii zimowych;
- Turniej Piłki Siatkowej o Puchar Wójta Gminy Waśniów;
- Kiermasz Tradycji Wielkanocnych;
- Otwarty Halowy Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy Waśniów;
- Zielone Świątki;
- Obchody rocznicy śmierci pułkownika Jana Piwnika "Ponurego";
- Zakończenie zajęć stałych;
- Gminne Prezentacje Artystyczne;
- Piknik Sportowy;
- Spotkanie seniorów;
- Festyn "Półmetek Wakacji";
- Festiwal Kultury Ludowej;
- Dożynki Gminne.

Przy Gminnym Ośrodku Kultury i Sportu w Waśniowie działa pięć zespołów folklorystycznych: „Skoszynianki”, „Witosławianki”, Dziecięcy Zespół Folklorystyczny "Miniaturka" z Mominy, Koło Gospodyń Wiejskich w Jeżowie, Koło Gospodyń Wiejskich w Śnieżkowicach, które śpiewem i muzyką aktywnie promuje lokalne tradycje kulturowe i obrzędy. Dodatkowo funkcjonuje również nieformalna Grupa „Sami Swoi”.

Uzupełnienie bazy kulturowej na terenie gminy stanowi Gminna Biblioteka Publiczna w Waśniowie. Od 2012 roku księgozbiór będący w posiadaniu Biblioteki ulegał systematycznemu zwiększeniu (16507 w 2012 roku do 16618 w roku 2014).

W dobie wszechobecnej cyfryzacji, która wypiera tradycyjne czytelnictwo, utrzymanie zainteresowania wśród czytelników jest niezwykle ważnym zadaniem każdej placówki bibliotecznej. Działania promujące czytanie dotyczą przeważnie osób młodych, które są

najbardziej narażone na wtórny analfabetyzm, spowodowany między innymi słabnącą popularnością książek.

Tabela 10. Korzystający z biblioteki w latach 2012-2014

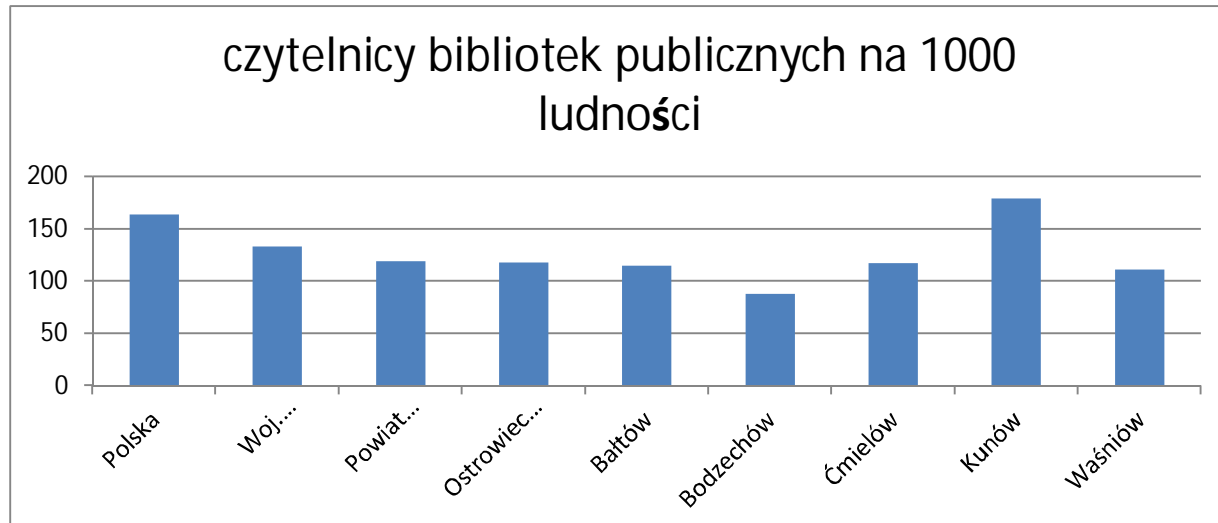
Rok	2012	2013	2014
Czytelnicy w ciągu roku	795	784	786
Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	11 321	11 171	11 575

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Z księgozbioru Gminnej Biblioteki Publicznej w Waśniowie korzystał co dziesiąty mieszkaniec Gminy. Średnio każdy z czytelników niemal piętnastokrotnie w ciągu roku korzystał z usług placówki.

Poziom czytelnictwa na terenie Gminy można zobrazować dodatkowymi wskaźnikami w odniesieniu do innych gmin z powiatu ostrowieckiego, średniej dla powiatu, średniej dla województwa oraz dla kraju.

Wykres 19. Czytelnicy bibliotek publicznych w odniesieniu do populacji

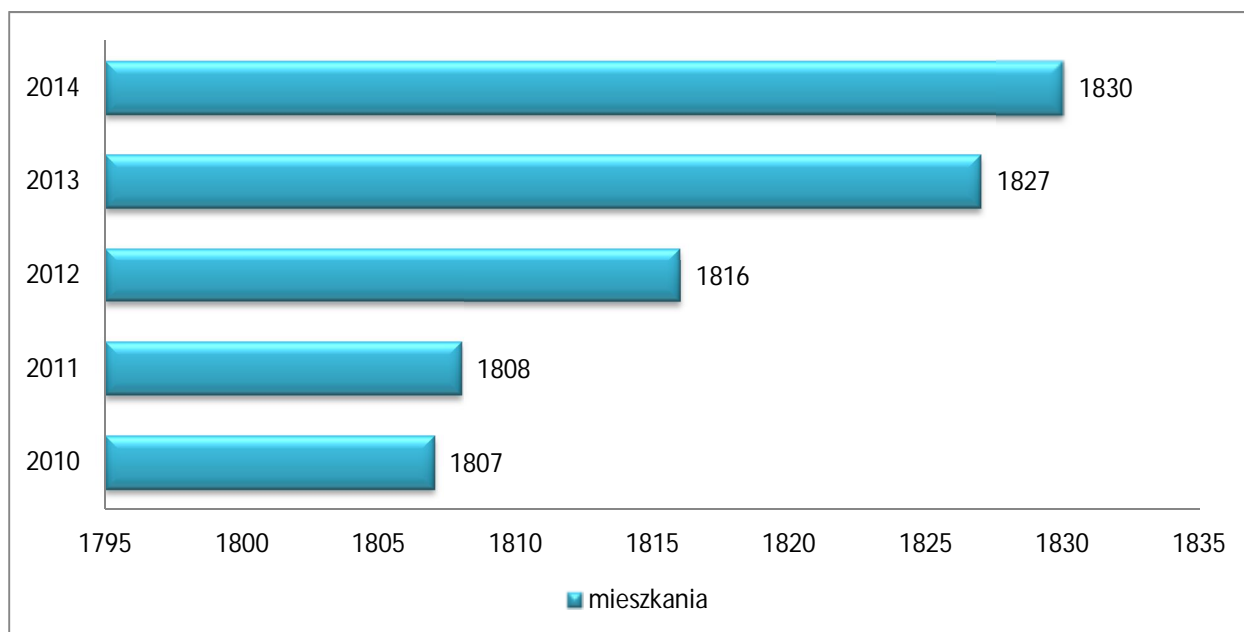
Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Jednym ze wskaźników jest liczba czytelników przypadająca na każdy 1000 mieszkańców. Średnia dla Polski wynosi 164 osoby, dla województwa świętokrzyskiego 133 a dla powiatu ostrowieckiego 119. Wśród gmin z powiatu najwięcej czytelników w stosunku do populacji jest w Gminie Kunów, a najmniej w Gminie Bodzechów. Gmina Waśniów ze wskaźnikiem na poziomie 111 zbliża się swoim rezultatem do średniej powiatowej.

II.6. Warunki i zasoby mieszkaniowe

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. Problemy mieszkaniowe zajmują ważne miejsce wśród zadań, które znajdują się w gestii władz samorządowych. Według definicji Głównego Urzędu Statystycznego ogół mieszkań zamieszkałych i niezamieszkałych w budynkach usytuowanych na terenie gminy stanowi całkowity zasób mieszkaniowy gminy

Wykres 20. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Waśniów

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W całym analizowanym okresie na terenie Gminy Waśniów były oddawane nowe budynki mieszkalne. Wraz z nowymi budynkami zwiększała się oczywiście liczba mieszkań. W 2014 roku mieszkańcy gminy mieli do dyspozycji 1830 mieszkań.

Tabela 11. Liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców

	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	349,6	352,6	356,1	359,9	363,4
Województwo	331,7	334,9	338	341,4	345,2
Powiat	344,9	348,3	351,5	355,6	358,8
Gmina	254	254,4	255	257,5	259,2

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Z powyższej tabeli wynika, że w Gminie Waśniów jest niższy współczynnik liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w porównaniu z województwem i krajem. Oznacza to,

że statystycznie na jedno mieszkanie przypada więcej osób niż ma to miejsce np. w powiecie ostrowieckim. Mniejsza liczba mieszkań nie przekłada się na przeciętną powierzchnię użytkową jednego mieszkania, która w Gminie Waśniów jest o 7,6 m² większa niż średnia dla Polski.

Tabela 12. Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w Gminie Waśniów na tle powiatu, województwa oraz kraju

	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	72,3	72,6	72,8	73,1	73,4
Województwo	73	73,2	73,4	73,7	73,9
Powiat	66,4	66,7	66,9	67,2	67,4
Gmina	80	80	80,2	80,7	81

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Gmina powinna zapewnić lokale mieszkalne, socjalne, zamienne, a także zaspokajać potrzeby mieszkaniowe rodzin, zwłaszcza o niskich dochodach. Wśród zasobów mieszkaniowych gminy znajdują się między innymi dwa mieszkania komunalne.

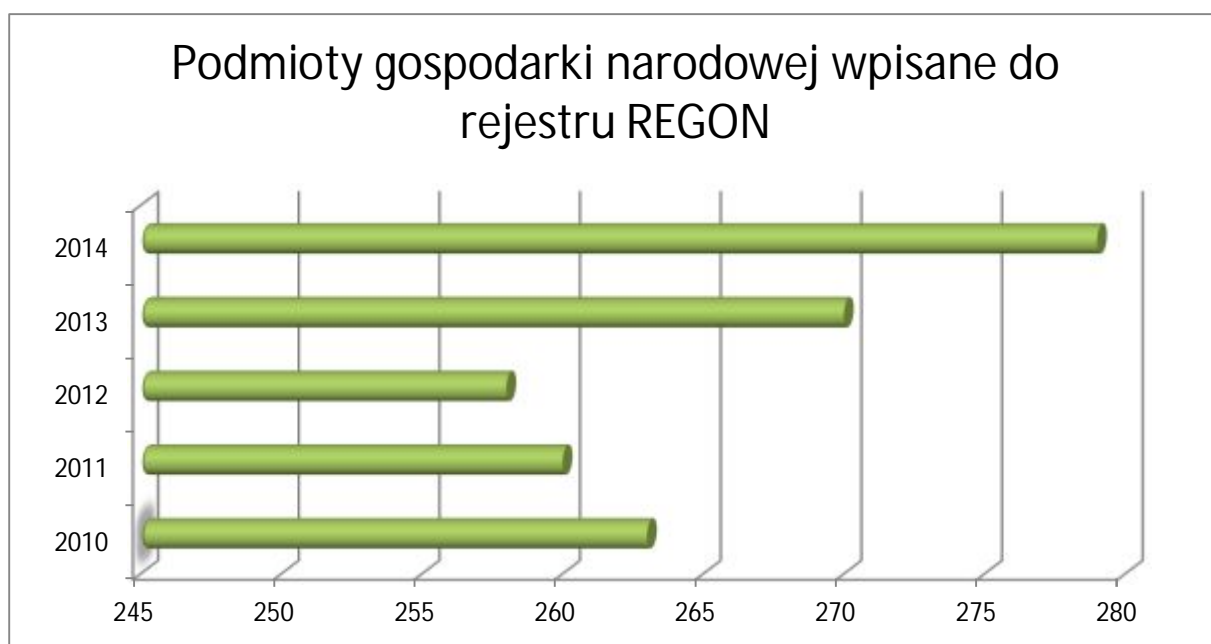
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego 84,1% mieszkańców Gminy korzysta z instalacji wodociągowej. Rozbudowa sieci wodociągowej zakończona w 2014 roku pozwoliła zwiększyć ten odsetek z początkowych 59,8% w roku 2010 do obecnego poziomu. Jednym z głównych problemów Gminy Waśniów jest niski stopień skanalizowania gminy. Jedynie 11,0% mieszkańców ma dostęp do sieci kanalizacyjnej. Na terenie Gminy nie ma sieci gazowej.

II.7. Lokalny rynek pracy

Jednym z najistotniejszych czynników wpływających na rozwój każdej gminy w Polsce jest tworzenie nowych miejsc pracy oraz utrzymanie już istniejących. W gestii gminy leży kreowanie przyjaznych warunków do rozwoju przedsiębiorczości.

Od 2012 roku na terenie Gminy Waśniów wzrastała liczba podmiotów gospodarki narodowej. W 2014 roku funkcjonowało 279 podmiotów gospodarki narodowej co było najwyższym rezultatem w całym analizowanym przedziale czasu.

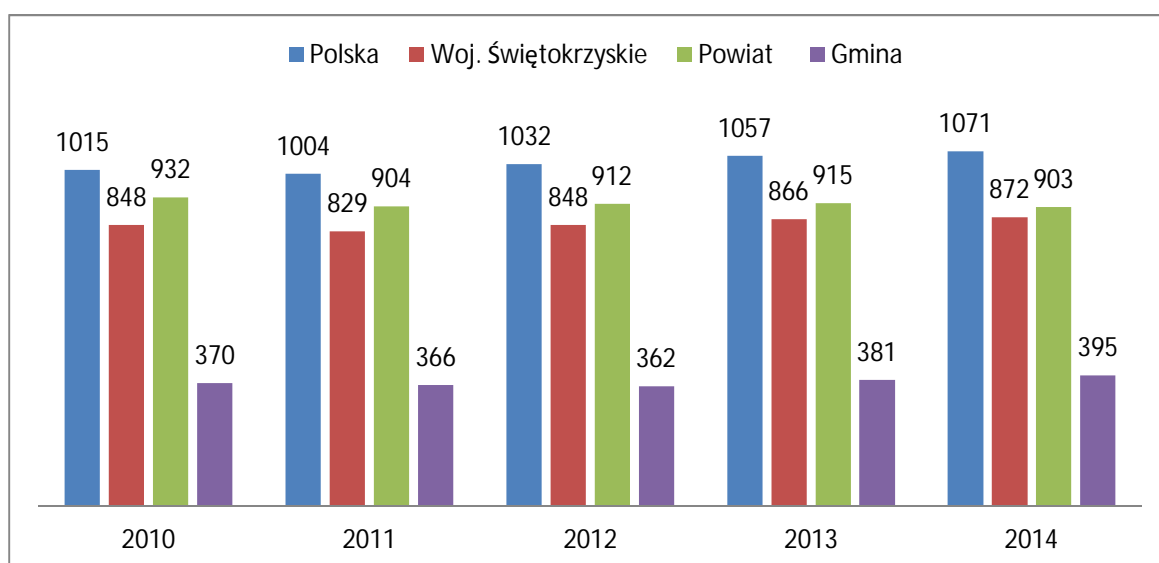
Wykres 21. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisana do Rejestru REGON

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Analizując liczbę podmiotów gospodarki narodowej należy odnieść się do powiatu, województwa oraz kraju. Skalę zjawiska przedsiębiorczości należy zaprezentować w odniesieniu do liczby podmiotów przypadających na określoną wielkość populacji. Na tle jednostek terytorialnych wyższego szczebla, liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON przypadających na każde 10 tysięcy mieszkańców, w Gminie Waśniów w każdym analizowanym roku była najniższa.

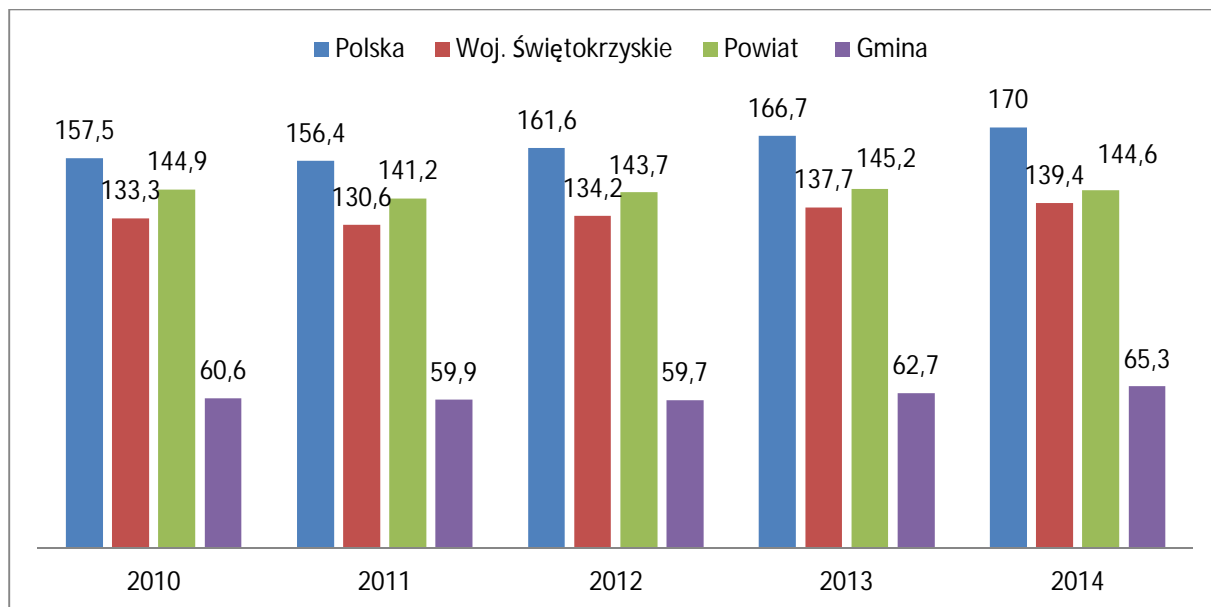
Wykres 22. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2014 roku wskaźnik ten dla Gminy Waśniów wyniósł 395 i był niemal trzykrotnie mniejszy niż wynosiła średnia dla kraju. W przypadku powiatu ostrowieckiego na każde 10 tysięcy mieszkańców przypadały 903 podmioty, jednak należy zwrócić uwagę, że na ten współczynnik znaczny wpływ ma Ostrowiec Świętokrzyski.

Wykres 23. Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku liczby podmiotów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. W tym przypadku również średnia dla Gminy Waśniów jest niższa odpowiednio o: 55% w porównaniu do powiatu, 53% w odniesieniu do województwa oraz 62% w stosunku do kraju.

Spośród 279 podmiotów zarejestrowanych w Gminie Waśniów, najwięcej funkcjonowało w branży związanej z handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów samochodowych, włączając w to motocykle(30,47%). Jest to ogólnopolska tendencja, którą doskonale można zaobserwować w pozostałych gminach województwa świętokrzyskiego. Kolejną najliczniejszą branżą jest budownictwo (21,15%). Istotną gałęzią gospodarki na terenie gminy jest jeszcze przetwórstwo przemysłowe (8,24%) oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (7,89%), co wynika między innymi z rolniczego charakteru gminy, który sprzyja turystyce wypoczynkowej.

Tabela 13. Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007

Sekcja PKD2007	Liczba firm	Udział %
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	22	7,89%
górnictwo i wydobywanie	0	0,00%
przetwórstwo przemysłowe	23	8,24%
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0,00%
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	0,72%
budownictwo	59	21,15%
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	85	30,47%
transport i gospodarka magazynowa	14	5,02%
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3	1,08%
informacja i komunikacja	4	1,43%
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4	1,43%
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1	0,36%
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	8	2,87%
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	3	1,08%
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	8	2,87%
edukacja	12	4,30%
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	4	1,43%
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	5	1,79%
działalność organizacji członkowskich	15	5,38%
naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego	1	0,36%
pozostałe	6	2,15%
organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0,00%
Razem	279	100%

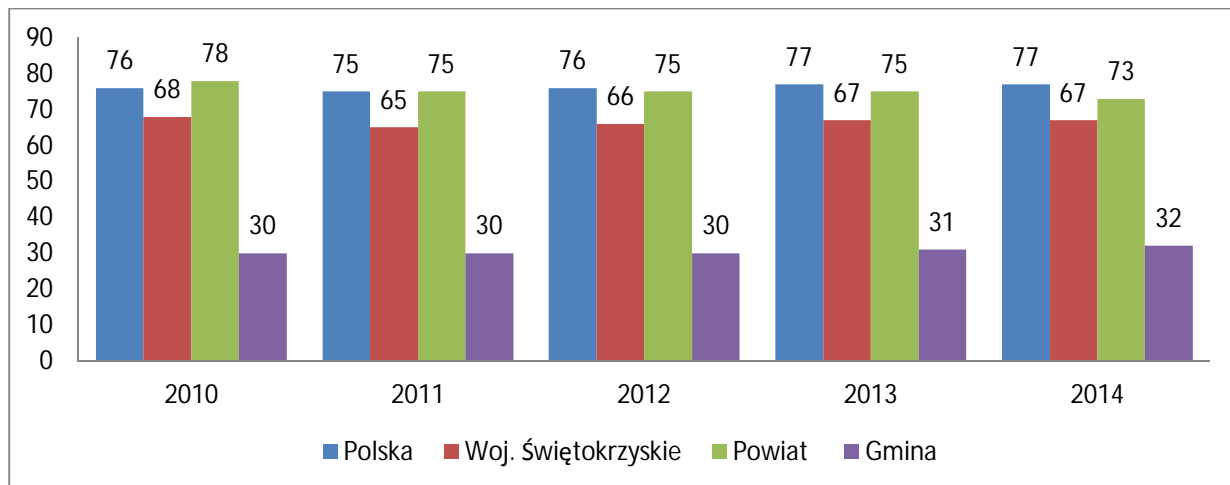
Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Sam przekrój sektorowy nie informuje w pełni o specyfice lokalnej przedsiębiorczości. Istotnym zagadnieniem jest również kwestia własnościowa podmiotów. Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego sektor prywatny stanowi prawie 96% lokalnego rynku pracy. Spośród niego najwięcej było osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, co ukazuje siłę i potencjał tkwiący w tej części gospodarki. Ponad 4% ogółu stanowiły stowarzyszenia i organizacje pozarządowe.

Pomimo dominującej pozycji jednoosobowych działalności gospodarczych w strukturze przedsiębiorstw w gminie, w 2014 roku w Gminie Waśniów na każdy 1000 mieszkańców

jedynie 32 osoby prowadziły jednoosobową działalność gospodarczą. Rezultat ten był niższy niż w powiecie ostrowieckim (o 56,16%), województwie świętokrzyskim (52,24%) czy w kraju (58,44%).

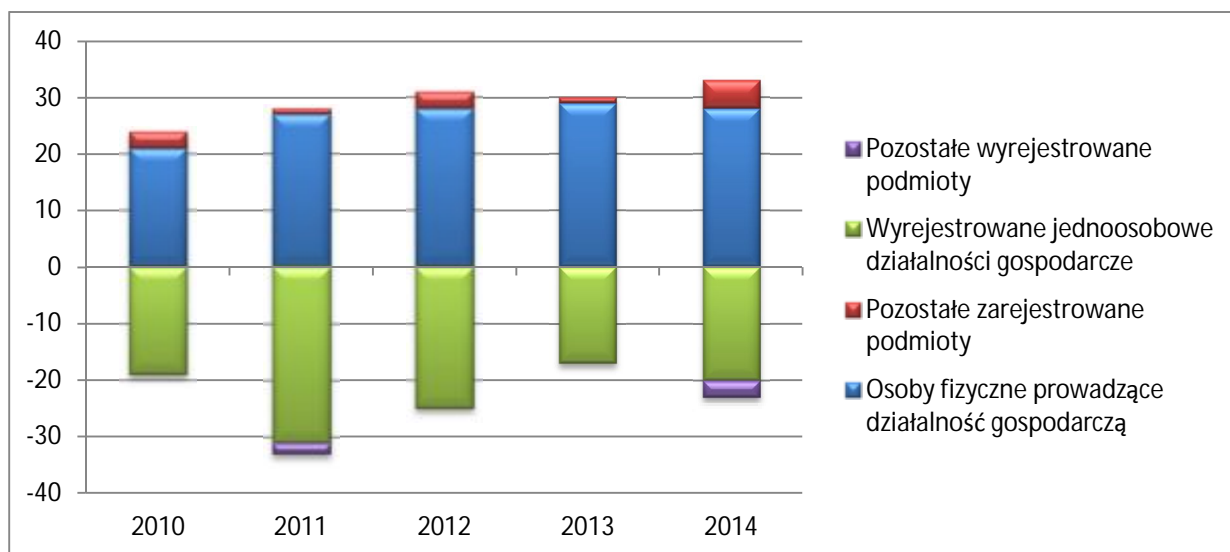
Wykres 24. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Z racji na ponad 96% udział jednoosobowych działalności gospodarczych w ogóle podmiotów, to właśnie ten rodzaj działalności cechował największy zakres wahań podmiotów nowo zarejestrowanych do podmiotów wyrejestrowanych. Fakt ten, wynika między innymi z tego, że jednoosobowe działalności gospodarcze są bardziej podatne na dynamicznie zmieniającą się sytuację gospodarczą regionu oraz na zmiany w prawie.

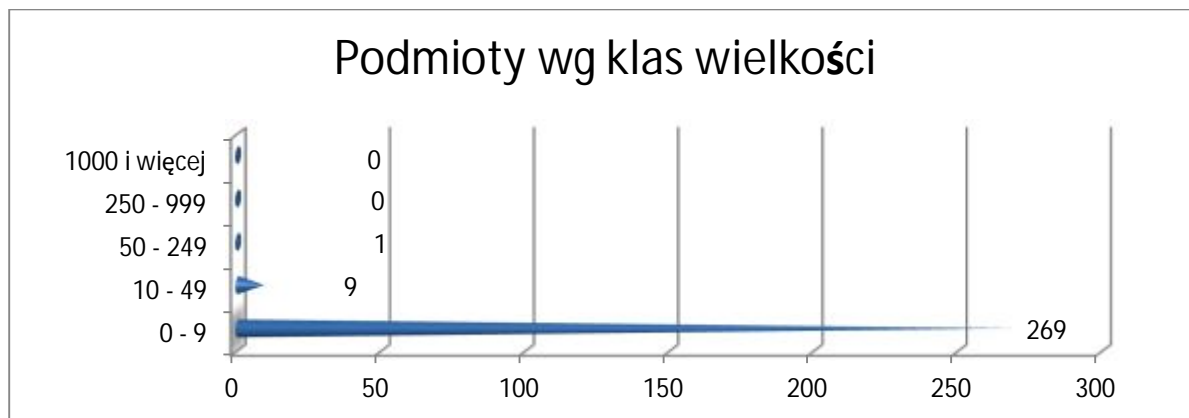
Wykres 25. Nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane podmioty gospodarki narodowej na terenie Gminy Waśniów w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Kolejnym ważnym aspektem lokalnego rynku jest kwestia wielkości przedsiębiorstw. Potwierdza ona tezę o dominującej roli osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, którzy stanowią główny trzon gospodarki. Na terenie Gminy Waśniów nie funkcjonuje żaden podmiot zatrudniający przynajmniej 250 osób.

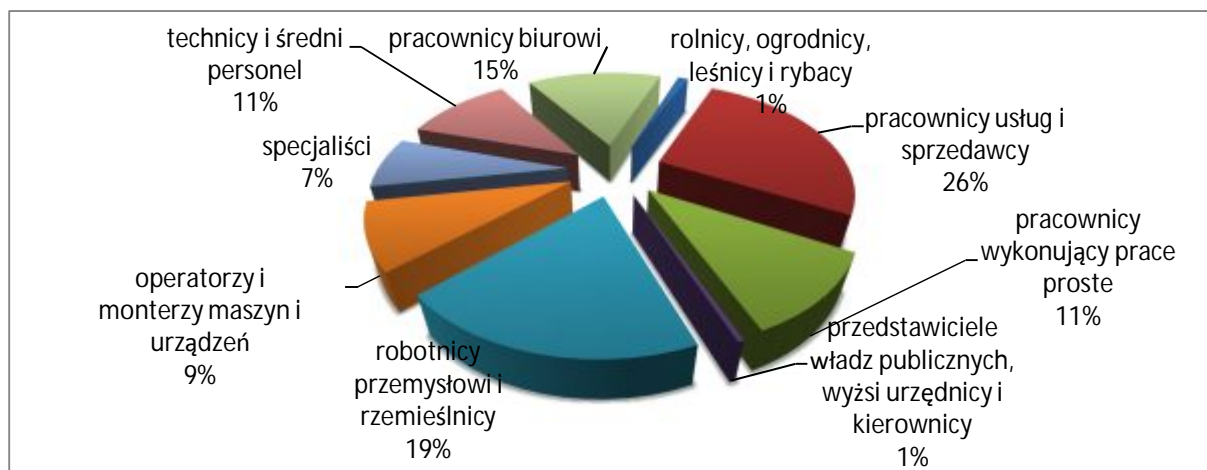
Wykres 26. Podmioty gospodarki narodowej wg wielkości zatrudnienia

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Rynek pracy w Gminie Waśniów, pomimo swojej lokalnej specyfiki, powiązany jest z całym regionem województwa świętokrzyskiego. W okresie pierwszych dziewięciu miesięcy roku 2015, na terenie województwa najwięcej wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej zgłoszono dla pracowników usług i sprzedawców (26%), robotników przemysłowych i rzemieślników (19%) oraz pracowników biurowych (15%). Z kolei najmniej wolnych ofert skierowanych było do przedstawicieli władz publicznych, wyższych urzędników i kierowników (0,4%) oraz do rolników, ogrodników, leśników i rybaków (1%).

Wykres 27. Struktura wolnych miejsc pracy w woj. świętokrzyskim według zawodów, w pierwszych trzech kwartałach 2015 roku

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Kielcach

II.8. Pomoc społeczna

System pomocy społecznej na poziomie gminy tworzy ogół instytucji samorządowych i rządowych, organizacji pozarządowych i kościelnych a także innych osób prawnych zaangażowanych w działania mające na celu pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie poradzić sobie samodzielnie. Podstawową jednostką systemu pomocy społecznej Gminy Waśniów jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Przy realizacji niektórych zadań współpracuje on między innymi z Wydziałem Polityki Społecznej Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej i Zdrowotnej Urzędu Marszałkowskiego w Kielcach, Powiatowym Urzędem Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim, Sądem, Policją, placówkami szkolnymi, przedszkolami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Waśniowie realizuje zadania:

- 1) Własne gminy i zlecone gminie z zakresu pomocy społecznej wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 163, z późn. zm.), w tym programy rządowe i gminne strategie;
- 2) Wynikające z ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 114 z późn. zm.) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie;
- 3) Wynikające z ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz.U. z 2011 r. Nr 231 poz. 1375 z późn. zm.);
- 4) Wynikające z ustawy z dnia 12 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1442 z późn. zm);
- 5) Wynikające z ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 581)
- 6) Wynikające z ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2016 poz. 169) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie;
- 7) Wynikające z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390.);

- 8) Wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 332);
- 9) Wynikające z Ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 162);
- 10) Inne zadania i programy ostonowe o charakterze własnym i zleconym;
- 11) Wynikające z ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U. z dnia 23 grudnia 2014 r. poz. 1863);

Prawo do wsparcia udzielanego przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Waśniowie mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. Pomoc udzielana przez Ośrodek Pomocy Społecznej może mieć charakter finansowy i niepieniężny. Do świadczeń niepieniężnych realizowanych przez ośrodek należy zaliczyć:

- Pracę socjalną - udzielana jest osobom/ rodzinom na rzecz poprawy ich funkcjonowania w środowisku lokalnym, może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny. Udzielana jest bez względu na posiadany dochód, również osobom/ rodzinom nie korzystającym ze świadczeń pomocy społecznej.
- Składki na ubezpieczenie zdrowotne.
- Sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego, w przypadku gdy rodzina nie jest w stanie zorganizować pogrzebu lub jest brak rodziny.
- Schronienie. GOPS udziela pomocy osobom bezdomnym w postaci zapewnienia schronienia w schronisku lub noclegowni. Możliwa jest forma pomocy w postaci przyznania zasiłku celowego z przeznaczeniem na opłacenie pobytu w ośrodku.
- Posiłek. Zgodnie z ustawą GOPS zapewnia gorący posiłek osobom, które własnym staraniem nie mogą go sobie zapewnić. Od kilku lat ośrodek realizuje program dożywiania dzieci w szkołach.
- Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. Udzielane są one osobom, które z powodu wieku, choroby itd. potrzebują pomocy osób trzecich.
- Specjalistyczne usługi opiekuńcze – dostosowane do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi i świadczone w miejscu ich zamieszkania.

Do świadczeń o charakterze pieniężnym należy wymienić:

- Zasiłek celowy - pomoc w tej formie przeznaczona jest głównie na zakup żywności, opału, opłaty za energię. W przypadku stwierdzenia marnotrawstwa przyznanych świadczeń pomoc jest ograniczana lub odmawiana. Z uwagi na dobro osób będących na utrzymaniu osoby ubiegającej się o pomoc finansową w przypadku marnotrawstwa przyznawana jest pomoc w formie niepieniężnej, np. zakupu żywności. Szczególnym rodzajem zasiłku celowego (niezależnie od dochodu) jest zasiłek celowy z powodu zdarzenia losowego.
- Specjalny zasiłek celowy - przysługuje w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy dochód rodziny przekracza kryterium dochodowe określone w ustawie.
- Zasiłek okresowy - pomoc w formie zasiłków okresowych przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, itd., w przypadku, gdy dochód rodziny jest niższy od kryterium dochodowego określonego w ustawie.
- Zasiłek stały - przysługuje pełnoletniej osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

W 2014 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej zatrudnionych było 8 osób. Szczegółowy wykaz kadry ośrodka prezentuje poniższa tabela.

Tabela 14. Kadra Ośrodka Pomocy Społecznej w Waśniowie

Rok	2012	2013	2014
Kadra kierownicza	1	1	1
Pracownicy socjalni	4	4	4
Pozostali pracownicy	3	3	3
Liczba pracowników ogółem	8	8	8

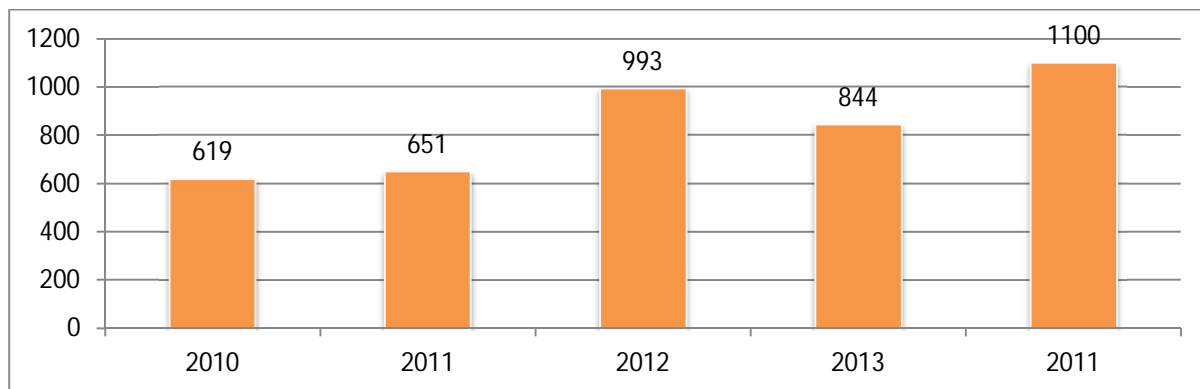
Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2010-2014.

Pośród pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jeden pracownik socjalny w latach 2011-2015 zatrudniony był z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Trójka pracowników socjalnych posiada specjalizację I stopnia w zawodzie.

W 2014 roku ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Waśniowie skorzystało 1100 mieszkańców gminy. W przeciągu analizowanego pięcioletniego okresu liczba osób

korzystających z pomocy zwiększyła się o 78%. Skalę działań prowadzonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Waśniowie obrazuje fakt, że co siódmy mieszkaniec gminy jest jej klientem.

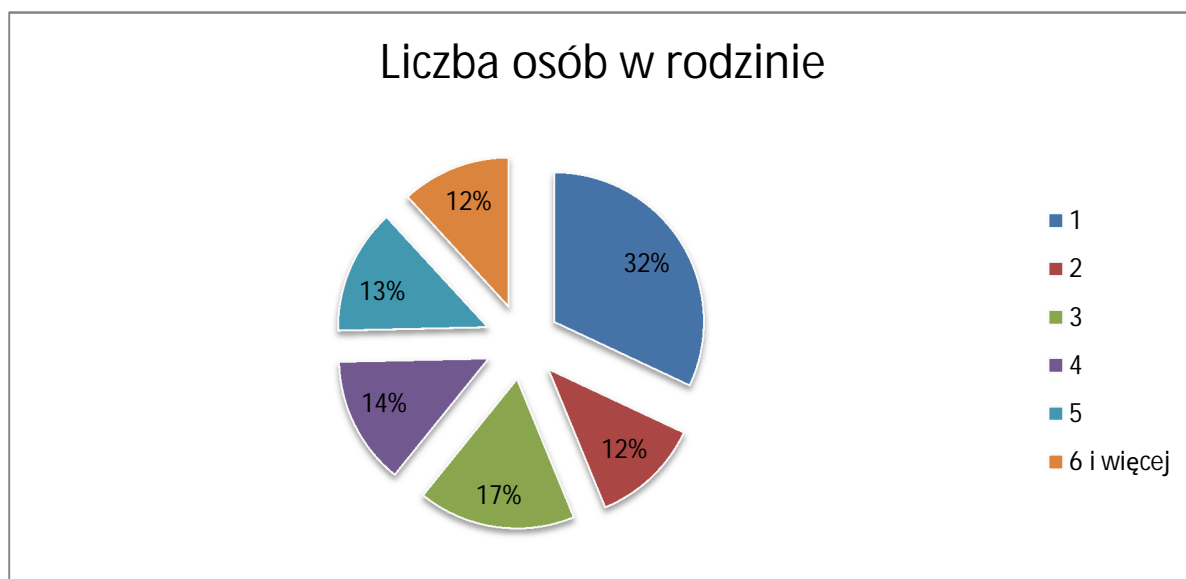
Tabela 15. Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia przez GOPS w Waśniowie w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2010-2014.

Wśród rodzin objętych pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Waśniowie najczęściej było rodzin jednoosobowych (w tym osoby samotne bez źródła dochodu oraz osoby korzystające z zasiłku stałego w Ośrodku Pomocy), oraz rodzin z dziećmi, w tym niepełnych. Pełen przekrój obrazuje poniższy wykres.

Wykres 28. Typy rodzin objętych pomocą w 2014 roku

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z Opracowania MPiPS za rok 2014.

Wśród mieszkańców korzystających z pomocy największą grupę stanowiły osoby, którym przyznano świadczenie. Świadczenia pomocy społecznej są zróżnicowane, niektóre z nich

mają charakter obligatoryjny, a inne fakultatywny. Każdy rodzaj świadczenia ma ustawowo określone przesłanki będące podstawą ich przyznania. Wyodrębnić można następujące rodzaje świadczeń: w naturze, pieniężne oraz usługi. Wszystkie świadczenia udzielane są bezpłatnie, odpłatnie lub za częściową odpłatnością w zależności od kryterium dochodowego rodziny. W 2014 roku takich mieszkańców było 761, co stanowiło około 69% liczby wszystkich osób korzystających z pomocy. Dużą część klientów pomocy społecznej stanowią osoby długotrwale korzystające ze wsparcia. Jest to często związane z trudną sytuacją materialną tych rodzin oraz z nieumiejętnością odnalezienia się w obecnych realiach społeczno-gospodarczych. Osoby te wymagają podjęcia szczególnych działań mających na celu usamodzielnienie ich od pomocy społecznej.

Tabela 16. Liczba osób, którym przyznano świadczenie

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
liczba osób, którym przyznano świadczenie	608	637	665	664	761
w tym osoby długotrwale korzystające	154	199	242	250	bd
% osób długotrwale korzystających wśród ogółu korzystających z pomocy	25,33%	31,24%	36,39%	37,65%	bd

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2010-2014.

Ze świadczeń pobieranych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Waśniowie w sposób pośredni korzysta cała rodzina. W 2014 roku na każdy 1000 mieszkańców Gminy Waśniów ze świadczeń w sposób pośredni bądź bezpośredni korzystało 155 osób.

Tabela 17. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie

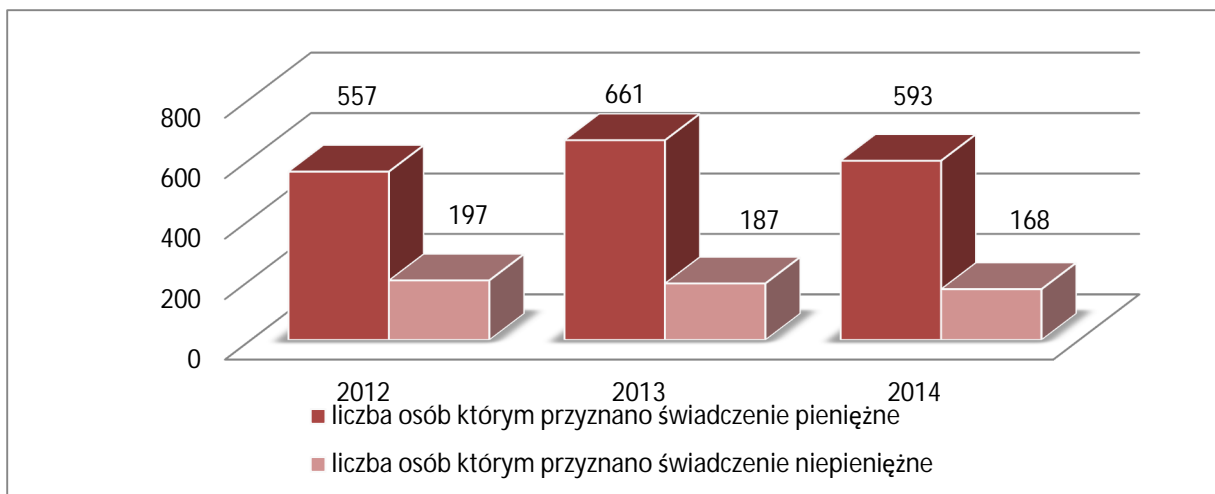
Rok	2012	2013	2014
liczba rodzin	241	270	347
liczba osób w rodzinach, którym decyzją przyznano świadczenie	665	799	1097
wskaźnik liczby osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na 1000 mieszkańców	94	113	155

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Porównując dwie powyższe tabele można zauważyć, że przyznane świadczenia często trafiały do kilku osób w jednej rodzinie.

Wśród świadczeń udzielonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Waśniowie w latach 2012-2014 przeważały świadczenia o charakterze pieniężnym. Część osób objętych wsparciem Ośrodka otrzymywała świadczenia zarówno pieniężne jak i niepieniężne.

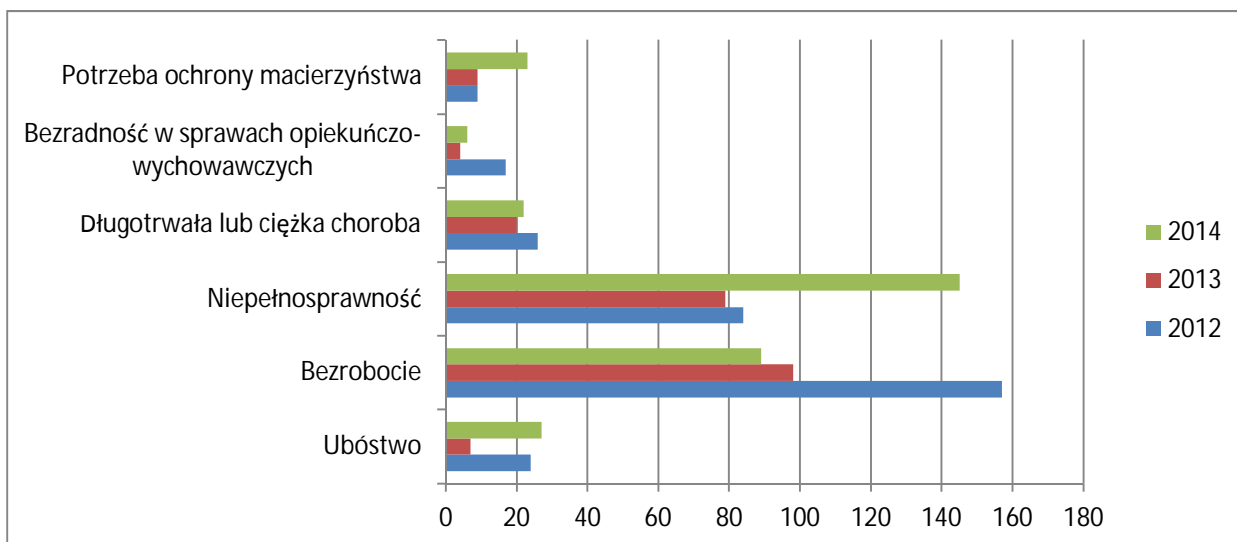
Wykres 29. Osoby którym przyznano świadczenia o charakterze pieniężnym i niepieniężnym

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Struktura rodzin korzystających z pomocy społecznej jest zróżnicowana. Różnorodność ta dotyczy liczebności gospodarstw domowych, typów rodzin, obszarów problemowych czy struktury wiekowej klientów. Najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej na terenie Gminy Waśniów w latach 2012-2014 było bezrobocie oraz niepełnosprawność.

Wykres 30. Główne powody przyznania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Waśniowie w latach 2012-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Opisana struktura klientów ośrodka pomocy społecznej odzwierciedla potrzebę utrzymania dotychczasowego poziomu nakładów ponoszonych przez Gminę na wsparcie finansowe mieszkańców, gdyż ich sytuacja ekonomiczna w najbliższym czasie nie ulegnie poprawie ze

względu na ograniczone możliwości pozyskania dodatkowych dochodów własnych, starzenie się społeczeństwa, niskie emerytury oraz duże koszty utrzymania.

Aktywna działalność pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Waśniowie zaowocowała między innymi realizacją projektu systemowego „Wykuj swój los” współfinansowanego przez Unię Europejską oraz Europejski Fundusz Społeczny. Celem głównym projektu było zwiększenie potencjału społeczno-zawodowego osób z terenu Gminy Waśniów korzystających ze świadczeń pomocy społecznej poprzez zastosowanie instrumentów aktywnej integracji:

- indywidualne i grupowe zajęcia z doradcą zawodowym celem określenia predyspozycji zawodowych,
- indywidualne i grupowe zajęcia z psychologiem w celu podniesienia kompetencji życiowych i społecznych,
- szkolenia zawodowe.

Z projektu w latach 2013-2014 skorzystało łącznie 17 osób.

II.8.1. Świadczenia rodzinne i opiekuńcze

Poszczególne świadczenia rodzinne mają różny charakter: w większości wypłacane są na określony czas, ale również jednorazowo (dodatek z tytułu urodzenia dziecka) lub raz w ciągu pewnego okresu (dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego). Część ze świadczeń rodzinnych występuje samoistnie (zasiłek rodzinny, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne), natomiast otrzymanie dodatków do zasiłku rodzinnego uzależnione jest od posiadania prawa do zasiłku rodzinnego.

Świadczenia rodzinne przysługują obywatelom polskim oraz cudzoziemcom, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres zasiłkowy, w którym otrzymują świadczenia rodzinne. Przyznawanie większości świadczeń rodzinnych uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego.

Świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,

- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy,
- zasiłek dla opiekuna.

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do zasiłku rodzinnego przysługuje: rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie uczącej się (pełnoletniej osobie uczącej się, niepozostającej na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony). Przyznanie zasiłku rodzinnego jest ściśle związane z dochodem w przeliczeniu na osobę w rodzinie i przysługuje do ukończenia przez dziecko:

- 18 roku życia lub
- nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo
- 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Tabela 18. Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych w latach 2012-2014

Rok	2012	2013	2014
Liczba rodzin	419	650	652
Kwota świadczeń	1 425 794	1 364 018	1 255 310
Wydatki na zasiłki rodzinne	888 654	882 234	798 313
%	62,33%	64,68%	63,59%
Wydatki na dodatki	537 140	481 784	456 997
%	37,67%	35,32%	36,41%

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Waśniów.

W 2014 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Waśniowie udzielił pomocy w formie zasiłków rodzinnych oraz dodatków do nich 652 rodzinom, na łączną kwotę 1 255 310,00 złotych. Oznacza to, iż w porównaniu z 2012 rokiem liczba rodzin uprawnionych do tej formy pomocy zwiększyła się aż o 233. Pomimo wzrostu liczby rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych oraz dodatków do nich zmniejszyła się kwota świadczeń przeznaczona przez Gminny Ośrodek

Pomocy Społecznej na ten cel (o 12% względem roku 2012). Niemal dwie trzecie tej kwoty pochłonęły wydatki na zasiłki rodzinne.

Tabela 19. Wydatki na zasiłki rodzinne

Rok	2012	2013	2014
do ukończenia 5. roku życia (zł)	160 450	152 537	134 827
powyżej 5. roku życia do ukończenia 18. roku życia (zł)	602 912	606 532	556 076
powyżej 18. roku życia do ukończenia 21. roku życia (zł)	118 407	111 205	100 625
powyżej 21. roku życia do ukończenia 24. roku życia (zł)	6 885	11 960	6 785

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania ze świadczeń rodzinnych za lata 2012-2014.

Najwięcej zasiłków wypłacanych było na dzieci powyżej piątego roku życia aż do momentu osiągnięcia przez nie pełnoletności. Kwoty wypłacone dla osób w wieku do 24 roku życia, które kontynuowały naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymowały się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności stanowiły niecały jeden procent wydatków poniesionych na zasiłki rodzinne.

Wśród pozycji we wcześniejszej tabeli zawarte są również informacje o dodatkach do wypłaconych zasiłków rodzinnych. W latach 2012-2014 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Waśniowie udzielał pomocy mieszkańcom gminy w postaci następujących dodatków do zasiłków rodzinnych:

- jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- samotnego wychowywania dziecka,
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Tabela 20. Dodatki do zasiłków rodzinnych w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
Jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka			
Liczba świadczeń	3	31	30
Kwota świadczeń	3 000	31 000	30 000
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
Liczba świadczeń	71	50	50
Kwota świadczeń	71 000	50 000	50 000
Opieka nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego			
Liczba świadczeń	129	114	111
Kwota świadczeń	50 160	44 414	44 027
Samotne wychowywanie dziecka			
Liczba świadczeń	410	411	421
Kwota świadczeń	69 700	71 070	73 490
Kształcenie i rehabilitacja dziecka niepełnosprawnego			
Liczba świadczeń	1165	995	951
Kwota świadczeń	89 320	76 680	72 940
Rozpoczęcie roku szkolnego			
Liczba świadczeń	641	0	0
Kwota świadczeń	64 100	0	0
Podjęcie przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania			
Liczba świadczeń	1 718	1 572	1 436
Kwota świadczeń	89 100	81 600	74 480
Wychowywanie dziecka w rodzinie wielodzietnej			
Liczba świadczeń	1 722	1 504	1 387
Kwota świadczeń	137 760	120 320	110 960

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania ze świadczeń rodzinnych za lata 2012-2014.

Wśród wszystkich dodatków wypłaconych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej największą część budżetu stanowiły wypłaty z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej. Najwięcej świadczeń związanych było z podjęciem przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania. Istotną część dodatków stanowiły również świadczenia związane z rehabilitacją dziecka niepełnosprawnego.

Oprócz dodatków Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wypłacał również jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka. Zapomoga ta wynosiła tysiąc złotych i skorzystało z niej odpowiednio: 71 rodzin w roku 2012 oraz po 50 rodzin w latach 2013-2014.

Świadczenia opiekuńcze

Wśród świadczeń opiekuńczych wyróżniamy trzy rodzaje wsparcia:

- specjalny zasiłek opiekuńczy,
- świadczenie pielęgnacyjne,
- zasiłek pielęgnacyjny.

Według definicji Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, oraz w oparciu o art. 16 ustawy o świadczeniach rodzinnych zasiłek pielęgnacyjny jest świadczeniem, które przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Przysługuje on:

- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia;
- osobie, która ukończyła 75 lat i nie jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego.

Tabela 21. Świadczenia pielęgnacyjne w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
Liczba świadczeń	2 158	1 362	620
Kwota świadczeń	1 109 664	732 381	454 872

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługiwać może tylko w sytuacji, w której osoba uprawniona do świadczenia zrezygnuje z pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności (wobec osoby tej konieczne jest sprawowanie stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy w związku z jej znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, jak również konieczny jest stały współdział na co dzień opiekuna w procesie jej leczenia, rehabilitacji i edukacji), albo osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Zgodnie z obowiązującymi przepisami do pobierania świadczenia pielęgnacyjnego uprawnieni są:

- Rodzice niepełnosprawnej osoby,

- Opiekun faktyczny dziecka,
- Osoba należąca do rodziny zastępczej spokrewnionej na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Inne osoby, na których zgodnie z przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego ciąży obowiązek alimentacyjny (z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności).

Dodatkowo świadczenie pielęgnacyjne wypłacane jest tylko wówczas, gdy niepełnosprawność osoby, nad którą uprawniony sprawuje opiekę, powstała:

- nie później niż do ukończenia 18. roku życia lub
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25. roku życia.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, jeżeli nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Tabela 22. Specjalny zasiłek opiekuńczy w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
Liczba świadczeń	0	26	36
Kwota świadczeń	0	12 272	17 931

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

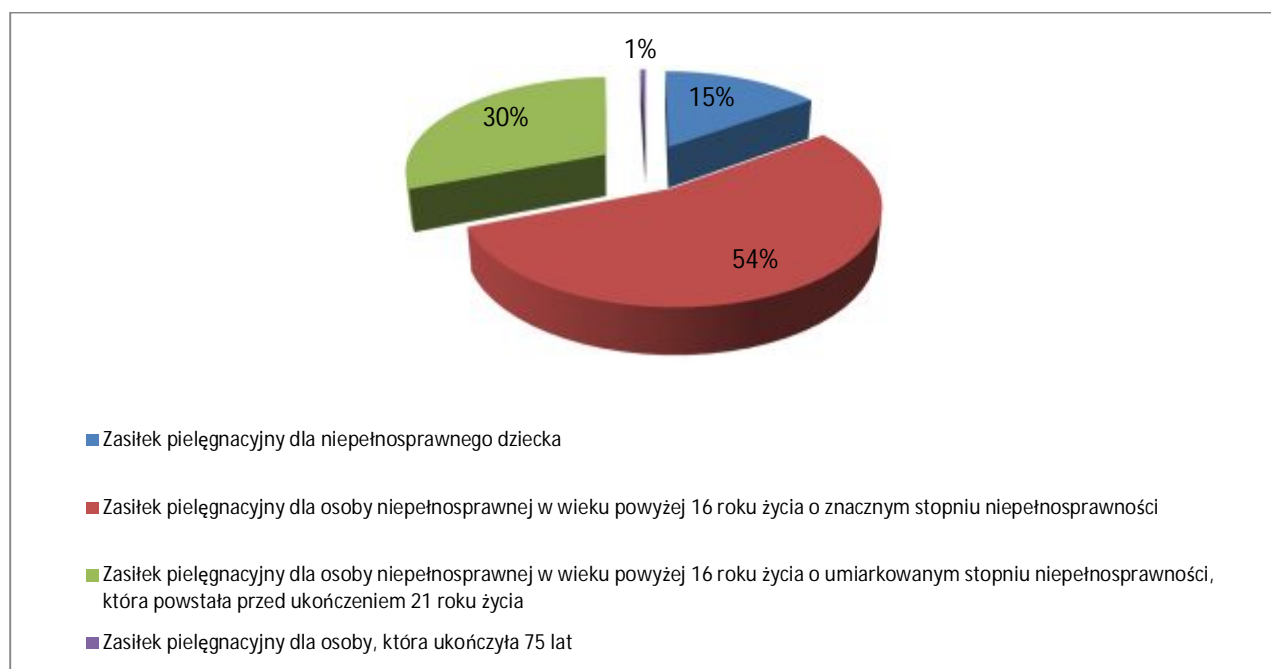
Tabela 23. Zasiłki pielęgnacyjne w latach 2012-2014

Rok	2012	2013	2014
Zasiłki pielęgnacyjne ogółem			
Liczba świadczeń	4 255	4 347	4 456
Kwota świadczeń (zł)	651 015	665 091	681 768
Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka			
Liczba świadczeń	1 055	1 022	1 001
Kwota świadczeń (zł)	161 415	156 366	153 153
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności			
Liczba świadczeń	1 782	1 936	2 064
Kwota świadczeń (zł)	272 646	296 208	315 792
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia			
Liczba świadczeń	1 367	1 341	1 343
Kwota świadczeń (zł)	209 151	205 173	205 479
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby, która ukończyła 75 lat			
Liczba świadczeń	51	48	48
Kwota świadczeń (zł)	7 803	7 344	7 344

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Na przestrzeni ostatnich lat liczba wypłaconych zasiłków pielęgnacyjnych nieznacznie rosta (niecałe 5% na przestrzeni lat 2012-2014). W 2014 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Waśniowie na zasiłki pielęgnacyjne przeznaczył 681 768,00 złotych. Udział poszczególnych zasiłków w tej kwocie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 31. Zasiłki pielęgnacyjne w 2014 roku

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Największy udział wśród zasiłków pielęgnacyjnych miał zasiłek dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności. Na zasiłki dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia, o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności powstałej przed 21 rokiem życia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przeznaczał 30% ogólnej kwoty zasiłków pielęgnacyjnych. Statystycznie najmniejsze nakłady ponoszone były na zasiłki pielęgnacyjne dla osób starszych (powyżej 75 roku życia).

11.8.2. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych alimentów, stwierdzonej przez komornika w okresie dwóch ostatnich miesięcy. Świadczenie to przysługuje do ukończenia 18 roku życia lub do ukończenia 25 roku życia, jeżeli dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej. W przypadku posiadania przez osobę uprawnioną orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności, świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługuje bez względu na jej wiek – bezterminowo. Kwota świadczenia z funduszu alimentacyjnego jest limitowana i przysługuje w wysokości bieżąco zasądzonego świadczenia alimentacyjnego, nie więcej jednak niż 500 złotych na osobę. Aby otrzymać w/w świadczenie dochód na osobę w rodzinie z roku kalendarzowego poprzedzającego okres świadczeniowy nie może przekroczyć kwoty 725 złotych netto.

Wypłata świadczeń z funduszu alimentacyjnego, koszty obsługi związane z ich wypłatą oraz koszty podejmowanych wobec dłużników działań, finansowane są w formie dotacji celowej z budżetu państwa.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego mają charakter zwrotny. Dłużnik alimentacyjny jest zobowiązany do zwrotu organowi właściwemu wierzyciela należności w wysokości świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłaconych osobie uprawnionej, łącznie z ustawowymi odsetkami za zwłokę, które naliczane są od pierwszego dnia następującego po dniu wypłaty świadczenia, do dnia spłaty całości należności dłużnika wobec gminy z tego tytułu.

Tabela 24. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Liczba osób	86	77	74
Liczba rodzin	51	47	38
Kwota świadczeń w złotych	306 275	326 302	334 177

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

II.8.3. Realizacja Programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”

Zgodnie z art. 48 ust. 1 i 4 ustawy o pomocy społecznej, pomoc w formie jednego gorącego posiłku dziennie przysługuje osobie jeśli jest tego pozbawiona i własnym staraniem nie może go sobie zapewnić. Zgodnie z wieloletnim programem wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020, realizowane były działania dotyczące w szczególności zapewnienie pomocy w zakresie dożywiania :

- dzieciom do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej;
- uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej;
- pozostałym osobom otrzymującym pomoc na podstawie w art. 7 ustawy o pomocy społecznej.

W ramach realizacji Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” osoby uprawnione otrzymują gorący posiłek lub świadczenie pieniężne na zakup posiłku.

Tabela 25. Realizacja Programu Wieloletniego "Pomoc państwa w zakresie dożywiania"

	2012	2013	2014
Zasiłek celowy przyznany w ramach Programu			
Liczba osób	455	459	619
Liczba świadczeń	1 095	1 276	1 180
Kwota świadczeń (zł)	85 073	97 675	116 338
Posiłek dla dzieci przyznany w ramach Programu			
Liczba osób	192	184	155
Liczba świadczeń	29 408	25 336	22 399
Kwota świadczeń (zł)	69 391	74 138	58 861

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

W roku 2014 objętych programem „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” zostało 774 osoby (zasiłki celowe oraz pokrycie kosztów wyżywienia w placówkach szkolnych). Pomocy w formie zasiłku celowego udzielono 619 osobom. Od kilku lat Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Waśniowie, prowadzi dożywianie dzieci z rodzin najuboższych z terenu Gminy. W roku 2014 objęto dożywianiem 155 uczniów w czterech szkołach podstawowych, dwóch gimnazjach oraz w innych placówkach z poza terenu Gminy, do których uczęszczają uczniowie z Gminy Waśniów. Średni koszt jednego posiłku wyniósł w 2014 roku- 2,59 zł.

Dodatkowo Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej prowadził dystrybucję owoców i warzyw. W samym 2014 roku tą formą wsparcia objętych zostało około 2000 osób z terenu całej Gminy.

II.8.4. Stypendia socjalne

Dodatkową formą wsparcia osób najuboższych są stypendia socjalne. Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie. Stypendium przyznawane jest w formie refundacji poniesionych kosztów, a jego wysokość uzależniona jest od sytuacji dochodowej oraz występowania w rodzinie okoliczności takich jak: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, rodzina niepełna lub wystąpienie zdarzenia losowego.

Tabela 26. Stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Liczba osób	252	256	232
Kwota świadczeń w złotych	180534	210502	200771

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

II.8.5. Karta Dużej Rodziny

Rządowy Program „Karta Dużej Rodziny” został zapoczątkowany 16 czerwca 2014 roku. W ramach programu członkom rodzin wielodzietnych, na ich wnioski, przyznawane są Karty Dużej Rodziny. Karty te upoważniają do korzystniejszego od ogólnie obowiązującego dostępu do towarów i usług lub innych form działalności. Karty przyznawane są członkom rodziny wielodzietnej, gdzie na utrzymaniu jest co najmniej troje dzieci. Karta wydawana jest rodzicom na czas nieokreślony, dziecku do ukończenia 18 roku życia, dziecku powyżej 18 roku życia odpowiednio do końca roku szkolnego lub akademickiego w którym jest planowane ukończenie nauki w danej placówce, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia a dziecku legitymującemu się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności w wieku powyżej 18 roku życia na okres ważności orzeczenia. W 2014 roku wpłynęło 5 wniosków rodzin wielodzietnych o przyznanie Karty Dużej Rodziny. Karty wydano trzem rodzinom. Łącznie było to 15 kart (tj. rodzicom/małżonkom wydano 6 kart a dzieciom 9 kart).

II.9. Społeczeństwo obywatelskie

Społeczeństwo obywatelskie obejmuje w Polsce dwa obszary: obywatelską aktywność grupową – działalność organizacji pozarządowych, wspólnot lokalnych i samorządowych, nieformalnych grup i ruchów społecznych oraz świadomość obywatelską Polaków.

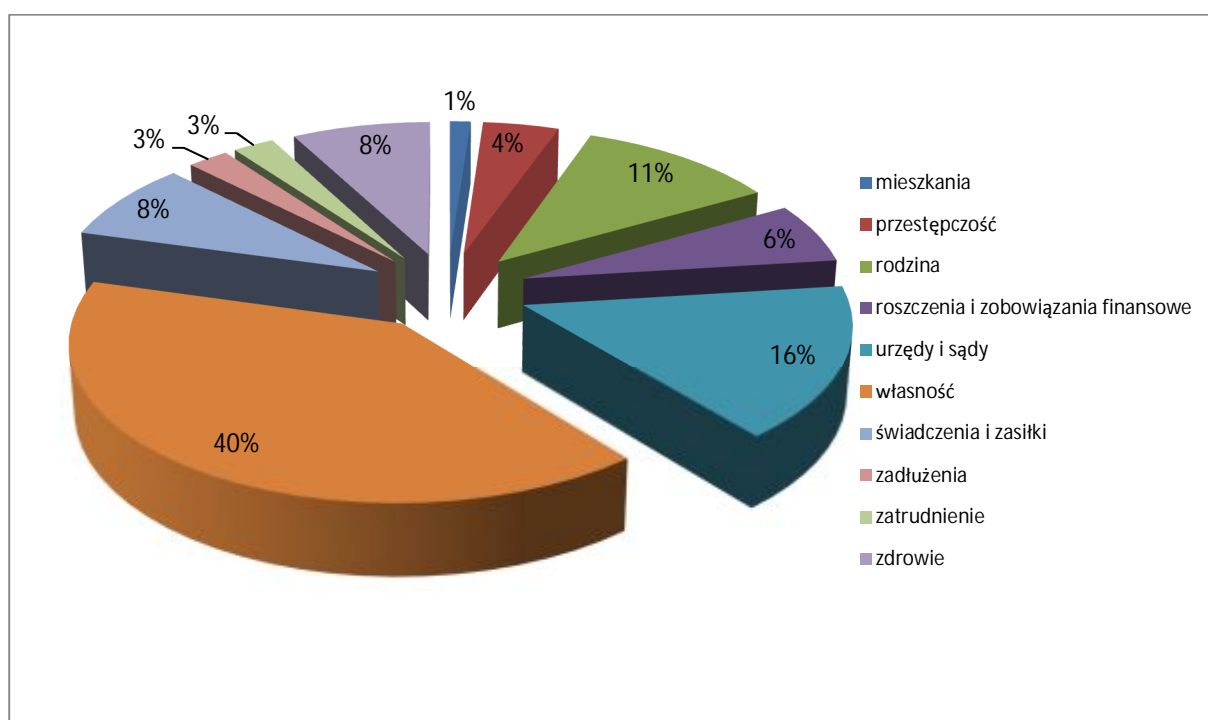
Społeczeństwo obywatelskie potrafi działać niezależnie od instytucji państwowych. Podstawową cechą społeczeństwa obywatelskiego jest świadomość jego członków potrzeb wspólnoty oraz dążenie do ich zaspokajania, czyli zainteresowanie sprawami społeczności oraz poczucie odpowiedzialności za jego dobro.

Za najlepsze podwaliny pod sprawnie funkcjonujące społeczeństwo obywatelskie uważane są organizacje obywatelskie. Wzmacniają one oraz urzeczywistniają prawa obywateli do aktywnego uczestnictwa w życiu publicznym i samorealizacji we wszystkich aspektach życia. Społeczeństwo obywatelskie realizuje więc to wszystko, co nie jest zabronione przez prawo i akceptowane zasady moralne. Na dodatek zabrania się w nim jak najmniej. To co dozwolone, jednostki mogą robić jak chcą. To pozwala z kolei zwiększyć możliwości wyborów

i rozwiązań, które zarówno dla społeczeństwa obywatelskiego i dla jednostki są najbardziej efektywne i opłacalne.

W Gminie Waśniów w 2015 roku funkcjonowało Biuro Porad Obywatelskich (BPO). W ramach realizacji wszystkich projektów w okresie od stycznia do 12 listopada 2015 roku udzielono 256 porad 114 klientom. Porady najczęściej dotyczyły własności rzeczy ruchomych bądź nieruchomości z wyłączeniem mieszkań własnościowych. Pełen przekrój kategorii spraw prezentuje poniższy wykres.

Wykres 32. Kategorie spraw w ramach których udzielono porad w BPO

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Biura Porad Obywatelskich.

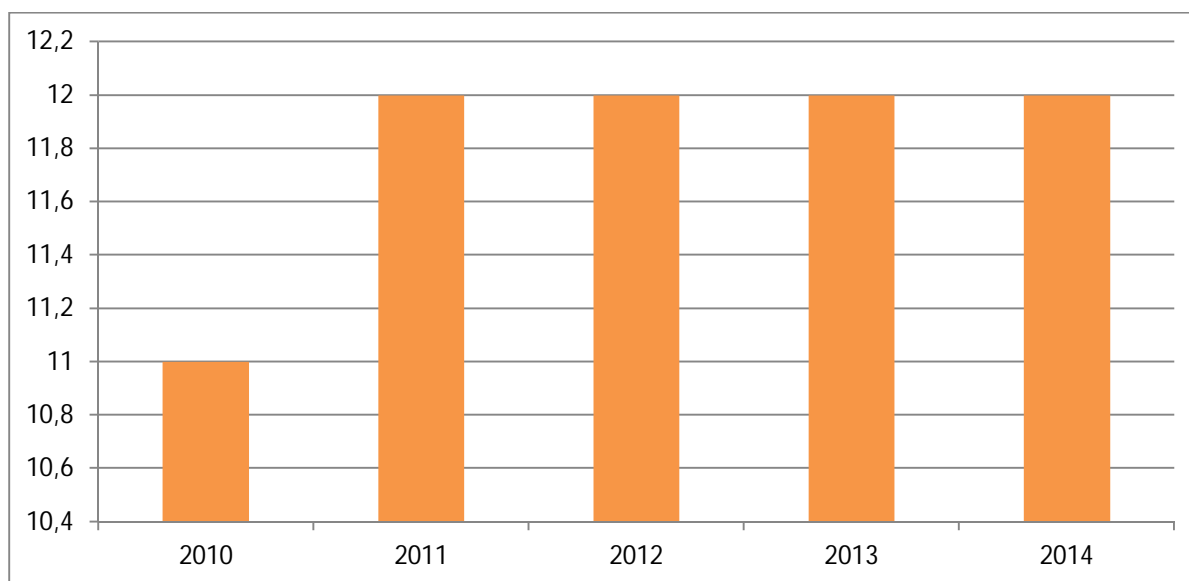
Z możliwości skorzystania z darmowych porad prawnych częściej korzystały kobiety (84) niż mężczyźni (30). Aż 18% osób posiadało orzeczenie o niepełnosprawności. Zdanych udostępnionych przez Biuro Porad Obywatelskich wynika, że najczęściej z tej formy pomocy korzystały osoby z wykształceniem podstawowym (48) i zawodowym (38). W dalszej kolejności osoby z wykształceniem średnim (19) oraz wyższym (9).

II.9.1. Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe stanowią niezwykle ważny element demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. Świadczą określone usługi, a dzięki swojej specyfice, często mogą to robić w sposób bardziej efektywny niż inne podmioty. Według ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, organizacjami pozarządowymi są jednostki niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych oraz niedziałające w celu osiągnięcia zysku. Najliczniejszymi formami prawnymi, w jakich zakładane są organizacje pozarządowe są stowarzyszenia i fundacje.

W 2014 roku na terenie Gminy Waśniów zarejestrowanych było 12 stowarzyszeń i organizacji społecznych. Na przestrzeni analizowanego okresu czasu liczba ta utrzymuje się na stałym poziomie.

Wykres 33. Stowarzyszenia i organizacje społeczne w Gminie Waśniów w latach 2010-2014

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w Gminie Waśniów jest mniej organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców niż w Powiecie Ostrowieckim, Województwie Świętokrzyskim czy też w kraju. W 2014 roku w Polsce statystycznie na podaną liczbę ludności przypada niemal dwa razy więcej organizacji pozarządowych niż w Gminie Waśniów, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 27. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	27	28	30	32	33
Województwo Świętokrzyskie	25	26	28	29	30
Powiat Ostrowiecki	20	21	22	23	24
Gmina Waśniów	15	17	17	17	17

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W przeciągu analizowanego przedziału czasu na terenie Polski ma miejsce stały wzrost liczby organizacji pozarządowych. Trend zwiększający liczbę podmiotów tzw. III sektora widoczny jest również w Województwie Świętokrzyskim oraz Powiecie Ostrowieckim, do którego przecież należy Gmina Waśniów. Niestety na terenie Gminy od 2011 roku ma miejsce stagnacja w analizowanym w tym rozdziale zakresie, dlatego jednym z zadań Gminy w najbliższym okresie czasu powinno być wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych.

II.9.2. Udział w wyborach

Kategorią, w której można oceniać kapitał społeczny jest aktywność obywatelska, mierzona udziałem społeczności w wyborach. Największa frekwencja w Gminie Waśniów była przy okazji wyborów samorządowych w 2010 roku. Generalnie frekwencja wyborów samorządowych w Gminie była wyższa niż w kraju. W przypadku pozostałych wyborów oraz referendum ogólnokrajowego poziom partycypacji mieszkańców gminy był niższy niż średnia dla kraju.

Tabela 28. Frekwencja w wyborach i referendach ogólnopolskich w latach 2010-2015

Wybory:	Kraj	Województwo	Powiat	Gmina
Prezydenckie w 2015 roku	55,34%	52,25%	47,65%	42,20%
Prezydenckie w 2010 roku	55,31%	52,83%	49,18%	44,67%
Do Sejmu i Senatu w 2015 roku	50,92%	46,81%	44,80%	35,21%
Do Sejmu i Senatu w 2011 roku	48,92%	43,74%	40,60%	33,63%
Do Parlamentu Europejskiego w 2014 roku	23,83%	21,04%	18,09%	14,54%
Samorządowe w 2014 roku	47,21%	53,25%	44,77%	47,73%
Samorządowe w 2010 roku	47,32%	53,59%	45,82%	49,26%
Referendum Ogólnopolskie w 2015 roku	7,80%	7,11%	6,90%	4,58%

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PKW

II.10. Analiza SWOT

Jedną z podstawowych metod analizy strategicznej jest analiza SWOT, która polega na ustaleniu silnych i słabych stron zasobów własnych gminy oraz szans i zagrożeń związanych z jej otoczeniem.

W dniu 18 lutego 2016 roku, w Sali konferencyjnej Urzędu Gminy w Waśniowie odbyło się międzyinstytucjonalne spotkanie warsztatowe, na którym przedstawiciele m.in. Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu, Gminnej Biblioteki Publicznej, Zakładu Obsługi Ekonomiczno-Administracyjnej Placówek Oświatowych oraz Gimnazjum w Waśniowie pracowali nad analizą SWOT obszaru pomocy społecznej gminy. Po wskazaniu mocnych i słabych stron, oraz szans i zagrożeń, uczestnicy warsztatu dokonali oceny poszczególnych czynników, posługując się skalą pięciostopniową, gdzie 1 oznaczało bardzo niską ocenę problemu, a 5 ocenę bardzo wysoką. Zastosowanie analizy uwzględniającej ocenę poszczególnych czynników pozwala uniknąć przewartościowania lub niedowartościowania ocenianych aspektów. Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie informacji o potencjale polityki społecznej gminy oraz o dostrzeganych barierach. Zwraca jednocześnie uwagę na pojawiające się zewnętrzne szanse i zagrożenia.

MOCNE STRONY	OCENA
Punkt konsultacyjny (psycholog, terapeuta, grupa wsparcia osób uzależnionych)	4,71
Bezpłatne porady prawne dla osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym	4,71
Baza lokalowa i dydaktyczna szkół	4,71
Zajęcia pozalekcyjne (w tym bezpłatne) oferowane przez GOKiS dla dzieci i młodzieży	4,57
Prężnie działający GOKiS (muszla koncertowa, zajęcia z różnymi grupami wiekowymi)	4,57
Działania profilaktyczne (profilaktyka uzależnień, przeciwdziałanie przemocy) skierowane do młodzieży	4,57
Infrastruktura sportowa umożliwiająca podejmowanie aktywności fizycznej m.in. przez dzieci i młodzież (hala sportowa, korty tenisowe, boiska z nawierzchnią trawiastą i sztuczną)	4,43
Dostęp do stanowisk komputerowych z Internetem	4,43
5 Kół Gospodyń Wiejskich oraz Grupa Sami Swoi	4,43
Punkt rehabilitacyjny	4,29
Posterunek Policji zlokalizowany na terenie Gminy	4,29

Opieka przedszkolna (Przedszkole + Punkty przedszkolne)	4,29
Schronisko im. Św. Brata Alberta	4,29
Dobrze wyposażone Ochotnicze Straże Pożarne	4,29
Program w szkole skierowany do gimnazjalistów przygotowujący do wyboru dalszej drogi zawodowej	4,29
Stały rozwój kadry pedagogicznej	4,14
Dwa Kluby Seniora	4,00
Realizacja projektów aktywizacyjnych dla osób bezrobotnych	4,00
Funkcjonujące świetlice środowiskowe	4,00

SŁABE STRONY	OCENA
Brak osoby odpowiedzialnej za pozyskiwanie środków zewnętrznych	4,86
Brak miejsc pracy	4,86
Bariery architektoniczne utrudniające funkcjonowanie osobom z dysfunkcjami ruchowymi	4,71
Utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów	4,71
Duży odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy GOPS	4,71
Niewystarczająca ilość miejsc w przedszkolach	4,57
Niewykorzystana baza lokalowa po zamkniętych placówkach oświatowych	4,57
Niewystarczająca wiedza mieszkańców z zakresu pozyskiwania środków zewnętrznych	4,43
Brak ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy, miejsca gdzie może przebywać osoba doznająca przemocy	4,29
Niewystarczająca aktywizacja osób niepełnosprawnych	4,29
Słaba promocja gminy, niewykorzystanie jej atutów (walory przyrodniczo-kulturowe, zabytkowe dworki, szlaki przyrodnicze)	4,29
Niechęć do zmiany swojej sytuacji życiowej przez osoby długotrwale korzystające ze świadczeń pomocy społecznej	4,14
Brak sponsorów inwestujących na terenie gminy	4,14
Brak wsparcia, motywacji młodych ludzi do pozostania na terenie gminy i inwestowania w jej rozwój poprzez zakładanie własnych firm	4,14
Brak punktu dla sprawców przemocy (zajęcia korekcyjne)	4,00
Niska efektywność pozyskiwania środków zewnętrznych przez mieszkańców i stowarzyszenia	3,86
Brak środków na finansowanie świetlic środowiskowych na terenie gminy	3,71

ZAGROŻENIA	OCENA
Brak miejsc pracy	5,00
Wysokie bezrobocie	4,86
Brak dużych zakładów pracy	4,57
Wysokie koszty utrzymania pensjonariusza Domu Pomocy Społecznej	4,57

Przerost dokumentacji i pracy administracyjnej, a za mało czasu na pracę socjalną	4,57
„Starzenie się” społeczeństwa	4,43
Migracja osób młodych do większych jednostek administracyjnych	4,43
Niż demograficzny	4,43
Niewydolny system opieki zdrowotnej	4,29
Zjawisko pokoleniowego dziedziczenia biedy	4,14
Niedofinansowany system pomocy społecznej	4,14
Wzrost liczby beneficjentów systemu pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego	4,14
Zmiany systemowe ustawodawców – brak stabilności prawa	4,00
Niezaradność życiowa	3,86
Zubożenie społeczeństwa	3,86
Rozluźnienie więzi rodzinnych	3,86
Zwiększająca się liczba osób niepełnosprawnych	3,57

SZANSE	OCENA
Środki unijne z perspektywy 2014-2020	4,43
Duże możliwości rozwoju edukacyjnego dla osób szczególnie uzdolnionych (stypendia, programy rozwoju)	4,43
Wzrastająca wśród dzieci i młodzieży świadomość zagrożenia uzależnieniami	4,29
Projekty edukacyjne dedykowane różnym grupom społecznym	4,14
Wzrost posiadanej przez osoby niepełnosprawne wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia	4,14
Rozwój turystyki i agroturystyki	4,00
Moda na zdrowy i sportowy model życia	4,00
Pomoc państwa w zakresie dożywiania	4,00
Rozwój infrastruktury społecznej i podniesienie jakości życia mieszkańców	3,86
Wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych	3,71

Z powyższej analizy SWOT można wyciągnąć następujące wnioski:

- Istnieje duża potrzeba funkcjonowania punktu konsultacyjnego na terenie gminy,
- Sieć i wyposażenie placówek oświatowych jest na dobrym poziomie,
- Sprawnie funkcjonujący Gminny Ośrodek Kultury i Sportu,
- Bezrobocie największym zagrożeniem społecznym gminy,
- Brak osoby odpowiedzialnej za pozyskiwanie środków zewnętrznych,
- Istniejące bariery architektoniczne utrudniają bieżące funkcjonowanie osobom niepełnosprawnym,

- Niska integracja mieszkańców gminy,
- Tendencje demograficzne (wyludnianie gminy oraz proces starzenia się społeczeństwa) w przyszłości mogą stanowić duży problem natury ekonomicznej,
- Niewykorzystany potencjał bazy lokalowej po zamkniętych placówkach oświatowych.

Wypracowana analiza SWOT stanowiła wyjściowy materiał badawczy pod dalszą część prac Zespołu Roboczego.

III. Lokalne Problemy Społeczne

Wśród najważniejszych problemów społecznych na terenie Gminy Waśniów, członkowie zespołu ds. opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, po zapoznaniu się z wynikami badania ankietowego wskazali:

1. Bezrobocie;
2. Problemy osób starszych;
3. Uzależnienia.

Problemy społeczne występujące w środowisku lokalnym często mają charakter naczyń połączonych, tzn., że przykładowo bezrobocie, może mieć duży wpływ na ubóstwo, które często stanowi jego ekonomiczną konsekwencję.

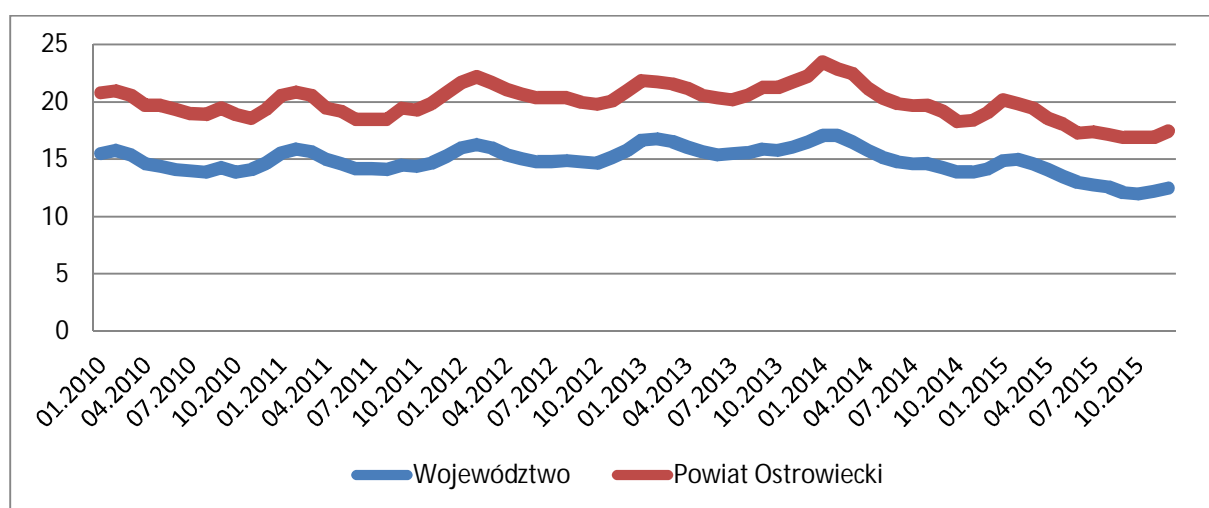
III.1. Bezrobocie

Istotnym problemem społeczno-gospodarczym występującym na terenie całego województwa świętokrzyskiego jest bezrobocie. Jest to zjawisko trudne do zmierzenia. Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego, przez co część osób pozostająca bez pracy nie jest ujęta. Z drugiej strony zdarzają się przypadki wpisania w szereg bezrobotnych osób, które wykonują pracę zawodową w tzw. „szarej strefie”, czyli bez płacenia podatków. Należy też pamiętać, że istnienie dużej liczby bezrobotnych pogarsza sytuację osób zatrudnionych, co przejawia się tym, że często są oni zmuszani do gorszych warunków pracy, a także do zawierania mniej korzystnych umów o pracę. W teorii ekonomii funkcjonuje również pojęcie naturalnej stopy bezrobocia, która informuje, jaka część siły roboczej nie chce podjąć pracy za wynagrodzenie płacone w momencie równowagi na rynku pracy. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia są wskaźnikami pokazującymi stan bezrobocia na określony moment. W poszczególnych krajach do ustalania liczby bezrobotnych stosowane są różne metody. Podstawą szacunków są dane urzędów pracy oparte o rejestr osób bezrobotnych.

Na koniec 2015 roku stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim wyniosła 12,5% i była niższa o 2,4 punktu procentowego w porównaniu do roku poprzedniego. W powiecie ostrowieckim zarejestrowano jeszcze większą stopę bezrobocia rejestrowanego. W 2015 roku wynosiła 17,5%, co oznacza, że 6836 osób było zarejestrowanych jako bezrobotne w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim.

W 2014 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim zarejestrowało się 10331 osób. Równolegle w całym roku z rejestru bezrobotnych wypisanych zostało 12020 osób. Spośród osób wyrejestrowanych 5473 osoby podjęły pracę.

Wykres 34. Stopa bezrobocia w powiecie ostrowieckim oraz województwie świętokrzyskim w latach 2010-2015 (w ujęciu miesięcznym)

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Kielcach.

Bezrobocie w powiecie ostrowieckim jest powiązane z ogólną sytuacją gospodarczą województwa, co przedstawia powyższy wykres. Prezentuje on stopę bezrobocia na koniec każdego miesiąca począwszy od stycznia 2010 roku, a na grudniu 2015 roku kończąc. W przeciągu całego analizowanego okresu bezrobocie w powiecie było wyższe średnio o około 3-4 punkty procentowe niż w przypadku województwa.

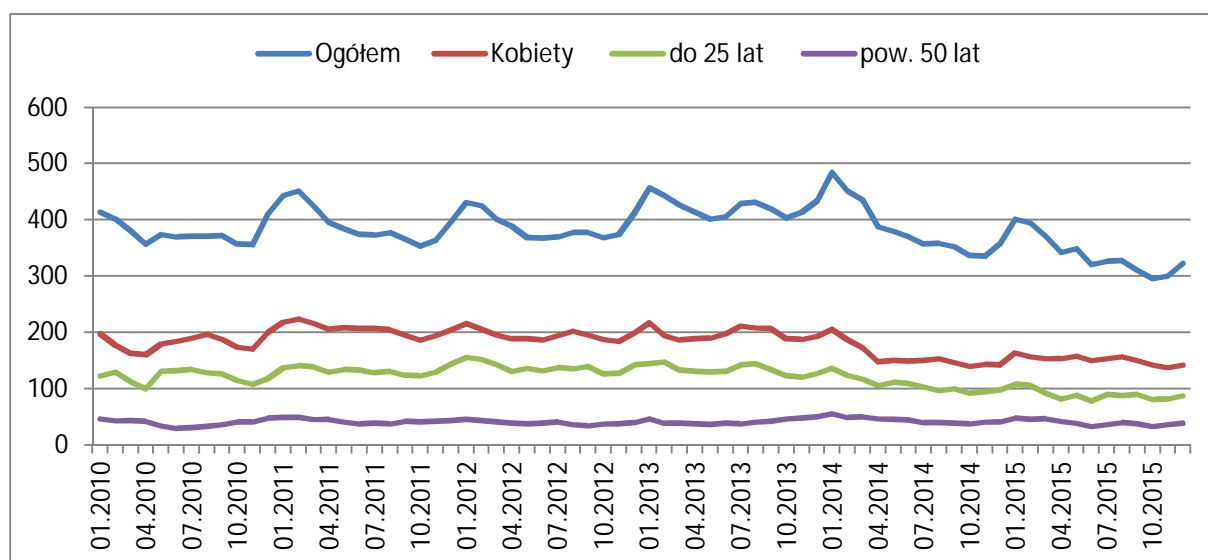
Bezrobocie jest skomplikowanym problemem społecznym na który wpływ ma ogólna sytuacja ekonomiczna kraju, która przekłada się na warunki lokalne. Wywołuje ono negatywne skutki zarówno ekonomiczne, jak i społeczne. Makroekonomiczne skutki bezrobocia dotyczą utraconej produkcji w gospodarce w rezultacie niepełnego wykorzystania siły roboczej oraz pogorszenia stanu budżetu państwa w wyniku zmniejszenia przychodów budżetowych z tytułu podatków oraz zwiększenia wydatków na zasiłki i inne formy pomocy

społecznej. Mikroekonomiczne skutki bezrobocia polegają na pogorszeniu sytuacji materialnej bezrobotnych i ich rodzin w okresie pozostawania bez pracy. Analizując makrospołeczne skutki bezrobocia, należy pamiętać o istnieniu bezrobotnych nie zawsze zarejestrowanych przez rejonowe urzędy pracy (są to przeważnie kobiety i młodzież, nie mający żadnego zatrudnienia).

Bezrobocie jest również istotnym elementem polityki społecznej, w każdym państwie, w którym gospodarka oparta o mechanizm wolnorynkowy. Utrzymujące się przez dłuższy czas bezrobocie powoduje napięcia społeczne.

W Gminie Waśniów na koniec 2015 roku zarejestrowane były 323 osoby bezrobotne. W przeciągu całego sześcioletniego analizowanego przedziału czasu najniższe bezrobocie zarejestrowano w październiku 2015 roku. W przypadku Gminy Waśniów zauważalne są okresowe wahania liczby osób bezrobotnych związane z sezonowością niektórych branż (np. budownictwa, rolnictwa). Szczegółowy przebieg poziomu bezrobocia na terenie gminy prezentuje poniższy wykres.

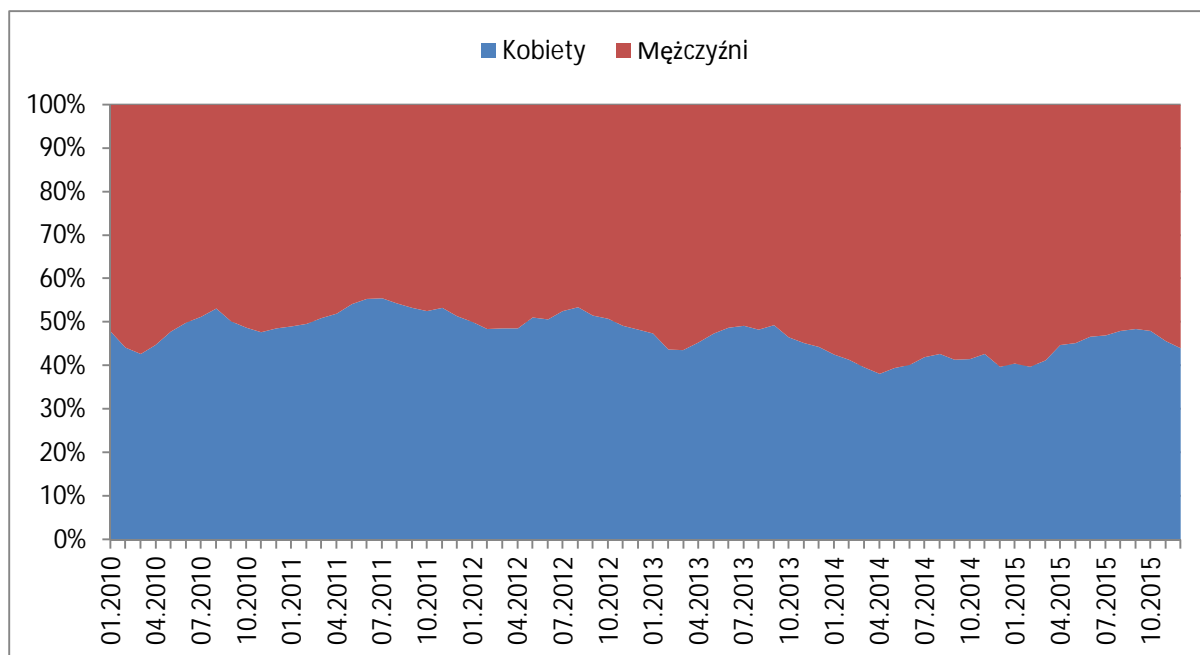
Wykres 35. Osoby bezrobotne w Gminie Waśniów w ujęciu miesięcznym w latach 2010-2015

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Współczynnik feminizacji w Gminie Waśniów w ostatnich latach wynosił 99, jednak w grupie wiekowej 15-59 lat, czyli w grupie osób w wieku produkcyjnym przeważają mężczyźni. Udział procentowy kobiet wśród wszystkich osób bezrobotnych w latach 2010-2015 wahał się od 38,14% (kwiecień 2014 roku) do 55,5% (lipiec 2011 roku).

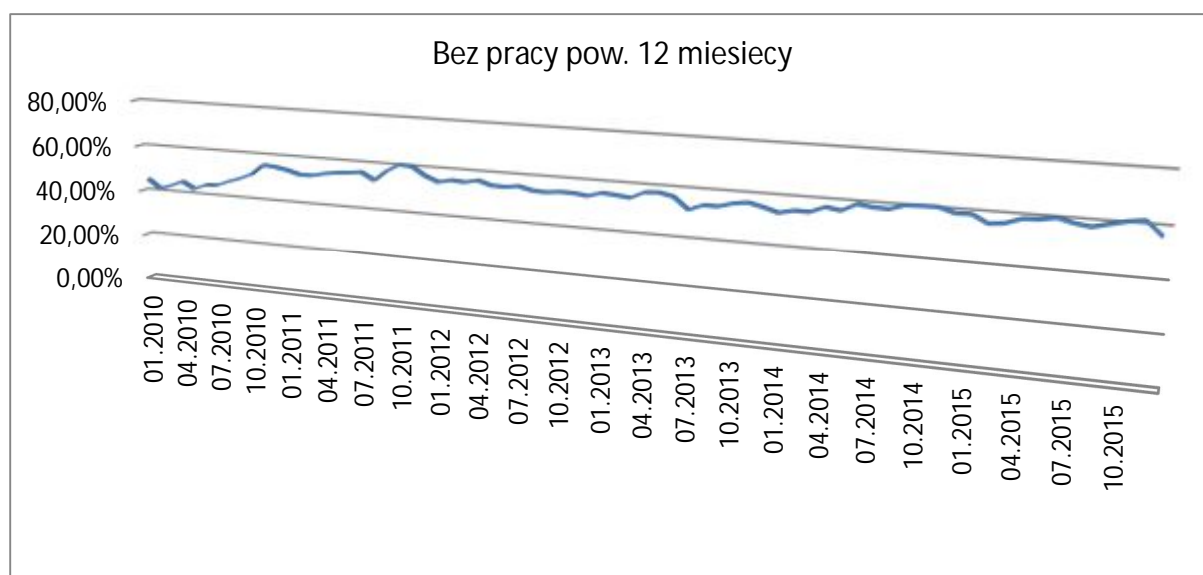
Wykres 36. Bezrobocie na terenie Gminy Waśniów w podziale na płeć

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Bezrobocie bezpośrednio dotyka osobę pozostającą bez pracy, ale w sposób pośredni cała rodzina odczuwa skutki tego problemu. Zjawisko to wiąże się często z obniżeniem stopy życiowej rodziny oraz niejednokrotnie, jest nierozzerwalnie powiązane z innymi problemami, taki jak np. ubóstwo, alkoholizm, przemoc w rodzinie itp. Przedłużający się okres bezrobocia może dodatkowo te zjawiska nasilać. Początkowy szok spowodowany zwolnieniem z pracy zastępowany jest niejednokrotnie krótką fazą optymizmu i wiary w znalezienie nowego zatrudnienia, a następnie okresem pesymizmu i utraty nadziei. Ostatecznie długotrwałe bezrobocie prowadzi do bezradności co może mieć w dłuższej perspektywie destrukcyjny wpływ na funkcjonowanie rodziny. W Gminie Waśniów w całym analizowanym okresie czasu osoby pozostające przynajmniej rok bez pracy stanowiły od 41,40% do nawet 60,81% wszystkich osób bezrobotnych.

Wykres 37. Udział osób długotrwale bezrobotnych wśród wszystkich bezrobotnych

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Bezrobocie należy również rozpatrywać w kategorii problemów ekonomicznych, ponieważ powoduje problemy finansowe, kłopoty w spłatach kredytu i zadłużenia osoby bezrobotnej, która często popada w prawdziwą pętlę kredytową. Z pomocy finansowej Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim wypłacanej w formie zasiłku mógł skorzystać niewielki odsetek bezrobotnych. Jedynie około co siódma osoba pozostająca bez pracy otrzymywała z tego tytułu wsparcie z urzędu pracy.

Dodatkowo Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Waśniowie udzielał wsparcia mieszkańcom gminy z powodu bezrobocia. W 2014 roku z pomocy skorzystało 89 rodzin, czyli aż o 68 mniej niż w rekordowym pod tym względem rokiem 2012. Pomoc z tego tytułu w sposób pośredni dotarła do 217 osób, czyli do około 3% populacji Gminy.

Tabela 29. Liczba rodzin, którym GOPS w Waśniowie udzielił wsparcia z powodu bezrobocia

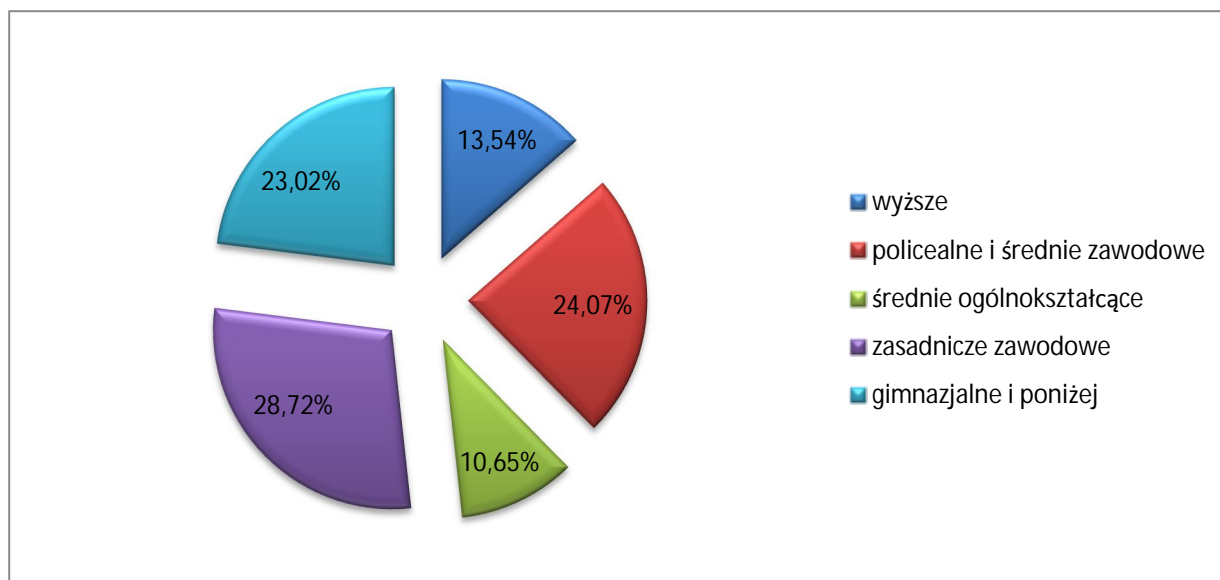
	2010	2011	2012	2013	2014
liczba rodzin	81	86	157	98	89
liczba osób w rodzinach	294	390	540	312	217

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Waśniowie.

Urząd Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim nie prowadzi szczegółowych rejestrów informujących o poziomie wykształcenia osób bezrobotnych w ujęciu na poszczególne

gminy, dlatego w niniejszym opracowaniu zostaną przytoczone dane dotyczące całego powiatu ostrowieckiego.

Wykres 38. Wykształcenie osób bezrobotnych w powiecie ostrowieckim

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Z danych udostępnionych przez Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim wynika, że na koniec 2014 roku wśród osób bezrobotnych najwięcej było osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Kolejne najliczniejsze grupy stanowiły osoby posiadające wykształcenie policealne i średnie zawodowe oraz gimnazjalne bądź niepełne podstawowe.

Tabela 30. Klasyfikacja zawodowa osób bezrobotnych z powiatu ostrowieckiego

Wyszczególnienie	Liczba zarejestrowanych			Udział %		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	2466	2526	2020	27,0	27,3	26,7
Pracownicy usług i sprzedawcy	1665	1709	1445	18,2	18,5	19,1
Bez zawodu	1543	1464	1125	16,9	15,8	14,9
Technicy i inny średni personel	1304	1344	1055	14,3	14,5	14,0
Specjaliści	821	799	641	9,0	8,6	8,5
Pracownicy przy pracach prostych	620	642	558	6,8	6,9	7,4
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	304	334	320	3,3	3,6	4,2
Pracownicy biurowi	293	290	282	3,2	3,1	3,7
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	108	116	91	1,2	1,3	1,2
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	26	25	23	0,3	0,3	0,3

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Wśród osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim najwięcej było robotników przemysłowych i rzemieślników. Niemal co piąta osoba posiadała

doświadczenie zawodowe jako sprzedawca bądź pracownik usług. Dużą grupę stanowiły również osoby nie posiadające żadnego wyuczonego zawodu – 14,9% w 2014 roku. Pełen przegląd osób bezrobotnych w podziale na klasyfikację zawodową prezentuje powyższa tabela.

III.2. Ubóstwo

Ubóstwo w ujęciu ekonomicznym oznacza stały brak dostatecznych środków materialnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb społecznych jednostki. Według definicji Organizacji Narodów Zjednoczonych wiąże się z ograniczeniem wyboru i szans życiowych. Narusza ludzką godność oraz uniemożliwia skuteczne uczestnictwo w społeczeństwie, poprzez wykluczenie jednostek i rodzin ze społeczności lokalnych. Ubóstwo często wiąże się z innymi czynnikami patologicznymi jakimi są alkoholizm, narkomania, zaniedbywanie w opiece i wychowaniu oraz przemoc. Do grup szczególnie zagrożonych należy zaliczyć rodziny, których członkowie nie mają stałych zarobkowych źródeł dochodów, innych niż renta lub emerytura. Problem ubóstwa jest jedną z najważniejszych kwestii polityki społecznej w krajach Unii Europejskiej.

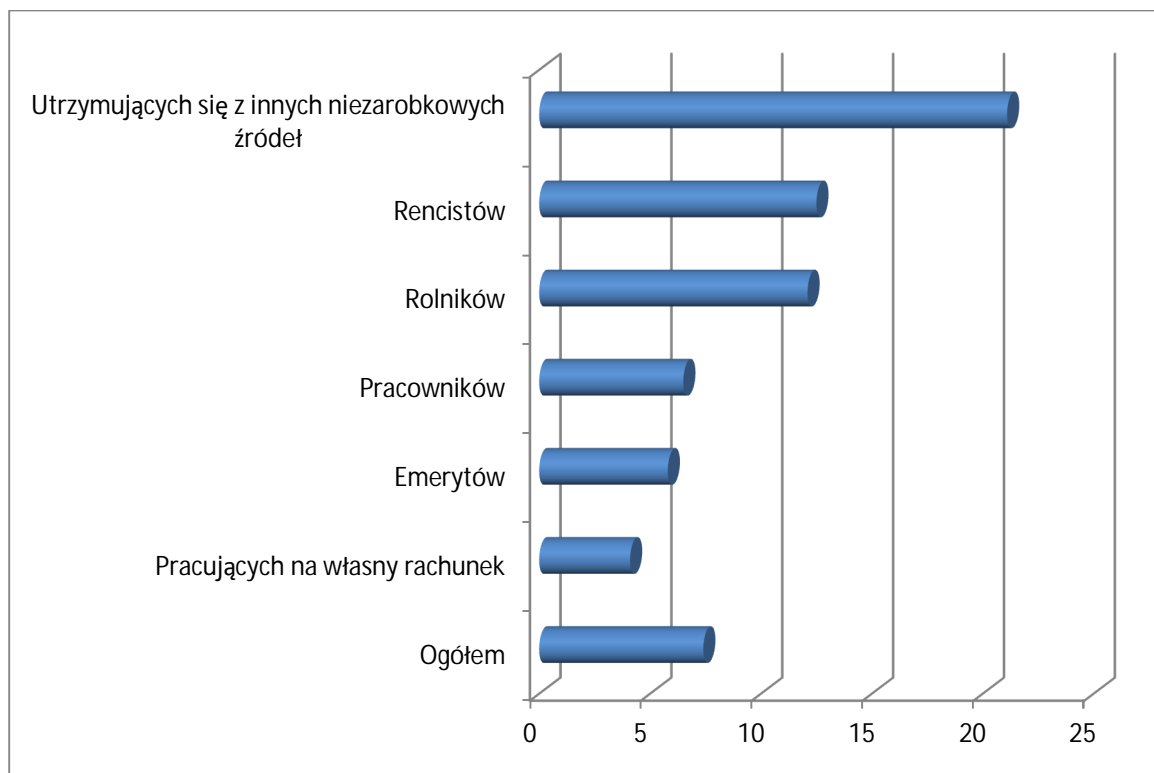
Według Indeksu Zagrożenia Ubóstwem opublikowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w 2014 roku powiat ostrowiecki ze zmienną syntetyczną na poziomie 12,0 charakteryzuje się bardzo wysokim stopniem zagrożenia ubóstwem. Jako przyczyny ubóstwa w województwie świętokrzyskim wskazane są następujące przyczyny:

- niski stopień urbanizacji,
- wysoka stopa bezrobocia,
- przeciętny dochód na jednego mieszkańca poniżej średniej krajowej,
- znaczący odsetek osób pracujących w rolnictwie,
- rozdrobnienie gospodarstw rolnych,
- wrażliwość gospodarki regionu na zmiany koniunktury.

Wszystkie te czynniki powodują, że województwo świętokrzyskie od lat należy do najbiedniejszych regionów w Polsce, a co za tym idzie również powiat ostrowiecki oraz Gmina Waśniów.

wynosiła prawie 15% i była dwa razy wyższa niż średnia w Polsce. Większa liczba osób bezrobotnych w gospodarstwie domowym znacząco zwiększa ryzyko ubóstwa skrajnego. W gospodarstwach domowych, w których bezrobotne były przynajmniej dwie osoby stopa ubóstwa skrajnego wynosiła ok. 33%.

Wykres 39. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2014 r. wg grup społeczno-ekonomicznych (w % osób w gospodarstwach domowych)

Źródło. Opracowanie własne na podstawie *Ubóstwo ekonomiczne w Polsce w 2014 roku*.

Zasięg ubóstwa wyraźnie zależy od grupy społeczno-ekonomicznej, określanej na podstawie przeważającego źródła dochodów. Osoby utrzymujące się z innych niezarobkowych źródeł znajdowały się w najtrudniejszej sytuacji. Bardziej niż przeciętnie narażeni na ubóstwo byli członkowie gospodarstw utrzymujących się głównie z rent oraz gospodarstw domowych rolników.

Tabela 31. Liczba rodzin którym przyznano wsparcie z powodu ubóstwa w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin	3	12	24	7	27
Liczba osób w rodzinach	5	40	55	16	69

Źródło. Opracowanie własne na podstawie *Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2011-2014*.

Problem ubóstwa jest niezwykle trudnym do zmierzenia. Z tego powodu pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2014 roku otrzymało 27 rodzin. Pomoc ta w sposób pośredni dotarła do 69 mieszkańców Gminy, czyli do niecałego procenta ludności. Pomoc osobom najuboższym nie ograniczała się tylko i wyłącznie do wypłaty świadczeń. Z pomocy w formie dożywiania skorzystało łącznie 619 osób w roku 2014. Ta forma wsparcia została szczegółowo opisana w dziale poświęconym pomocy społecznej.

III.3. Sytuacja osób starszych

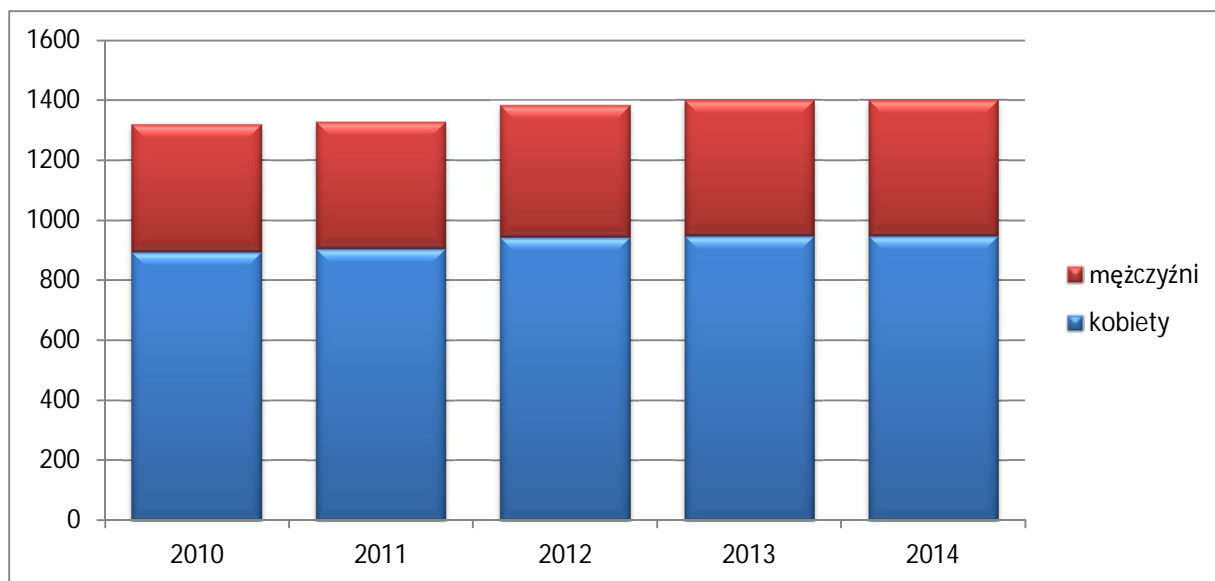
W Polsce mamy do czynienia ze starzejącym się społeczeństwem. Jednym z powodów są postępujące zmiany społeczno-ekonomiczne, przenoszące się na wzrost stopy życiowej ludności. Osiągnięcia medycyny przyczyniają się również do wydłużenia ludzkiego życia. Trudności, z którymi spotykają się osoby starsze to między innymi:

- Sytuacja finansowa.
- Choroby oraz inwalidztwo.
- Lokomocja.
- Wykonywanie codziennych czynności.
- Obsługa nowych technologii.
- Relacje z rodziną i innymi ludźmi, spowodowane brakiem wzajemnego zrozumienia.
- Obniżona samodzielność.

Wymienione czynniki powodują marginalizację osób starszych. Jest ona szczególnie widoczna po przekroczeniu wieku emerytalnego, co często wiąże się z eliminacją osoby z jej aktywnego życia zawodowego i społecznego. W ogólnym odczuciu społeczeństwa starość często powiązana jest z niedołatnością oraz chorobą. Poczucie takie wynika między innymi z cech charakteryzujących starość, czyli spadku zdolności adaptacyjnych, nasilaniu zależności od innych osób spowodowanej postępującemu ograniczaniu samodzielności życiowej.

Jak wynika z wcześniejszej diagnozy demograficznej, w Gminie Waśniów rośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym wśród ogółu populacji gminy. Należy również zauważyć, że wśród osób w wieku poprodukcyjnym, największą liczbę osób stanowią kobiety (prawie 68%), co można zauważyć na poniżej przedstawionym wykresie.

Wykres 40. Ludność Gminy Waśniów w wieku poprodukcyjnym w podziale na płeć

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Według prognozy demograficznej udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców, w ciągu najbliższych 35 lat wzrośnie z obecnych 20,12% do około 34,7%. Wskaźnik na tak wysokim poziomie stanowić będzie bardzo duże obciążenie dla finansów gminy. Na przestrzeni najbliższych 30-40 lat, proces „starzenia się” społeczeństwa stanie się jednym z głównych problemów, z którymi będą zmagaly się samorządy, nie tylko w województwie świętokrzyskim, ale w niemal całej Polsce.

Ważnym elementem dla osób starszych jest aktywność społeczna, przejawiająca się rozwojem różnych form działalności środowiska lokalnego skierowanych do seniorów, np. działalność klubów seniora lub innych organizacji. Dla części osób tym środowiskiem będzie najbliższa rodzina. Niestety model rodziny wielopokoleniowej, w którym osoby starsze mogą liczyć na opiekę najbliższych, jest zastępowany modelem 2+1, czyli rodzice oraz jedno dziecko. Dlatego osoby odchodzące na emeryturę mają prawo czuć się osamotnieni, a powstałe zasoby czasu wolnego muszą wykorzystać w nowym, zastępczym środowisku.

Niestety, ale pomoc instytucjonalna dla osób starszych oraz ich rodzin w Polsce jest niewystarczająca. Jednym z rozwiązań jest pobyt osoby starszej w domu pomocy społecznej. Głównym problemem tej formy wsparcia jest koszt utrzymania mieszkańca domu pomocy społecznej, który często nie może zostać w całości pokryty ze świadczenia emerytalno-rentowego. W takich przypadkach koszt pobytu w domu pomocy społecznej spoczywa

głównie na gminie, a w nielicznych przypadkach na członkach rodziny wskazanych w ustawie o pomocy społecznej i na jej zasadach.

Na terenie Gminy Waśniów nie funkcjonuje żaden dom pomocy społecznej, dlatego osoby starsze kierowane są do placówek zlokalizowanych w gminach sąsiednich.

Tabela 32. Odpłatność GOPS w Waśniowie w związku z przebywaniem mieszkańców Gminy w domach pomocy społecznej w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba osób	6	5	8	8	8
Liczba świadczeń	72	57	69	87	86
Kwota świadczeń (zł)	99 316	93 741	130 374	184 976	193 362

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Z posiadanych danych dotyczących liczby osób skierowanych do domu pomocy społecznej oraz odpłatności, które ponosi Gmina Waśniów w związku z utrzymaniem osób skierowanych do w/w placówek wynika, że zapotrzebowanie na tego typu formę wsparcia utrzymuje się na zbliżonym poziomie, jednak wzrasta wielkość środków finansowych, które Gmina musi zabezpieczyć na tę formę pomocy.

Konsekwencją starzenia się społeczeństwa jest wzrost zapotrzebowania na pracę z ludźmi w podeszłym wieku, co przekłada się między innymi na wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze. Poniższa tabela przedstawia kwotę corocznie przeznaczaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Waśniowie na zasiłki pielęgnacyjne dla osób, które ukończyły 75 lat.

Tabela 33. Zasiłek pielęgnacyjny dla osób, które ukończyły 75 lat

Rok	2012	2013	2014
Liczba świadczeń	51	48	48
Kwota świadczeń w złotych	7 803	7 344	7 344

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

III.4. Niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba

Długotrwała choroba bardzo często bywa przyczyną trudnej sytuacji życiowej osoby i rodziny. Najczęściej dotyczy osób starszych, ale zdarzają się również przypadki chorób

nawet wśród osób w młodym wieku. Za długotrwałą chorobę należy uznać dolegliwość bądź stan patologiczny, który utrzymuje się przez dłuższy czas i który będzie trwał nadal. Charakteryzuje się ona długotrwałością, przebiegiem łagodniejszym niż w przypadku stanu ostrego, pogorszeniem sprawności, nieodwracalnością zmian patologicznych oraz następstwami psychospołecznymi.

Niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba często są ze sobą powiązane. W modelu medycznym za niepełnosprawność uznaje się bezpośrednią konsekwencję choroby lub uszkodzenia. Zgodnie z modelem społecznym niepełnosprawność powstaje w skutek ograniczeń, jakich doznają osoby nią dotknięte w środowisku zamieszkania.

Według Światowej Organizacji Zdrowia za osobę niepełnosprawną uznaje się taką, która nie może samodzielnie, częściowo bądź całkowicie zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności fizycznej lub psychicznej.

Niepełnosprawność jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym, szczególnie należy jednak uwzględnić płaszczyznę psychologiczną i społeczną. Już sam fakt uszkodzenia funkcji życiowych znacząco utrudnia, a niekiedy wręcz uniemożliwia wykonywanie zadań społecznych, co jest powodem pogłębiania stanu izolacji psychicznej. Osoby niepełnosprawne niemal każdego dnia borykają się ze skutkami barier architektonicznych, transportowych i komunikacyjnych.

Problemy zdrowotne nasilają się z wiekiem człowieka, dlatego wraz ze starzeniem się społeczeństwa problem niepełnosprawności będzie narastał, w związku z czym konieczne będą większe nakłady na zapewnienie tym ludziom opieki, rehabilitacji oraz integracji z resztą społeczności. Biorąc pod uwagę prognozy demograficzne, spadek dzietności oraz odejście od modelu rodziny 2+2, można spodziewać się w przyszłości wzrostu udziału świadczeń podyktowanych długotrwałą chorobą lub niepełnosprawnością udzielanych w ramach świadczeń z pomocy społecznej.

Tabela 34. Rodziny korzystające ze wsparcia pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby

Rok	2012	2013	2014
Powód przyznania pomocy	niepełnosprawność		
Liczba rodzin	84	79	145
Liczba osób w rodzinach	212	187	241
Powód przyznania pomocy	długotrwała lub ciężka choroba		
Liczba rodzin	26	20	22
Liczba osób w rodzinach	71	56	69

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

W przeciągu analizowanego trzyletniego przedziału czasu liczba rodzin, które otrzymały wsparcie z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Waśniowie wzrosła do 145. Z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby po wsparcie sięgnęły 22 rodziny.

Ustawa o pomocy społecznej określa, jakie zadania są realizowane na szczeblu gminy i powiatu. Podzielone są na świadczenia o charakterze finansowym, rzeczowym i usługowym. Wśród świadczeń z pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych oraz biernych zawodowo z powodu wieku, przewidziany jest zasiłek stały.

Tabela 35. Liczba osób, którym przyznano pomoc w formie zasiłku stałego w latach 2011-2014

	2012	2013	2014
Liczba osób/ osób samotnie gospodarujących/ dla osoby w rodzinie	42/34/8	45/37/8	51/41/10
Liczba świadczeń	423	412	524
Kwota świadczeń (zł)	148 142	203 575	229 778

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

W 2014 roku ogólna kwota przeznaczona na zasiłki stałe w porównaniu do roku 2011 wzrosła o 55%. Wzrost wydatków na pomoc w formie zasiłku stałego spowodowany jest zwiększeniem kryterium dochodowego w pomocy społecznej (od października 2012 roku) oraz systematycznym wzrostem liczby osób uprawnionych do tej formy pomocy. Wśród osób korzystających z zasiłków stałych przeważały osoby samotnie gospodarujące.

Kolejną z form pomocy jest wypłata zasiłku okresowego z powodu niepełnosprawności. Okres na jaki przyznawany jest zasiłek okresowy uzależniony jest od indywidualnej sytuacji osoby czy rodziny. Określa go Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej na podstawie okoliczności sprawy. Osoby niepełnosprawne oraz przewlekłe chore oprócz wsparcia finansowego mogą również ubiegać się o pomoc w formie usług opiekuńczych świadczonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w miejscu zamieszkania. Wyróżniamy tutaj następujące rodzaje zasiłków pielęgnacyjnych:

- Dla niepełnosprawnego dziecka.
- Dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności.
- Dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia.
- Dla osoby, która ukończyła 75 lat.

Tabela 36. Zasiłki pielęgnacyjne w latach 2012-2014

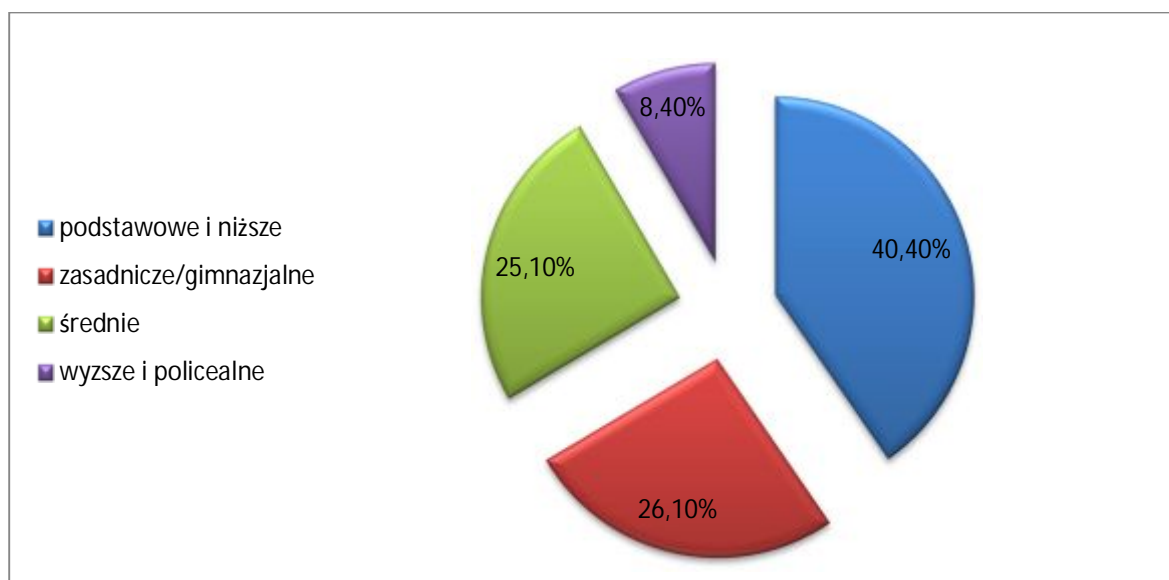
Rok	2012	2013	2014
Zasiłki pielęgnacyjne ogółem			
Liczba świadczeń	4 255	4 347	4 456
Kwota świadczeń (zł)	651 015	665 091	681 768
Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka			
Liczba świadczeń	1 055	1 022	1 001
Kwota świadczeń (zł)	161 415	156 366	153 153
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności			
Liczba świadczeń	1 782	1 936	2 064
Kwota świadczeń (zł)	272 646	296 208	315 792
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia			
Liczba świadczeń	1 367	1 341	1 343
Kwota świadczeń (zł)	209 151	205 173	205 479
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby, która ukończyła 75 lat			
Liczba świadczeń	51	48	48
Kwota świadczeń (zł)	7 803	7 344	7 344

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

W 2014 roku na zasiłki pielęgnacyjne Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Waśniowie przeznaczył 681.768 złotych. Ponad 46% tej kwoty pochłonęły 2064 świadczenia dla osób niepełnosprawnych w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Według Raportu z Diagnozy Społecznej 2009, zaledwie 8,4% niepełnosprawnych mieszkańców województwa świętokrzyskiego legitymuje się wykształceniem wyższym lub policealnym. Ponad 40% miało wykształcenie podstawowe lub niepełne podstawowe. Wśród pozostałych osób poziom wykształcenia rozkłada się niemal po równo.

Wykres 41. Poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020.

Wśród bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim znajdowali się niepełnosprawni mieszkańcy Gminy Waśniów. Na koniec 2015 roku takich osób było 18 i stanowiły 5% wszystkich bezrobotnych mieszkańców Gminy.

III.5. Przemoc w rodzinie

Według Kodeksu Karnego przemoc w rodzinie zaliczana jest do kategorii przestępstw. Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, pod pojęciem tym należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny. Przemoc jest zjawiskiem niezależnym od kultury, środowiska, wyznania, wykształcenia, poziomu intelektualnego czy przynależności do grupy społecznej. Prowadzi do narażenia członków rodziny na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narusza ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną,

powoduje szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołuje cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc może mieć postać:

- przemocy fizycznej,
- przemocy psychicznej,
- przemocy seksualnej,
- przemocy ekonomicznej.

W gestii samorządu lokalnego leży podejmowanie działań mających na celu ochronę osób dotkniętych przemocą oraz jej zapobieganiu. W przypadku problematyki przemocy domowej ważne jest współdziałanie wszelkich instytucji pomocowych – policji, szkoły, służb medycznych, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Zespołu Interdyscyplinarnego oraz wszystkich, którzy w jakikolwiek sposób mogą wpłynąć lub przyczynić się do zdiagnozowania i rozwiązania problemu.

Skala przemocy jest trudna do oszacowania, ponieważ stereotypy obyczajowe, często funkcjonujące w środowisku lokalnym czynią przemoc wobec kobiet ze strony partnerów nadal akceptowaną formą podporządkowania i przestrzegania wyznaczonych społecznie ról.

Zgodnie z przepisami art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Uchwałą Rady Gminy w Waśniowie, na terenie Gminy Waśniów funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w Rodzinie. Zespół ten realizuje działania określone w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie , zmierzające do rozwiązania problemów, zapobiegania powstawania nowym, monitorowania poziomu tego zjawiska, prowadzeniu procedury Niebieskiej Karty i organizacji posiedzeń grup roboczych.

Do pracy z poszczególnymi rodzinami i osobami, w stosunku do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą, lub zachodzi obawa, że stosują przemoc - Zespół Interdyscyplinarny powołuje grupy robocze, które realizują indywidualne plany pracy, w odniesieniu do każdej z rodzin.

Zespół interdyscyplinarny w swojej pracy stosuje Procedurę Niebieskiej Karty. Jest to ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem

zaistnienia przemocy w rodzinie. Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego diagnozują sytuację i udzielają pomocy ofiarom. W sytuacji nadużywania alkoholu, kierują sprawcę do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Tabela 37. Realizacja procedury Niebieskiej Karty

Rok	2013	2014	2015
Liczba założonych Niebieskich Kart w tym przez:	18	14	16
Pomoc Społeczną	1	3	1
Komisariat Policji	16	11	15
Oświatę	0	0	0
Służbę zdrowia	0	0	0
KRPA	1	0	0

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Waśniowie.

Jak wynika z powyższej tabeli zdecydowaną większość Niebieskich Kart zakładają przedstawiciele policji. W ostatnim czasie zauważalny jest niewielki spadek liczby zakładanych „Niebieskich Kart”. Dane zawarte w powyższej tabeli nie oddają skali przemocy domowej. Z obserwacji pracowników socjalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Waśniowie wynika, że zjawisko to często pozostaje nieujawnione ze względu na to, że ofiary wstydzą się, boją, często nie wierzą w skuteczność pomocy. Dzieję się tak nawet pomimo działań zmieniających świadomość społeczeństwa na ten problem.

Z analizy Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie wynika, iż sprawcami przemocy są najczęściej mężczyźni nadużywający alkoholu a ofiarami kobiety i dzieci. Przemoc wkrada się także do rodzin o wysokim statusie materialnym i społecznym.

Oprócz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Waśniowie ofiary przemocy w rodzinie mogły uzyskać pomoc między innymi w:

- Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Ostrowcu Świętokrzyskim
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowcu Świętokrzyskim
- Punkcie konsultacyjnym w Waśniowie

III.6. Ochrona macierzyństwa

W obliczu zagrożeń demograficznych, przejawiających się „starzeniem społeczeństwa”, co spowodowane jest między innymi zmniejszającą się liczbą mieszkańców oraz zmniejszającą się liczbą urodzeń, niezwykle istotnym jest zapewnienie warunków bytowych rodzinom. Rodzina jest zarówno instytucją formalną, jak i społeczną, której celem jest utrzymanie ciągłości biologicznej i kulturowej społeczeństwa. Rodzina stanowi zatem podstawową kwestię w polityce społecznej.

Ochrona macierzyństwa jest jednym z celów pomocy społecznej. Wspierana jest poprzez wypłacanie zasiłków rodzinnych oraz przewidzianych do nich dodatków, takich jak: z tytułu urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka, a także świadczenia z funduszu alimentacyjnego dla osób niemogących wyegzekwować alimentów na dziecko.

Dodatkowym celem samorządu lokalnego powinno być zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w żłobkach i przedszkolach, co umożliwi matkom powrót do aktywności zawodowej, co powinno poprawić sytuację finansową rodziny.

Rolą państwa powinno być tworzenie takich warunków prawnych, ekonomicznych oraz społecznych, aby zachęcać młodych ludzi do zakładania rodzin.

W 2014 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Waśniowie z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa udzielił wsparcia 23 rodzinom, w tym 20 z powodu wielodzietności.

Tabela 38. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa

Rok	2012	2013	2014
Liczba rodzin	9	9	23

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

III.7. Uzależnienia

Zgodnie z definicją Encyklopedii PWN uzależnienia oznaczają *zaburzenie zdrowia, stan psychologicznej albo psychicznej i fizycznej zależności od jakiegoś psychoaktywnego środka chemicznego, przejawiający się okresowym lub stałym przymusem przyjmowania tej substancji w celu uzyskania efektów jej działania lub uniknięcia przykrych objawów jej braku (abstynencyjne objawy)*. Potocznie definicja ta odnosi się do narkotyków, alkoholu czy leków, jednak termin ten ma szersze znaczenie. Może dotyczyć między innymi hazardu, gier czy internetu. Jest to zagadnienie z pogranicza medycyny oraz socjologii. Uzależnienie to choroba utrudniająca prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Bardzo często osoba uzależniona nie zdaje sobie sprawy ze zgubnych skutków swojego nałogu i swoje działania ukierunkowuje na wykonywaniu jakiejś czynności bądź zażywaniu konkretnego środka. Działania takie mają negatywny wpływ zarówno na zdrowie fizyczne jak i psychiczne.

III.7.1. Alkoholizm

Alkoholizm jest uznawany za chorobę, której skutkiem jest psychiczne i fizyczne uzależnienie od środka narkotycznego jakim jest alkohol. Uzależnienie to przejawia się okresowym spożywaniem alkoholu w celu doznawania jego działania psychicznego, a czasem także dla uniknięcia złego samopoczucia, wynikające z jego odstawienia. Objawy fizyczne związane są ze wzrostem tolerancji na alkohol, utratą kontroli nad ilością wypijanych napojów alkoholowych oraz występowaniem Alkoholowego Zespołu Abstynencji po odstawieniu alkoholu.

Najczęściej spotykanymi zagrożeniami związanymi z nadużywaniem alkoholu są:

- Rozpad rodziny
- łamanie norm obyczajowych i prawnych
- Zagrożenie życia
- Utrata pracy

Alkoholizm jest problemem ogólnopolskim, który w równym stopniu dotyka zarówno obszary miejskie jak i wiejskie. Picie alkoholu często postrzegane jest jako sposób na życie, na rozwiązywanie problemów. Należy stwierdzić, że alkohol we wszystkich jego postaciach jest łatwo dostępny i nie ma problemu z jego nabyciem. Niepokojącym zjawiskiem jest obniżający się wiek inicjacji alkoholowej, gdyż organizm młodego człowieka w większym stopniu narażony jest na popadnięcie w nałóg. Istnieje również ścisły związek między wczesną inicjacją alkoholową a spożywaniem dużych ilości alkoholu, zażywania narkotyków i przestępczością.

Skala problemu uzależnień jest trudna do zmierzenia, ponieważ osoby których problem ten dotyczy bezpośrednio często starają się ukrywać ten fakt przed innymi ludźmi. W związku z tym niezwykle trudno określić jest dokładną liczbę uzależnionych mieszkańców. Według wyliczeń Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, problem uzależnienia dotyczy ok. 2% mieszkańców Polski. 4% Polaków to dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika. Identyczny odsetek dzieci wychowuje się w rodzinach alkoholików. Ponad 5%, ale nie więcej niż 7 % populacji kraju to osoby pijące szkodliwe, zaś ok. 66% członków rodzin alkoholików (zarówno dorosłych jak i dzieci) staje się ofiarami przemocy domowej. Przeliczając te dane na skale gminy otrzymamy następujące przybliżone dane:

Tabela 39. Szacowana skala alkoholizmu na terenie Gminy Waśniów

Rodzaj	Udział procentowy	Liczba
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	141
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmażonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	282
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	282
Osoby pijące szkodliwie	ok. 5-7% populacji	353-494
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	ok. 66%	372

Źródło. Opracowanie własne.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Waśniowie udzielał pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu. W 2014 roku z tego powodu pomoc uzyskało 8 rodzin. W porównaniu z rokiem 2010 oznacza to zmniejszenie liczby rodzin aż o 7.

Tabela 40. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu

	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin	15	1	6	6	8
Liczba osób w rodzinach	78	1	28	26	28

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2010-2014.

Ważnym aspektem rozwiązywania problemów alkoholowych są działania profilaktyczne mające na celu zapobieganiu uzależnieniom. Na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, której podstawowym zadaniem jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. Do zadań Komisji należy m.in.:

- 1) inicjowanie działań w zakresie określonym w art. 41 ust. 1 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- 2) inicjowanie działań w zakresie określonym w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późniejszymi zmianami);
- 3) uczestniczenie w pracach zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 4) podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego;
- 5) opiniowanie wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych;
- 6) współpraca z jednostkami organizacyjnymi oraz innymi podmiotami w realizacji Programu;
- 7) zawiadamianie właściwych organów administracji publicznej w przypadku otrzymania informacji o sprzedaży alkoholu niezgodnie z przepisami prawa;
- 8) zgłaszanie propozycji zadań wynikających z Programu do projektu preliminarza wydatków.

Przy Urzędzie Gminy w Waśniowie funkcjonuje Punkt Konsultacyjno-Doradczy. W ramach działalności punktu oferowana jest pomoc psychologiczna mieszkańcom gminy w zakresie

pomocy rodzinom z problemem alkoholowym, ofiarom przemocy domowej oraz dzieciom i ich rodzicom mającym trudności wychowawcze. Ogółem w 2015 roku odbyło się 175 spotkań psychologicznych, w ramach których z pomocy skorzystały 62 osoby.

III.8. Problemy opiekuńczo-wychowawcze

Podstawową komórką społeczną jest rodzina. Zaspokaja ona potrzeby psychiczne, społeczne oraz emocjonalne swoich członków. Pełni również funkcję pierwszego środowiska wychowawczego w życiu dziecka, na które składają się między innymi struktura rodziny, jej sytuacja materialna, atmosfera wychowawcza panująca w domu, poziom wykształcenia rodziców oraz sytuacja zdrowotna.

Przyczyną złego funkcjonowania rodziny jest przeważnie bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego, który przejawia się trudnościami we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny. Objawia się to poprzez problemy w wypełnianiu ról rodzicielskich i problemy wychowawcze związane z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych.

Jednym z problemów, z którymi mogą borykać się rodziny są problemy opiekuńczo-wychowawcze. Problem ten dotyczy głównie dzieci i młodzieży, która nie ma zapewnionej należytej opieki ze strony swoich opiekunów. Jednak problem ten także dotyczy rodzin, gdzie dzieci swoim zachowaniem sprawiają tak duże kłopoty, z którymi opiekunowie nie są w stanie sami sobie poradzić.

Obowiązkiem gminy jest realizacja zadań określonych w Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa ta określa szczegółowo:

- Zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych;
- Zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków;

- Zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Wszelka pomoc powinna zmierzać do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania prawidłowych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielenie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno-ochronnych.

Tabela 41. Liczba rodzin którym udzielono pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Rok	2012	2013	2014
Liczba rodzin	17	4	6
Liczba osób w rodzinach	97	17	32

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

W 2014 roku z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Waśniowie udzielił wsparcia 6 rodzinom. W porównaniu z rokiem 2012 oznacza to, iż z tego powodu wsparcie otrzymało o 11 mniej rodzin.

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak uzależnienia od alkoholu i środków psychoaktywnych czy przemoc domowa.

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej mogą otrzymać wsparcie w formie asystenta rodziny. Asystentura rodziny polega na towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny bliskiej i dalszej, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Głównym celem asystentury jest zwiększenie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego. Efektem takiego działania powinno być usamodzielnienie się rodziny oraz wypełnianie roli rodzica w sposób sprzyjający bezpieczeństwu w środowisku rodzinnym oraz umożliwiający rozwój dziecka. Aby to osiągnąć niezbędnym jest aktywny udział rodziny podczas każdego etapu metodycznego działania od oceny wstępnej, przez układanie planu pracy i jego realizację po ocenę

kończącą. Prace powinny być indywidualnie dopasowane do możliwości i kontekstu życia rodziny objętej wsparciem.

Tabela 42. Rodziny objęte pracą asystenta rodziny

Rok	2012	2013	2014
Liczba asystentów rodziny	0	1	1
Liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny	0	7	7

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2012-2014.

Ustawa z 2012 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa w jednym akcie prawnym zarówno zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, jak i zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, traktując je, jako dopełniające się i wzajemnie powiązane. W pierwszym roku obowiązywania nowej ustawy ani jedna rodzina nie została objęta pomocą asystenta rodziny. W kolejnych latach takich rodzin było już 7.

Działania podejmowane w ramach asystentury ukierunkowane są na wspieranie środowiska rodzinnego oraz profilaktykę ustrzegającą przed wystąpieniem sytuacji kryzysowej, której konsekwencją jest przymus opuszczenia przez dziecko własnej rodziny. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej nie jest równoznaczne z rozwiązaniem problemu rodziny. Jest jedynie formą przejściową, mającą na celu zabezpieczenie dziecku podstawowych warunków. Więzy rodzinne oraz emocjonalny stosunek dziecka do środowiska lokalnego jest motywatorem dla rodziców, mającym na celu stworzenie warunków do prawidłowego rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej, dając tym samym szansę na jego powrót do domu.

III.9. Bezdomność

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej, za osobę bezdomną uważa się „osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie niezameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych”. Jednak brak formalnego zamieszkania nie jest jedyną oznaką bezdomności. Zdarzają się sytuacje, gdzie z powodu np. konfliktów rodzinnych nie jest możliwym współmieszkanie pod adresem zameldowania. Bezdomność jest problemem, który dotyka zarówno kraje i regiony bogate,

jak i te uważane za biedne. Wśród wielu powodów tego zjawiska wymienia się najczęściej: alkoholizm, utratę pracy, rozpad rodziny, powrót z zakładu karnego bez możliwości zamieszkania, przemoc w rodzinie.

Problem bezdomności na terenie Gminy Waśniów ma marginalne znaczenie. W 2014 roku z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z tego tytułu skorzystała jedna osoba. W latach 2010-2011 nikt nie korzystał ze wsparcia z powodu bezdomności.

Tabela 43. Liczba osób korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu bezdomności

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba osób	0	0	1	1	1

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2011-2014.

III.10. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo jest jedną z podstawowych potrzeb człowieka i grup społecznych. Odznacza się akceptowalnym poziomem ryzyka utraty czegoś szczególnie cennego – życia, zdrowia, pracy, szacunku, uczuć, dóbr materialnych i dóbr niematerialnych. Jednym z zadań gminy jest zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom oraz osobom przebywającym na terenie gminy.

III.10.1. Policja

Nad bezpieczeństwem mieszkańców Gminy Waśniów czuwają policjanci z Posterunku Policji w Waśniowie, który bezpośrednio podlega Komendzie Policji w Kunowie.

W 2015 roku na terenie Gminy Waśniów Komisariat Policji odnotował łącznie 733 interwencje zgłoszone do Dyżurnego Komendy Powiatowej Policji w Ostrowcu Świętokrzyskim. W przypadku 17 interwencji stwierdzono stosowanie przemocy domowej i wdrożono procedurę Niebieskiej Karty. Służby patrolowo-interwencyjne na terenie Gminy nałożyły łącznie 400 mandatów karnych. Poniższa tabela przedstawia wykroczenia uznane za najbardziej dokuczliwe.

Tabela 44. Mandaty karne nałożone na terenie Gminy Waśniów

Powód	Liczba mandatów
art. 43 ust. 1 i 2 Ustawy o Wychowaniu w Trzeźwości i Przeciwdziałaniu Alkoholizmowi	173
art. 140 kw – nieobyczajny wybryk	8
art. 141 kw – nieprzyzwoite napisy, używanie słów wulgarnych	22
art. 145 kw – zaśmiecanie miejsca publicznego	20
art. 51 kw – wybryki chuligańskie	8
art. 77 niezachowanie ostrożności przy trzymaniu zwierzęcia	8
art. 119 kw – kradzież mienia	6
art. 84-103a kw - przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji	27

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Kunowie

Ponadto funkcjonariusze Komisariatu Policji w Kunowie w 2015 roku na terenie Gminy Waśniów przeprowadzili 45 postępowań w sprawach o wykroczenia – z czego:

- art. 43 ust. 1 i 2 Ustawy o Wychowaniu w Trzeźwości i Przeciwdziałaniu Alkoholizmowi (2 postępowania),
- art. 140 kw - nieobyczajny wybryk (3),
- art. 145 kw - zaśmiecanie miejsca publicznego (1),
- art. 51 kw - wybryki chuligańskie (2),
- art. 77 niezachowanie ostrożności przy trzymaniu zwierzęcia (2),
- art. 119 kw - kradzież mienia (15),
- art. 120 kw - wyrąb drzewa w lesie (1),
- art. 122 kw – paserstwo (5),
- art. 124 kw - niszczenie cudzej rzeczy (3),
- art. 84-103a kw - przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji (15).

Spośród wyżej wymienionych postępowań 4 zostały zakończone mandatowo na wstępie. Najczęstszymi powodami wszczęcia postępowania była kradzież mienia oraz prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości (10 postępowań dotyczyło rowerzystów a 5 kierujących pojazdami).

Dzielnicowy, dla którego rejonem służby jest obszar całej gminy, w ramach obowiązków na bieżąco prowadzi działania profilaktyczne oraz realizuje programy prewencyjne, w których biorą udział dzieci i osoby dorosłe:

- Program „Bezpieczny Dom, Osiedle, Parking” – w ośmiu spotkaniach wzięło udział 123 uczestników, w tym 8 osób dorosłych.
- Program „Bezpieczny Biznes” – w czterech spotkaniach wzięło udział 15 osób.
- Program „Szkoła, Rodzina, Środowisko” – przeprowadzono 18 spotkań, w których wzięło udział 276 dzieci i 43 osoby dorosłe.
- Program „Świątokrzeski program Pomocy Ofiarom Przemocy” – w 39 spotkaniach uczestniczyło 119 mieszkańców.
- Program „Bezpieczny Wypoczynek” – przeprowadzono 14 spotkań, w których wzięło udział 327 uczestników, w tym 7 osób dorosłych.

Programy będą realizowane również w 2016 roku.

III.10.2. Ochotnica Straż Pożarna

Policja nie jest jedyną służbą dbającą o bezpieczeństwo mieszkańców. Na terenie Gminy Waśniów funkcjonuje 6 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej zlokalizowanych w miejscowościach

- Waśniów,
- Witostawice,
- Momina,
- Garbacz,
- Grzegorzowice,
- Boleszyn.

Spośród wszystkich jednostek dwie pierwsze włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej dysponują czterema ciężkimi samochodami pożarniczymi oraz czterema lekkimi samochodami. Do dyspozycji strażaków jest również specjalistyczny sprzęt do ratownictwa technicznego (narzędzia hydrauliczne, narzędzia działań przeciwpowodziowych w postaci pomp wysokiej wydajności, pomp pływakowych oraz pomp szlamowych) oraz zestawy do udzielania pierwszej pomocy medycznej. W jednostkach tych 70 strażaków posiada szkolenia strażaka ratownika a 24 z nich posiada szkolenie Kwalifikowanej Pierwszej Pomocy.

Poniższa tabela przedstawia liczbę wyjazdów do działań ratowniczych w latach 2013-2015. Łącznie w analizowanym okresie jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej brały udział w 211 zdarzeniach. Rekordowym pod względem interwencji był rok 2014. Wykaz poszczególnych działań przedstawia poniższa tabela.

Tabela 45. Wyjazdy do działań ratowniczych w latach 2013-2015

Rodzaj działań	2013	2014	2015
Pożary	22	14	27
Miejscowe zagrożenia	27	93	23
Alarmy fałszywe	2	3	0

Źródło. Opracowanie na podstawie danych UG Waśniów.

IV. Część programowa

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

IV.1. Analiza metodą Pareto-Lorenza

Niniejsza analiza oparta jest na zasadzie, według której często tylko kilka składników wpływa na większość skutków. Ogólnie rzecz ujmując można stwierdzić, iż niewielka liczba przyczyn odpowiada za większość występujących zjawisk. Skorygowanie tych czynników można w skali ogółu znacznie poprawić jakość całego zjawiska, dlatego niezwykle istotnym jest ich identyfikacja, aby nie marnować zbędnych potencjałów na małoistotne przyczyny. Diagram Pareto-Lorenza nazywany jest również metodą ABC lub prawem 20-80. Zasada Pareto umożliwia znalezienie 20% przyczyn przynoszących 80% strat. Podane wartości procentowe są umowne, gdyż równie dobrze może chodzić np. o proporcję 70-30. Analiza ABC jest metodą porządkowania i grupowania elementów analizowanych zbiorów ze względu na wybrane kryterium. W wyniku grupowania elementy grupy A mają największą wartość, natomiast grupy C marginalne znaczenie.

Przy użyciu metody Pareto-Lorenza można wskazać kilka głównych przyczyn, z powodu których przyznawana jest pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Waśniowie. To właśnie te przyczyny są najbardziej istotne dla kwestii pomocy społecznej. Należy jednak mieć na uwadze, że korzystając z tej metody opieramy się tylko i wyłącznie na danych wygenerowanych przez system pomocy społecznej.

Tabela 46. Problemy społeczne według zestawienia Pareto-Lorenza

Powód	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Udział w populacji (%)	Wartość skumulowana (%)	Kategoria
Niepełnosprawność	145	241	44	44	A
Bezrobocie	89	217	27	71	
Ubóstwo	27	69	8	79	

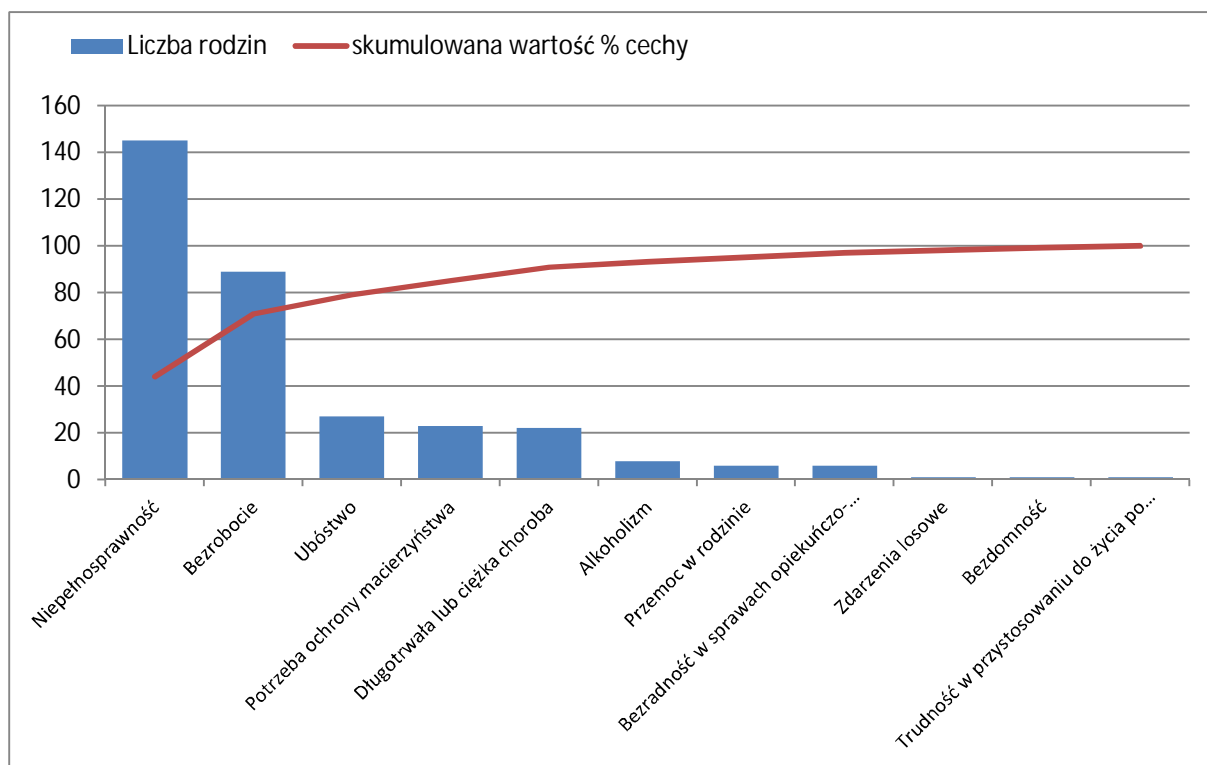
Potrzeba ochrony macierzyństwa	23	23	6	85	B
Długotrwała lub ciężka choroba	22	69	6	91	
Alkoholizm	8	28	2	93	
Przemoc w rodzinie	6	45	2	95	C
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	6	32	2	97	
Zdarzenia losowe	1	2	1	98	
Bezdomność	1	1	1	99	
Trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z ZK	1	1	1	100	

Źródło. Opracowanie własne.

Wyniki analizy metodą Pareto-Lorenzo prezentowane powinny być za pomocą diagramu składającego się dwóch głównych części.

- wykres słupkowy – histogram uszeregowany w porządku malejącym.
- wykres liniowy – prezentuje skumulowany procentowy udział przyczyn przyznania pomocy.

Wykres 42. Graficzna prezentacja problemów społecznych metodą Pareto-Lorenzo

Źródło. Opracowanie własne.

Na powyższym wykresie widać, iż trzy pierwsze powody przyznawania pomocy odpowiadają za niemal 80% wszystkich przyczyn. To właśnie te kwestie powinny zostać rozwiązane w pierwszej kolejności.

IV.2. Podsumowanie diagnozy

Prognozowanie zmian w obszarze polityki społecznej związane jest z analizą poprzez obserwację współczesnych oraz przeszłych zjawisk społecznych. Zespół ds. opracowania Strategii uznał, że głównymi problemami gminy są bezrobocie, niepełnosprawność oraz ubóstwo. Kwestiami tymi należy zająć się w pierwszej kolejności.

Biorąc pod uwagę sytuację społeczno-gospodarczą należy brać pod uwagę iż skala ubóstwa i bezrobocia może wzrastać w najbliższych latach. Z tego powodu konieczne są działania zapobiegające tej sytuacji. Niestety na kwestie zapobiegania bezrobociu Urząd Gminy nie ma bezpośrednich narzędzi, może tylko stwarzać warunki dogodne do rozwoju przedsiębiorczości. Gmina, między innymi poprzez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej może minimalizować skutki już istniejącego problemu, między innymi poprzez realizację projektów umożliwiających rozwój swoich umiejętności bądź przebranżowienie. Nawet spadek liczby osób bezrobotnych w ostatnich latach wymusza sytuację, aby podjąć działania aktywizujące osoby długotrwale bezrobotne, które nie są przystosowane do zmiany swojej sytuacji życiowej. Jednym z częstych efektów bezrobocia jest ubóstwo. Dochody mieszkańców Gminy Waśniów są dużo poniżej średniej krajowej, co ma swoje odzwierciedlenie w dochodach budżetu gminy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych.

Ubóstwo oraz bezrobocie często powiązane są z problemami uzależnień. Spożycie alkoholu stopniowo staje się sposobem na złagodzenie psychicznych problemów odczuwanych przez daną osobę, a tym samym jednym z dominujących środków używanych w celu pokonania codziennych przeciwności i kłopotów. Zakładamy, że w przeciągu kilku najbliższych lat problem ten będzie stanowił wyzwanie stawiane lokalnej polityce społecznej. Konieczne będą działania profilaktyczne dla całej populacji, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Niezbędnym narzędziem jest stały monitoring dostępności i poziomu spożycia alkoholu, szczególnie w przypadku młodzieży.

Do jednych z najczęstszych przyczyn przemocy w rodzinie zalicza się uzależnienie od alkoholu. W związku z ryzykiem pogłębiania się problemu uzależnienia od alkoholu w przeciągu najbliższych lat należy założyć nasilenie tego zjawiska. Konieczne zatem będą działania profilaktyczne w tym kampanie społeczne, które będą w stanie wpłynąć na postrzeganie przemocy w rodzinie.

Negatywną prognozą jest również starzenie się społeczeństwa. Na przestrzeni najbliższych lat stale będzie wzrastał odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Wiąże się to z koniecznością kontynuacji działań skierowanych do osób starszych, aby aktywnie włączać ich w życie społeczne gminy. Osoby starsze dzięki swojej wiedzy oraz doświadczeniu mogą być inspiracją oraz wsparciem dla młodszych pokoleń. Jednym z problemów związanych z rozwojem kapitału społecznego jest brak większej liczby osób wykwalifikowanych w pozyskiwaniu funduszy unijnych. W związku z ograniczonymi środkami własnymi niezbędnym jest wsparcie w postaci zewnętrznych źródeł finansowania.

W związku z tym, że zgodnie z prognozami liczby ludności na wskazanym terenie, liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie się zwiększała, można założyć, że nastąpi także wzrost liczby osób niepełnosprawnych. Niepełnosprawni są i pozostaną grupą silnie zróżnicowaną, nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. Jednym z wyzwań stawianych przed polityką społeczną jest pomoc w aktywizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

IV.3. Misja Gminy

Misja jest opisem przyszłego wizerunku społecznego Gminy, jaki powinien być osiągnięty w następstwie wdrażanej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Stanowi pewien efekt docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota samorządowa, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych przewag i szans pojawiających się w otoczeniu gospodarczym i społecznym gminy. Na podstawie diagnozy problemów społecznych występujących na terenie gminy sformułowana została misja gminy, która przyjęła poniższą postać:

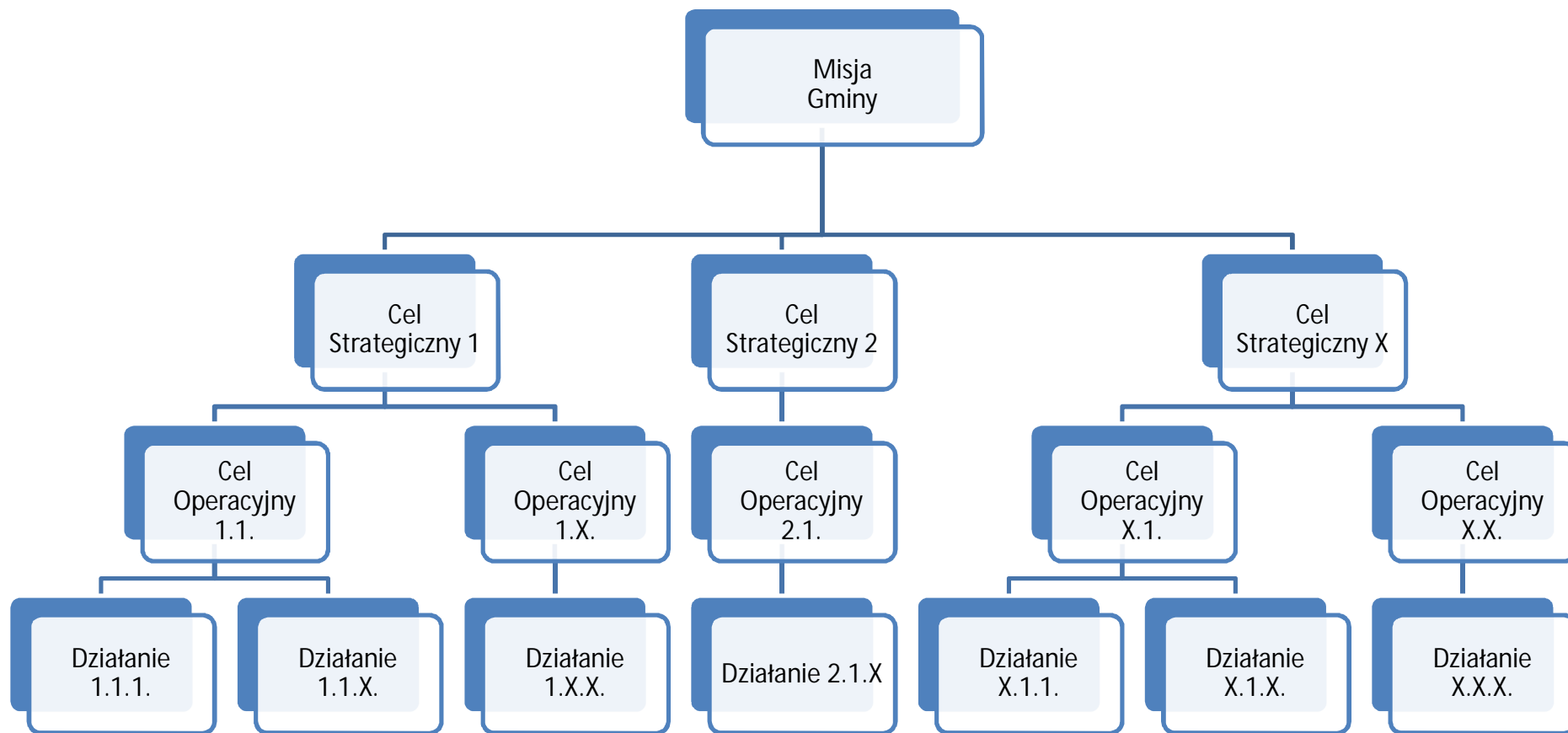
Gmina Waśniów miejscem przyjaznym mieszkańcom, gdzie dzięki efektywnej pomocy jednostek administracji samorządowej zmniejszyła się liczba osób wymagających pomocy społecznej

Powyższe hasło jest wyrazem potrzeby wypracowania wspólnej wizji wszystkich instytucji działających na terenie gminy. Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

IV.4. Cele strategiczne i operacyjne

Poniższy schemat przedstawia hierarchizację oraz umiejscowienie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych wyznaczających kierunki działań Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Waśniów na lata 2016-2023. Cele te, wraz z celami operacyjnymi, ukierunkowują działania, które należy podjąć w celu zrealizowania zapisów misji gminy.

Rysunek 3. Schemat organizacyjny części projektowej

Źródło. Opracowanie własne

Aby zrealizować Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych nie wystarczą same cele strategiczne. Niezbędne jest ich doprecyzowanie, poprzez przypisanie celów operacyjnych oraz kierunków działań, które zostaną określone wskaźnikami, podmiotami odpowiedzialnymi za ich realizację oraz ramami czasowymi działania.

W ramach prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Waśniów na lata 2016-2023 zostało przygotowanych 6 celów strategicznych odpowiadających obszarom zarówno deficytowym w zakresie polityki społecznej realizowanej na terenie Gminy Waśniów. Do tych celów strategicznych zostało przypisanych 16 celów operacyjnych. Realizacja celów operacyjnych będzie możliwa dzięki wskazanym w Strategii 62 działaniom.

IV.4.1. Cel Strategiczny 1. Zapobieganie bezrobociu i ubóstwu poprzez wsparcie rozwoju gospodarczego

Istotą tego celu jest przeciwdziałanie bezrobociu, które stanowi główny problem społeczny Gminy Waśniów. Konsekwencjami w funkcjonowaniu osób bezrobotnych i ich rodzin są przede wszystkim obniżenie własnej wartości, poczucie bezsilności i beznadziejności oraz niepewności statusu społecznego, pogorszenie standardu życia, ubóstwo, izolacja społeczna, ograniczenie lub zaniechanie uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym, problem z zagospodarowaniem czasu wolnego. Konsekwencją społeczną jest m. in. ponoszenie przez społeczeństwo kosztów świadczeń na rzecz osób bezrobotnych. Dzięki działaniom zapisanym w poniższym celu strategicznym zakłada się zmniejszenie liczby osób bezrobotnych między innymi poprzez aktywizację, szkolenia czy też promowanie przedsiębiorczości. Struktura osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim wymaga indywidualnego podejścia do osób bezrobotnych. Kwalifikacje osób zarejestrowanych w PUP są często nieadekwatne do aktualnej sytuacji panującej na rynku pracy. Konieczne jest zatem podnoszenie, uzupełnianie oraz zdobywanie nowych umiejętności w zawodach poszukiwanych. Wdrożenie celu umożliwi poprawę sytuacji życiowej mieszkańców oraz prowadzenie satysfakcjonującego życia zawodowego.

IV.4.2. Cel Strategiczny 2. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców

Kapitał ludzki i społeczny jest podstawą realizacji zapisów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Rozwiązywanie najważniejszych problemów społecznych zależy od

jakości zasobów ludzkich i zaufania społecznego. W skład kapitału ludzkiego wchodzi: wiedza, umiejętności, kwalifikacje i zdolności ludzi do szybkiego oraz skutecznego radzenia sobie z problemami natury zarówno społecznej jak i psychologicznej. Kapitał społeczny stanowi uzupełnienie kapitału ludzkiego. Składa się z zaufania, zrozumienia, wspólnych wartości, które wspólnie wpływają na relacje międzyludzkie. Wartości te integrują społeczność, a przez to stanowią załączek do wspólnego działania. Potencjał intelektualny, zdobyte kwalifikacje i doświadczenia będą mogły być należycie spożytkowane w społeczeństwie opartym na wiedzy. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego oraz powszechny dostęp do nowoczesnych technologii informacyjnych jest jednym z najważniejszych wyzwań nowoczesnej gospodarki i nowoczesnego społeczeństwa. Bez rozwoju zasobów ludzkich nie będzie możliwe dotrzymanie kroku nowoczesnym społeczeństwom, co w ostatecznym rozrachunku doprowadzi do pogorszenia stopy życiowej mieszkańców.

IV.4.3. Cel Strategiczny 3. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych oraz seniorów

Starzenie się społeczeństwa jest powszechnym problemem we współczesnej Europie. Według badań przeprowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny odsetek osób starszych wśród całej populacji Gminy Waśniów w najbliższych latach będzie stale się zwiększał. W związku ze zmianą modelu rodziny ma miejsce również zmniejszenie znaczenia więzi rodzinnych. Rola i pozycja człowieka starego w obecnym społeczeństwie bardzo się zmieniła. Osoby starsze często padają ofiarą przemocy fizycznej bądź psychicznej, również ze strony własnej rodziny. Należy mieć na uwadze, że starzenie się jest procesem ciągłym, dlatego nie powinien to być okres nagłego wycofania się z życia społecznego, kulturalnego i towarzyskiego, ponieważ może to spowodować osamotnienie i izolację.

Niepełnosprawność jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym należy jednak uwzględnić w nim kontekst psychologiczny i społeczny. Tendencje występujące w społeczeństwie prowadzące do izolacji i ograniczania udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym gminy stanowią poważny problem. Nawet pomimo ogólnokrajowych kampanii problem ten jest ciągle aktualny. Polityka społeczna pomimo posiadanych licznych instrumentów pozwalających rozwiązywać problemy społeczne, nie jest w stanie rozwiązać ich wszystkich.

W związku z tym, należy skoncentrować szczególną uwagę na przeciwdziałaniu, które nie pozwoli pogłębiać różnic społeczno – ekonomicznych oraz izolacji grup społecznych.

IV.4.4. Cel Strategiczny 4. Poprawa jakości i dostępu do usług publicznych, w tym socjalnych

Jednym z podstawowych zadań polityki społecznej w Gminie Waśniów jest integracja współpracy instytucji działających w tym obszarze. Ciągłe zmiany zachodzące w sferze społeczno-gospodarczej wymuszają nieustanny rozwój pracowników odpowiedzialnych za realizację polityki społecznej oraz osób wspierających funkcjonowanie tejże polityki, w tym nauczycieli. W celu zapewnienia najwyższego poziomu obsługi klientów oprócz szkoleń niezbędne są również nakłady inwestycyjne w bazę infrastrukturalną wchodzącą w skład systemu opieki. Lepsze poznanie potrzeb osób korzystających z usług Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wymaga dużej i nieustannej uwagi ze strony pracowników oraz badań, które pozwolą w szybki sposób reagować na zmiany zachodzące na rynku.

IV.4.5. Cel Strategiczny 5. Wsparcie rodziny odpowiednią na niekorzystną tendencję demograficzną w gminie

W wyniku ogólnopolskich oraz europejskich przemian społeczno-gospodarczych rodziny coraz częściej przeżywają różnego rodzaju kryzysy, co wpływa na ich bieżące funkcjonowanie. Przejawem zaburzeń funkcjonowania rodzin może być zanik procesu wychowawczego, utrata wzorców wychowawczych, zanik norm i wartości, nieprawidłowości w komunikacji. Ważnym elementem systemu wsparcia rodzin jest zapewnienie opieki dzieciom do lat 6, dzięki czemu rodzice nie będą musieli zaprzestać aktywnej realizacji zawodowej i tym samym przyczynią się do wzrostu gospodarczego.

W rodzinach dotkniętych dysfunkcją często występują u dzieci kłopoty z nauką, problemy wychowawcze, aż do wkraczania na drogę konfliktu z prawem. Aktywizacja społeczności lokalnej dla rozwiązania trudnych problemów stanowi ważne i trudne wyzwanie dla pomocy społecznej.

IV.4.6. Cel Strategiczny 6. Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie

Uzależnienie to choroba utrudniająca prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Bywa częstym powodem korzystania z pomocy społecznej. Grupą społeczną szczególnie narażoną na uzależnienia są osoby młode, dlatego tak duże znaczenie ma profilaktyka uzależnień oraz promocja zdrowego, aktywnego trybu życia. Wychodząc z założenia, że lepiej zapobiegać niż leczyć, należy skoordynować działania instytucji gminnych w celu aktywnego i skutecznego przeciwdziałania uzależnieniom. W przypadku osób już uzależnionych koniecznym wydaje się podjęcie działań terapeutycznych skierowanych również do ich rodzin.

Terapia jest również ważnym elementem pracy ze sprawcami oraz ofiarami przemocy. Przemoc w rodzinie często nierozdzielnie wiąże się z uzależnieniami, w tym przeważnie z alkoholizmem. W przypadku problematyki przemocy domowej ważne jest współdziałanie wszelkich instytucji pomocowych – policji, szkoły, służb medycznych, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Zespołu Interdyscyplinarnego oraz wszystkich, którzy w jakikolwiek sposób mogą wpłynąć lub przyczynić się do zdiagnozowania i rozwiązania problemu.

IV.5. Kierunki działań

1. Zapobieganie bezrobociu i ubóstwu poprzez wsparcie rozwoju gospodarczego			
1.1. Wykorzystanie potencjału rolniczego i turystycznego gminy			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
1.1.1. Promocja ekologii i rolnictwa ekologicznego	UG, NGO	2016-2023	Liczba działań
1.1.2. Podejmowanie działań skierowanych do osób zatrudnionych w rolnictwie celem ich przebranżowienia oraz podniesienia kwalifikacji zawodowych	PUP, GOPS	2016-2023	Liczba rolników objętych wsparciem
1.1.3. Podejmowanie działań mających na celu poprawę współpracy rolników indywidualnych oraz przedsiębiorców	UG	2016-2023	Liczba działań
1.1.4. Promocja aktywnego trybu życia poprzez wykorzystanie walorów turystycznych	UG, GOKiS, NGO, Szkoły	2016-2023	Liczba działań

1. Zapobieganie bezrobociu i ubóstwu poprzez wsparcie rozwoju gospodarczego			
1.2. Ograniczenie zjawiska bezrobocia poprzez wsparcie osób i rodzin dotkniętych problemem			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
1.2.1. Szkolenia i kursy dla osób bezrobotnych służące przekwalifikowaniu zawodowemu i nabyciu nowych umiejętności zawodowych	PUP, GOPS	2016-2023	Liczba kursów, szkoleń Liczba uczestników
1.2.2. Staże jako szansa na zdobycie doświadczenia zawodowego	PUP	2016-2023	Liczba stażystów
1.2.3. Aktywizacja osób biernych zawodowo, bezrobotnych	PUP, GOPS, NGO	2016-2023	Liczba osób

1. Zapobieganie bezrobociu i ubóstwu poprzez wsparcie rozwoju gospodarczego			
1.3. Promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
1.3.1. Promocja aktywności na rynku pracy	PUP, GOPS, NGO, UG	2016-2023	Liczba działań
1.3.2. Szkolenia z zakresu prowadzenie działalności gospodarczej	PUP, GOPS, NGO, UG	2016-2023	Liczba uczestników
1.3.3. Promocja prywatnych inicjatyw na rzecz rozwoju turystyki w gminie	UG, NGO	2016-2023	Liczba działań
1.3.4. Doradztwo w zakresie rozwoju osobistego i zawodowego młodzieży	Szkoły	2016-2023	Liczba uczniów

1. Zapobieganie bezrobociu i ubóstwu poprzez wsparcie rozwoju gospodarczego			
1.4. Wsparcie rodzin zagrożonych oraz żyjących w ubóstwie			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
1.4.1. Realizacja programów i inicjatyw w zakresie dożywiania	UG, GOPS	2016-2023	Liczba wydanych posiłków
1.4.2. Monitoring problemu ubóstwa na terenie Gminy Waśniów	GOPS, UG	2016-2023	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby ludności ogółem
1.4.3. Akcje społeczne jako wsparcie pomocą materialną rodzin najuboższych	NGO, UG, GOPS, Szkoły, GOKiS, GBP	2016-2023	Liczba rodzin

2. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców			
2.1. Wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
2.1.1. Wsparcie finansowe i pozafinansowe dla organizacji pozarządowych	UG, SP	2016-2023	Liczba wspartych organizacji
2.1.2. Wzmocnienie współpracy w sferze rozwiązywania problemów społecznych organizacji pozarządowych i samorządu na terenie gminy	GOPS, NGO	2016-2023	Liczba działań
2.1.3. Szkolenia w zakresie pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania	UG, NGO	2016-2023	Liczba szkoleń

2. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców			
2.2. Rozwój sektora ekonomii społecznej			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
2.2.1. Promocja dobrych praktyk podejmowanych w zakresie ekonomii społecznej	UG, NGO, GOPS	2016-2023	Liczba nowopowstałych podmiotów ekonomii społecznej
2.2.2. Promocja przedsiębiorczości społecznej wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	UG, NGO, GOPS, PUP	2016-2023	Liczba działań

2. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców

2.3. Wspólna integracja mieszkańców podstawą kapitału społecznego gminy

Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
2.3.1. Organizacja spotkań integracyjnych i okolicznościowych dla wszystkich grup wiekowych	UG, NGO, GOPS, GOKiS, GBP, Szkoły	2016-2023	Liczba działań
2.3.2. Promocja dobrych praktyk w zakresie pomocy sąsiedzkiej	NGO, UG	2016-2023	Liczba działań
2.3.3. Organizacja czasu wolnego dla mieszkańców gminy, w szczególności dla seniorów oraz dzieci i młodzieży	UG, GOPS, NGO, Szkoły, GOKiS, GBP	2016-2023	Liczba działań
2.3.4. Promocja wolontariatu wśród młodzieży i osób starszych	UG, GOPS, NGO, Szkoły, GOKiS, GBP	2016-2023	Liczba wolontariuszy

3. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych oraz seniorów

3.1. Aktywizacja osób niepełnosprawnych

Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
3.1.1. Zwiększenie dostępności oferty usług medycznych, rehabilitacyjnych dla osób niesamodzielnych	GZOZ, UG, NGO	2016-2023	Liczba dostępnych ofert
3.1.2. Wsparcie rozwoju usług opiekuńczo – pielęgnacyjnych dla osób niepełnosprawnych	GOPS	2016-2023	Liczba osób
3.1.3. Wsparcie rozwoju wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych.	NGO, UG, GOPS, Szkoły, GOKiS, GBP	2016-2023	Liczba wolontariuszy
3.1.4. Wzrost świadomości społeczeństwa na problemy osób niepełnosprawnych (zwiększenie udziału w życiu społecznym)	NGO, UG, GOPS, Szkoły, GOKiS, GBP	2016-2023	Liczba działań
3.1.5. Współpraca z samorządem powiatu w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych	GOPS, PUP, SP, UG, PCPR, NGO	2016-2023	Liczba działań

3. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych oraz seniorów				
3.2. Poprawa warunków bytowych osób starszych				
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik	
3.2.1. Zapewnienie podstawowych potrzeb materialno-bytowych	GOPS	2016-2023	Liczba przyznanych świadczeń	
3.2.2. Wsparcie rozwoju usług opiekuńczo – pielęgnacyjnych dla osób starszych	GOPS	2016-2023	Liczba osób objętych wsparciem	
3.2.3. Wspieranie programów edukacyjno – warsztatowych służących aktywizacji osób starszych	GOPS, NGO	2016-2023	Liczba programów	
3.2.4. Promocja aktywności społecznej wśród seniorów	NGO, GOPS, GZOZ	2016-2023	Liczba działań promocyjnych	

4. Poprawa jakości i dostępu do usług publicznych, w tym socjalnych				
4.1. Rozwój osobisty poprzez uczestnictwo w szkoleniach, warsztatach oraz aktywność w środowisku lokalnym				
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik	
4.1.1. Podnoszenie kompetencji i poprawa wizerunku pracownika socjalnego	GOPS	2016-2023	Liczba osobodni szkoleniowych	
4.1.2. Wzmocnienie kwalifikacji kadry pracowniczej Urzędu Gminy oraz jego jednostek organizacyjnych	UG, GOPS, GOKiS, GBP, Szkoły	2016-2023	Liczba osobodni szkoleniowych	
4.1.3. Wzrost standardu pracy z uczniem poprzez podnoszenie kwalifikacji nauczycieli	Szkoły	2016-2023	Liczba osobodni szkoleniowych	

4. Poprawa jakości i dostępu do usług publicznych, w tym socjalnych			
4.2. Tworzenie warunków do komfortowej obsługi klienta, w tym osób niepełnosprawnych			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
4.2.1. Niwelowanie barier technicznych oraz architektonicznych	PCPR, GOPS	2016-2023	Liczba zrealizowanych wniosków
4.2.2. Rozbudowa oraz modernizacja instytucji działających na terenie gminy	UG, GOPS, Szkoły, GBP, GOKIS	2016-2023	Poniesione nakłady finansowe
4.2.3. Adaptacja pomieszczeń w instytucjach publicznych dla potrzeb osób niepełnosprawnych	UG, GOPS, Szkoły, GBP, GOKIS	2016-2023	Poniesione nakłady finansowe

5. Wsparcie rodziny odpowiedzią na niekorzystną tendencję demograficzną w gminie			
5.1. Zapewnienie podstawowych potrzeb materialno-bytowych			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
5.1.1. Wsparcie finansowe rodzin	GOPS	2016-2023	Liczba rodzin objętych wsparciem
5.1.2. Promowanie Karty Dużej Rodziny	UG, GOPS	2016-2023	Liczba wydanych Kart
5.1.3. Zapewnienie ciepłych posiłków dzieciom z rodzin najuboższych	UG, GOPS	2016-2023	Liczba wydanych posiłków
5.1.4. Zapewnienie kompleksowej opieki dzieciom w wieku od 3 do 6 lat	UG, NGO	2016-2023	Liczba dzieci objętych opieką

5. Wsparcie rodziny odpowiedzialną na niekorzystną tendencję demograficzną w gminie

5.2. Wsparcie rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
5.2.1. Zapewnienie asystenta rodziny	GOPS, UG	2016-2023	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta Liczba asystentów rodziny
5.2.2. Zapewnienie opieki pedagogiczno-psychologicznej	GOPS	2016-2023	Liczba porad
5.2.3. Świadczenie profesjonalnej pracy socjalnej	GOPS	2016-2023	liczba osób, którym została udzielona pomoc w formie pracy socjalnej
5.2.4. Wspieranie rodzin w środowisku lokalnym oraz udzielanie im pomocy w przezwyciężeniu problemów opiekuńczo- wychowawczych z dziećmi oraz materialnych	GOPS	2016-2023	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta Liczba przyznanych świadczeń

5. Wsparcie rodziny odpowiedzialną na niekorzystną tendencję demograficzną w gminie

5.3. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży

Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
5.3.1. Zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych	Szkoły, UG, NGO	2016-2023	Liczba godzin zajęć
5.3.2. Przyznawanie stypendiów socjalnych	ZOEAPO	2016-2023	Liczba świadczeń
5.3.3. Udzielanie pomocy w nauce	Szkoły, NGO	2016-2023	Liczba działań
5.3.4. Organizacja zajęć dodatkowych, w tym językowych oraz rozwijających zainteresowania	Szkoły, GOKIS, GBP, NGO	2016-2023	Liczba godzin zajęć

6. Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie			
6.1. Zapobieganie i rozwiązywanie problemów uzależnień			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
6.1.1. Monitorowanie sieci punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim	GKRPA	2016-2023	Liczba kontroli
6.1.2. Działania promujące zdrowy i aktywny tryb życia	UG, NGO	2016-2023	Liczba broszur informacyjnych Liczba akcji promujących
6.1.3. Efektywna profilaktyka w celu przeciwdziałania uzależnieniom	UG, GOPS, NGO, Szkoły, GZOZ	2016-2023	Liczba działań
6.1.4. Kampania skierowana do dzieci i młodzieży informująca o zagrożeniach związanych z korzystaniem z Internetu	UG, GOPS, NGO, Szkoły, GZOZ	2016-2023	Liczba działań
6.1.5. Dalsze zapewnienie pomocy terapeutycznej osobom uzależnionym	UG	2016-2023	Liczba porad Liczba osób, którym udzielono wsparcia
6.1.6. Świadczenie pomocy finansowej lub rzeczowej na rzecz dzieci z rodzin z problemem uzależnienia	GOPS	2016-2023	Liczba przyznanych świadczeń
6.1.7. Badanie nt. uzależnień wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych z terenu gminy	GOPS, Szkoły	2016, 2018, 2020, 2023	Liczba przygotowanych raportów z badań

6. Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie			
6.2. Przeciwdziałania zjawisku przemocy oraz ochrona osób, które jej doświadczyły			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
6.2.1. Zapewnienie profesjonalnej pomocy terapeutycznej dla osób dotkniętych problemem przemocy i dla osób podejrzanych o stosowanie przemocy	UG, GOPS, NGO	2016-2023	Liczba osób objętych wsparciem
6.2.2. Realizacja działań edukacyjnych, profilaktycznych i prewencyjnych, zmierzających do ograniczenia zagrożenia przemocą w rodzinie	UG, GOPS, PP, GKRPA, ZI, Szkoły, GZOZ, NGO	2016-2023	Liczba działań
6.2.3. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	GOPS, UG	2016-2023	Liczba opracowanych Programów
6.2.4. Opracowywanie i aktualizowanie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie	GOPS	2016, 2019, 2023	Liczba opracowań
6.2.5. Organizowanie profesjonalnych szkoleń związanych z przeciwdziałaniem przemocy	UG, GOPS	2016-2023	Liczba szkoleń Liczba uczestników
6.2.6. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania wszechstronnego wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	GOPS, ZI, GKRPA, Szkoły, NGO	2016-2023	Liczba akcji informacyjnych

IV.6. Analiza WiP: ważności (istotności) oraz prawdopodobieństwa działań strategicznych

Cele strategiczne, cele operacyjne oraz działania zostały określone po analizie obszaru pomocy społecznej, przeprowadzeniu diagnozy społecznej, w tym analizy SWOT, analizie potrzeb wskazanych na warsztatach strategicznych oraz potrzeb nakreślonych w badaniu ankietowym. Dodatkowo wszystkie cele strategiczne muszą być spójne z kierunkami realizacji polityki społecznej, które wyznaczone zostały w dokumentach strategicznych wyższego rzędu.

Podczas analizy ważności (istotności) oraz prawdopodobieństwa poddano ocenie wszystkie działania nakreślone podczas prac nad strategią. Ocena miała charakter dwustopniowy. Pierwszym czynnikiem było określenie w skali od -2 do 2 istoty działania, gdzie -2 oznaczało, że działanie jest w ogóle nieważne, a 2 bardzo istotne. Drugim czynnikiem było określenie prawdopodobieństwa realizacji działania na przestrzeni najbliższych lat obejmujących okres realizacji strategii. Tutaj również skala oceny wahała się od -2 do 2. Najniższa ocena oznaczała, że w mniemaniu uczestnika warsztatu strategicznego działanie jest nierealne do zrealizowania, a najwyższa, że na pewno zostanie osiągnięte. Uzyskane w ten sposób oceny zostały umieszczone na macierzy, gdzie automatycznie zostały przyporządkowane do jednego z czterech obszarów.

Tabela 47. Macierz analizy WiP

Prawdopodobieństwo	OBSZAR 2	OBSZAR 4
	OBSZAR 1	OBSZAR 3
	Istotność (Ważność)	

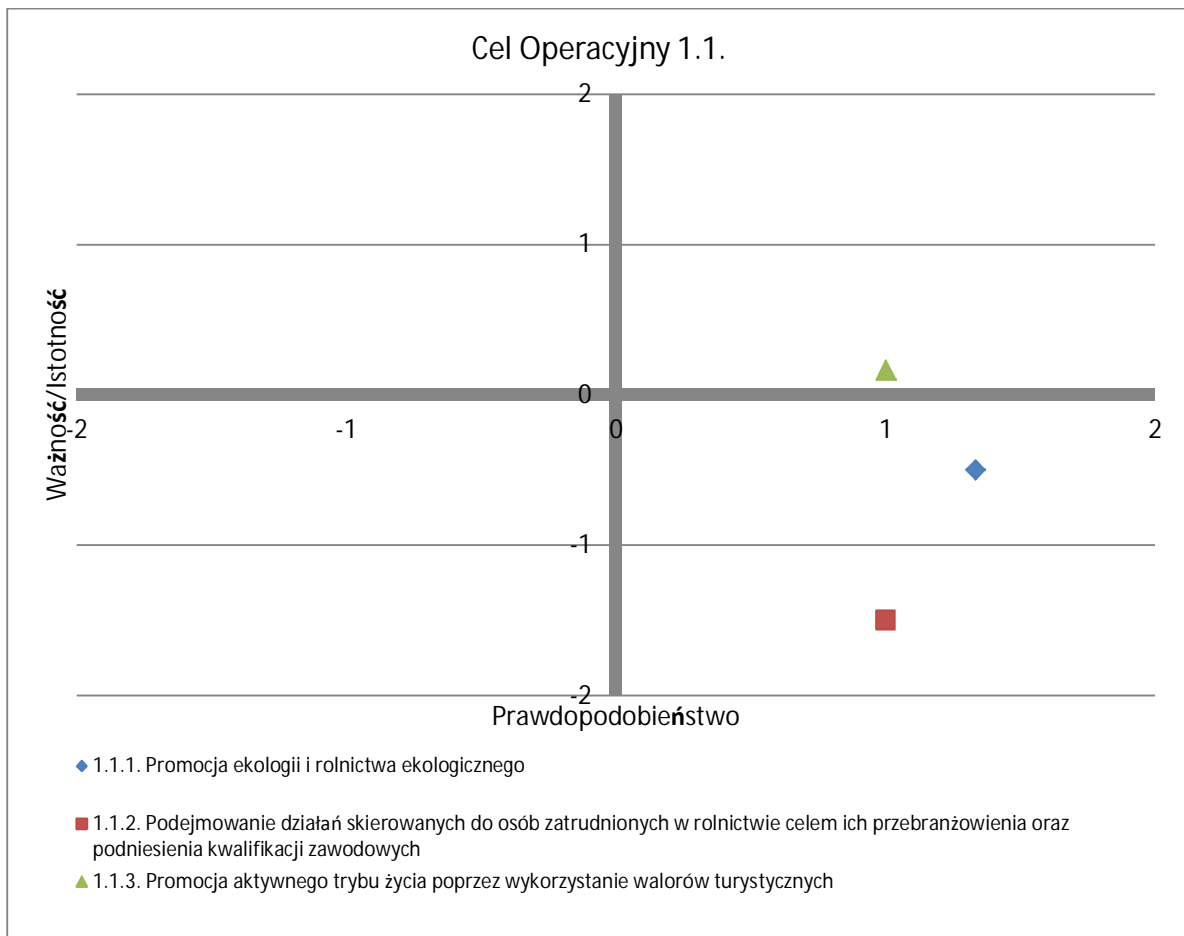
Źródło. Opracowanie własne.

- Obszar 1 – zadania mało istotne oraz mało prawdopodobne w realizacji.

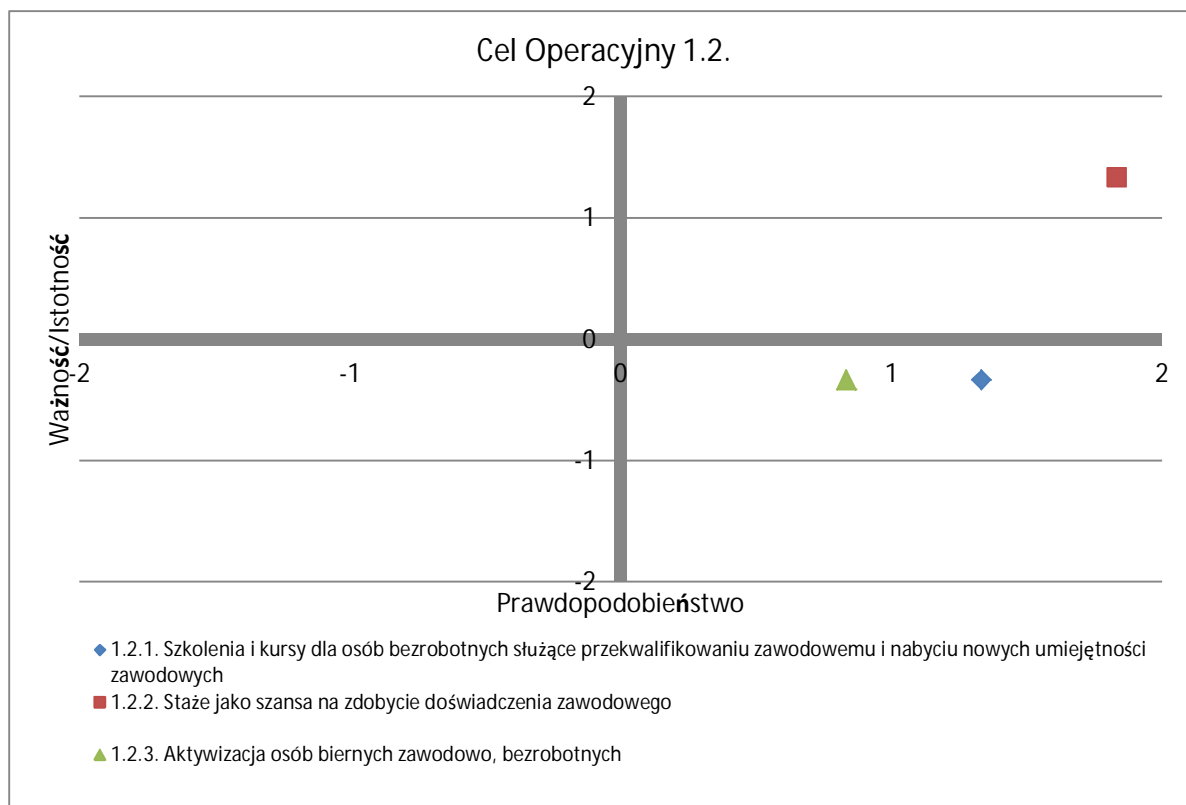
- Obszar 2 – zadania mało ważne, ale prawdopodobne, że zostaną zrealizowane.
- Obszar 3 – zadania ważne, ale mało prawdopodobne, że zostaną zrealizowane.
- Obszar 4 – zadania z tego obszaru powinny zostać zrealizowane a dodatkowo nadano im dużą wagę ich realizacji.

Na poniższych wykresach zaprezentowano ocenę działań w podziale na poszczególne cele operacyjne.

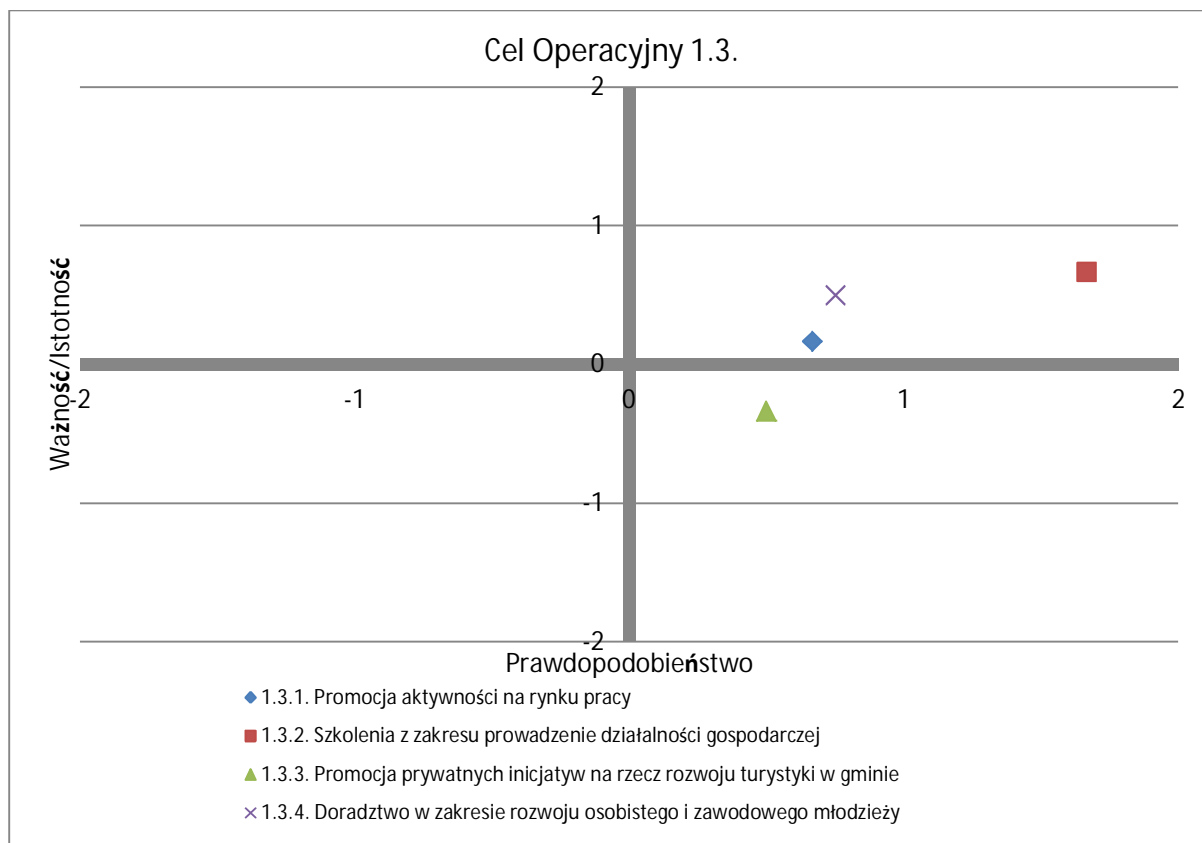
Wykres 43. Ocena Celu Operacyjnego 1.1.

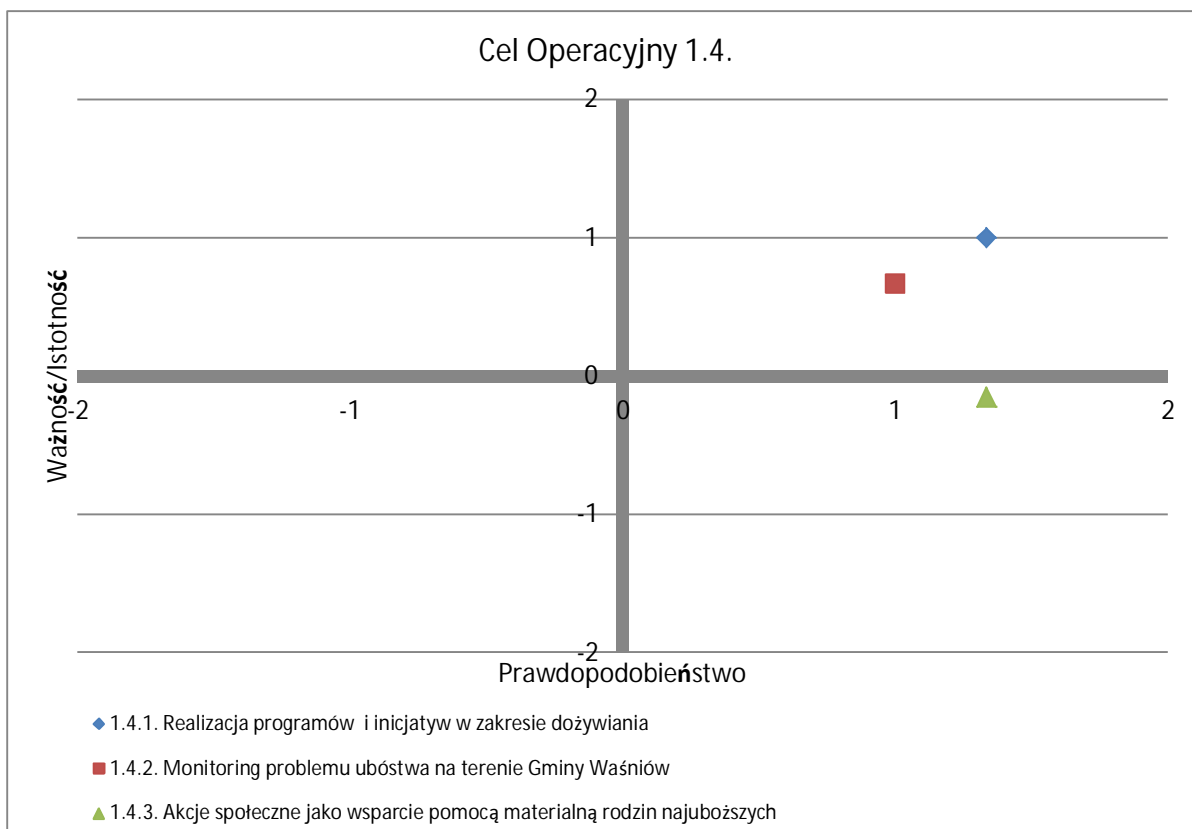
Wykres 44. Ocena Celu Operacyjnego 1.2.

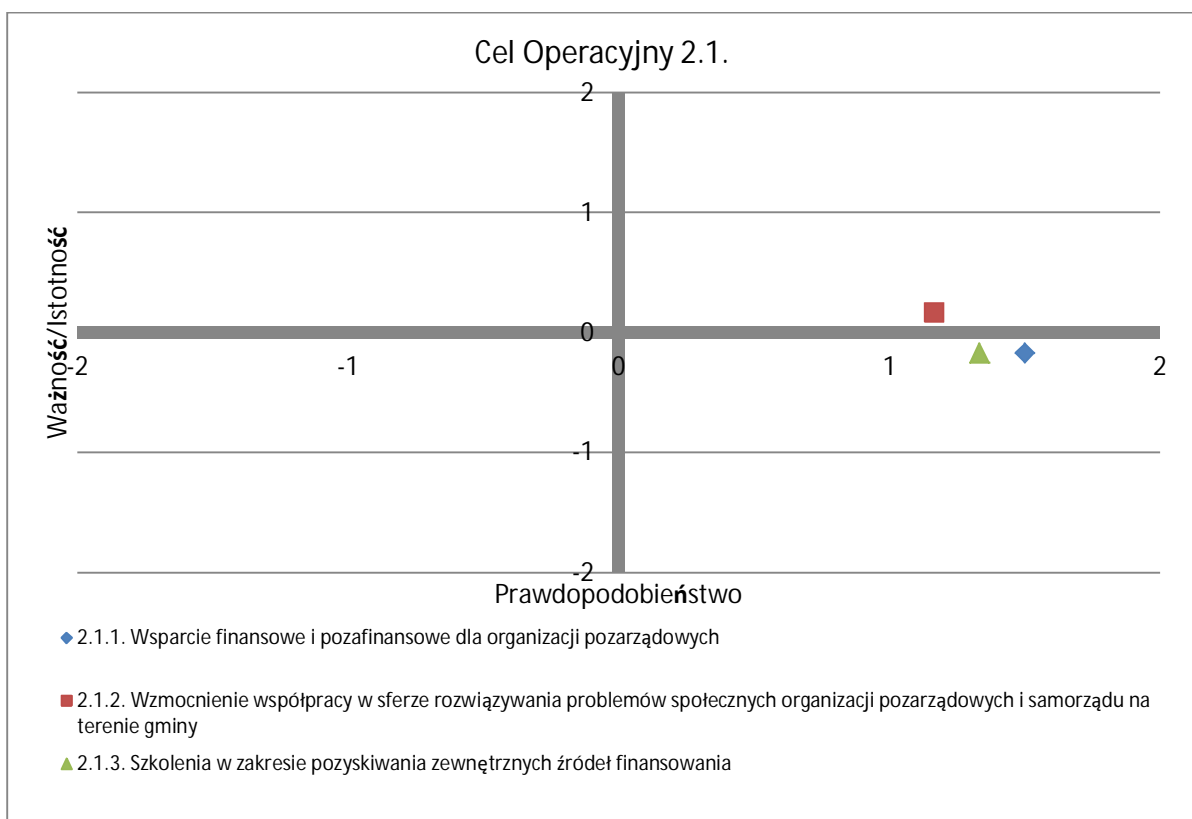
Wykres 45. Ocena Celu Operacyjnego 1.3.

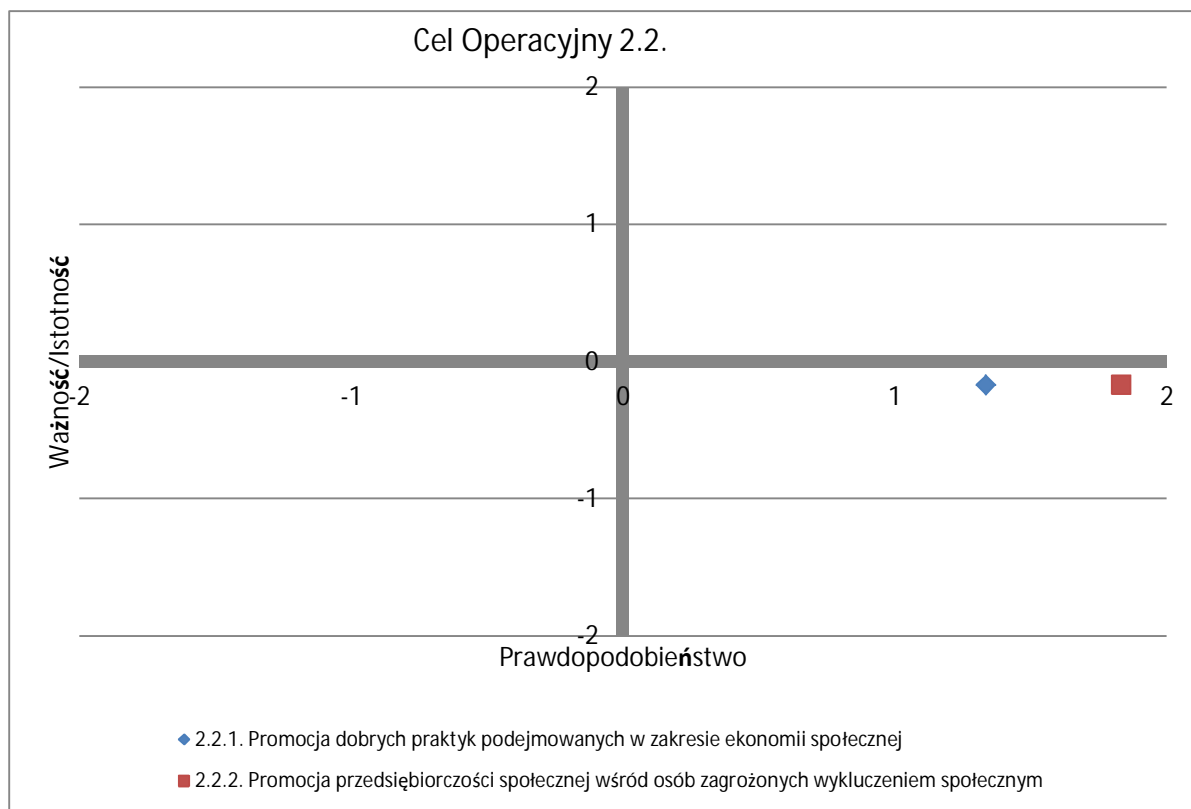
Wykres 46. Ocena Celu Operacyjnego 1.4.

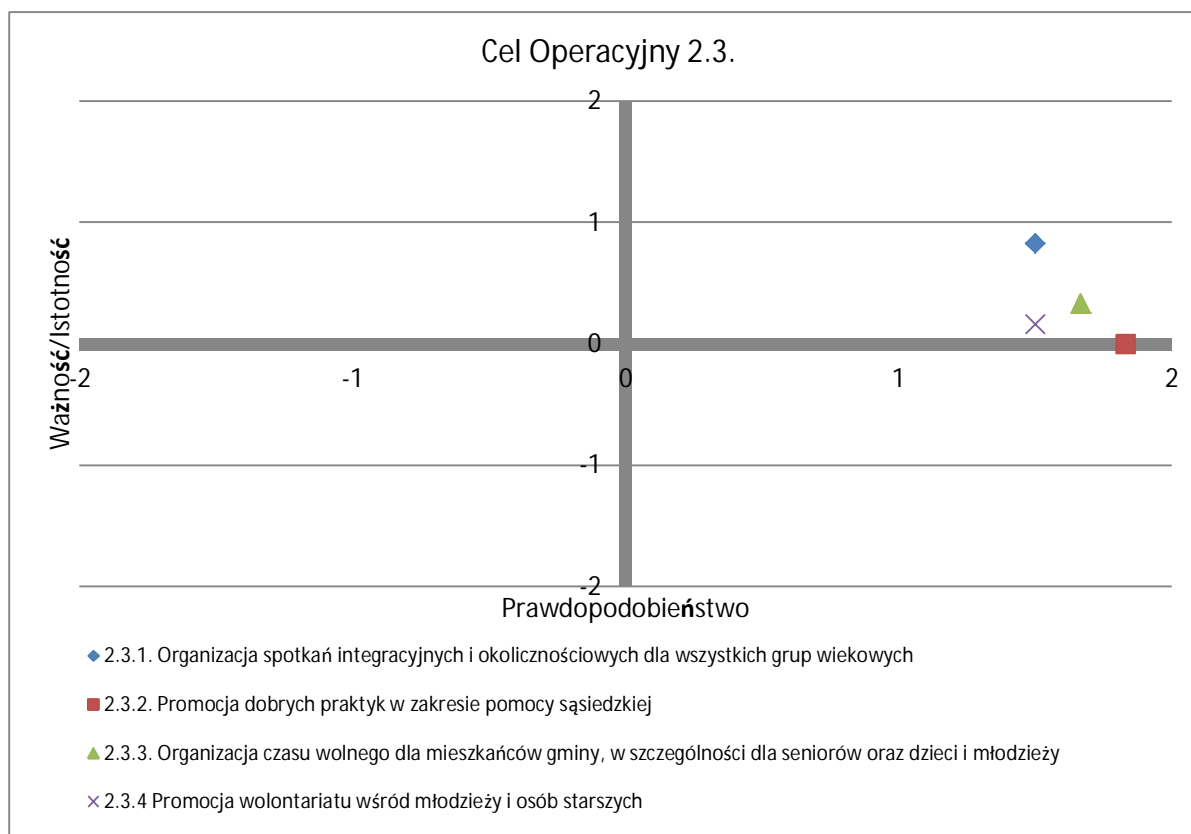
Wykres 47. Ocena Celu Operacyjnego 2.1.

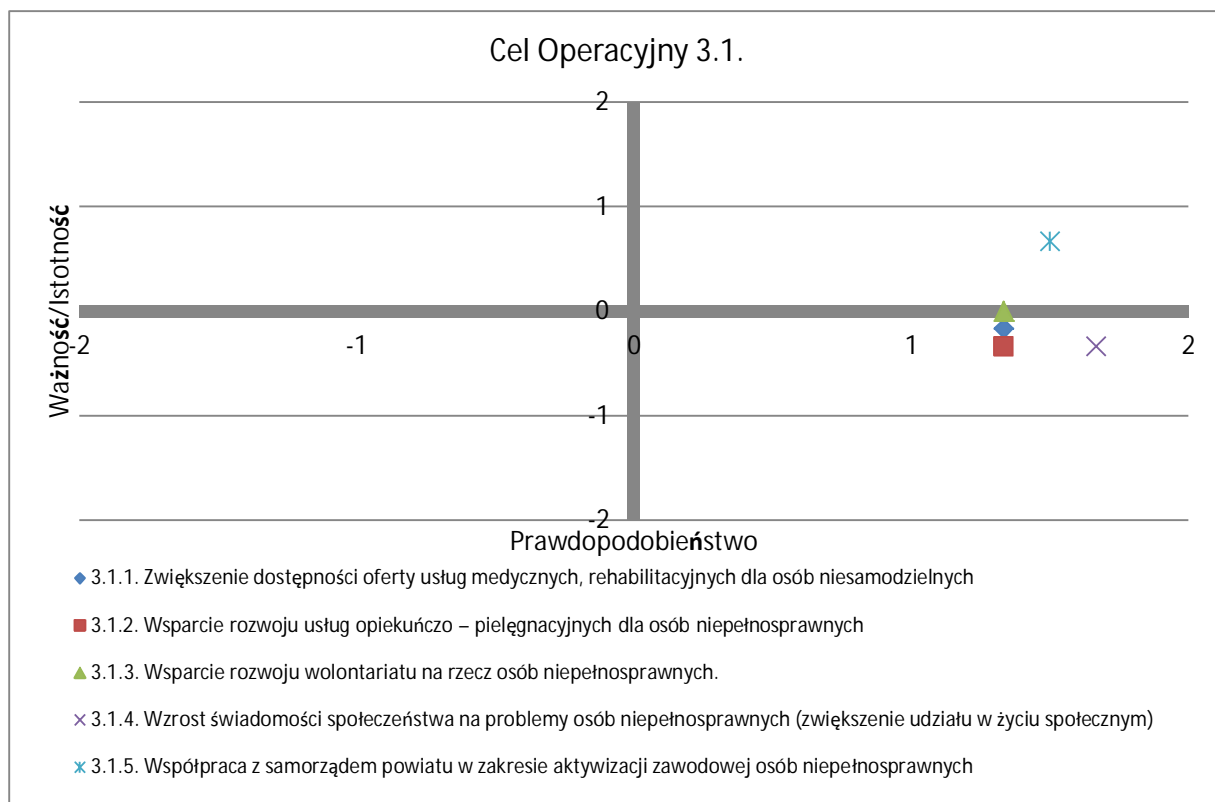
Wykres 48. Ocena Celu Operacyjnego 2.2.

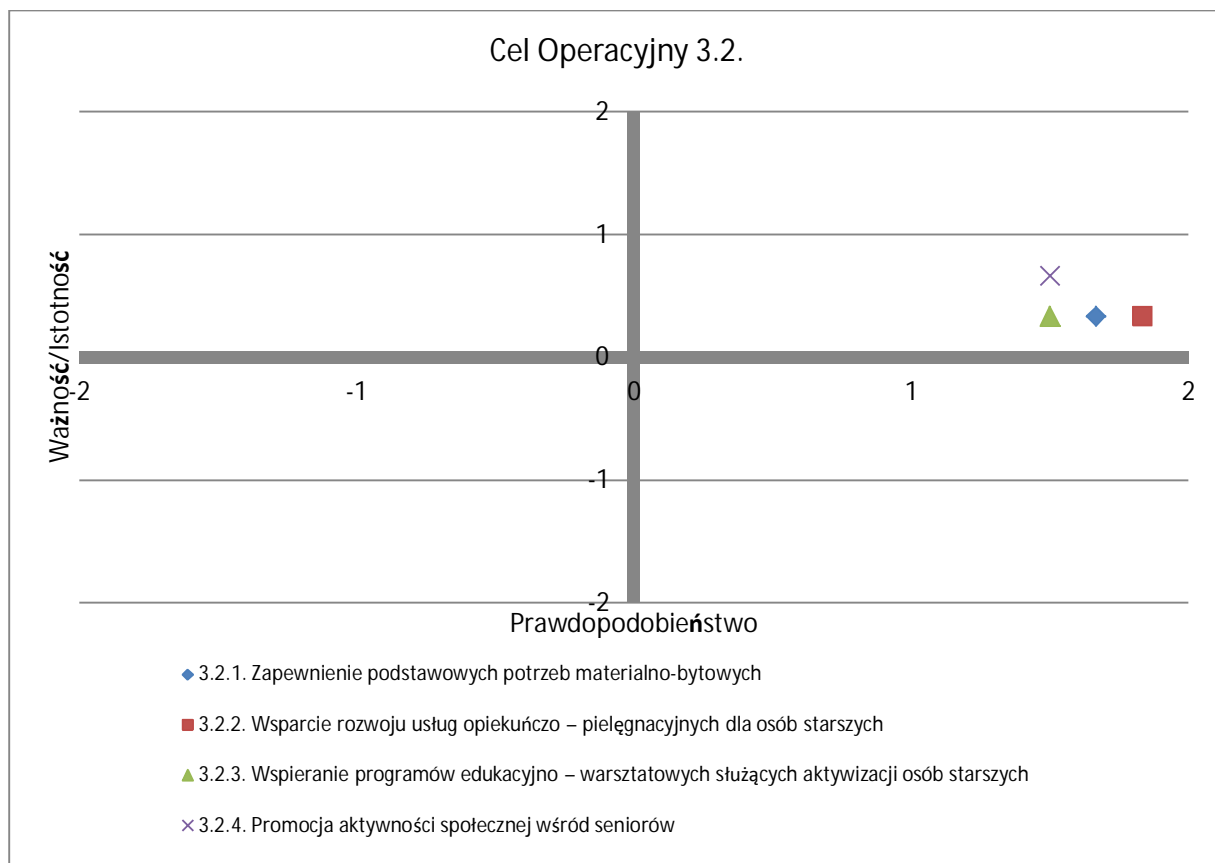
Wykres 49. Ocena Celu Operacyjnego 2.3.

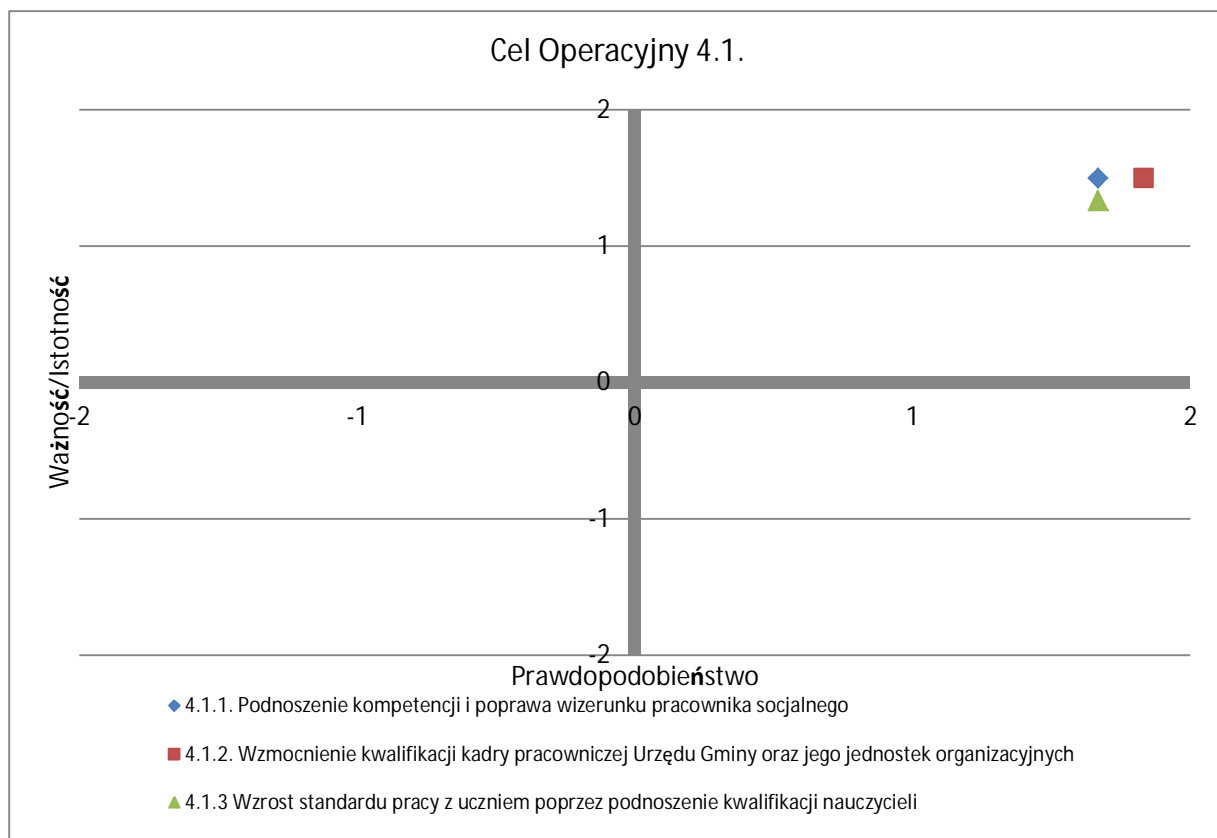
Wykres 50. Ocena Celu Operacyjnego 3.1.

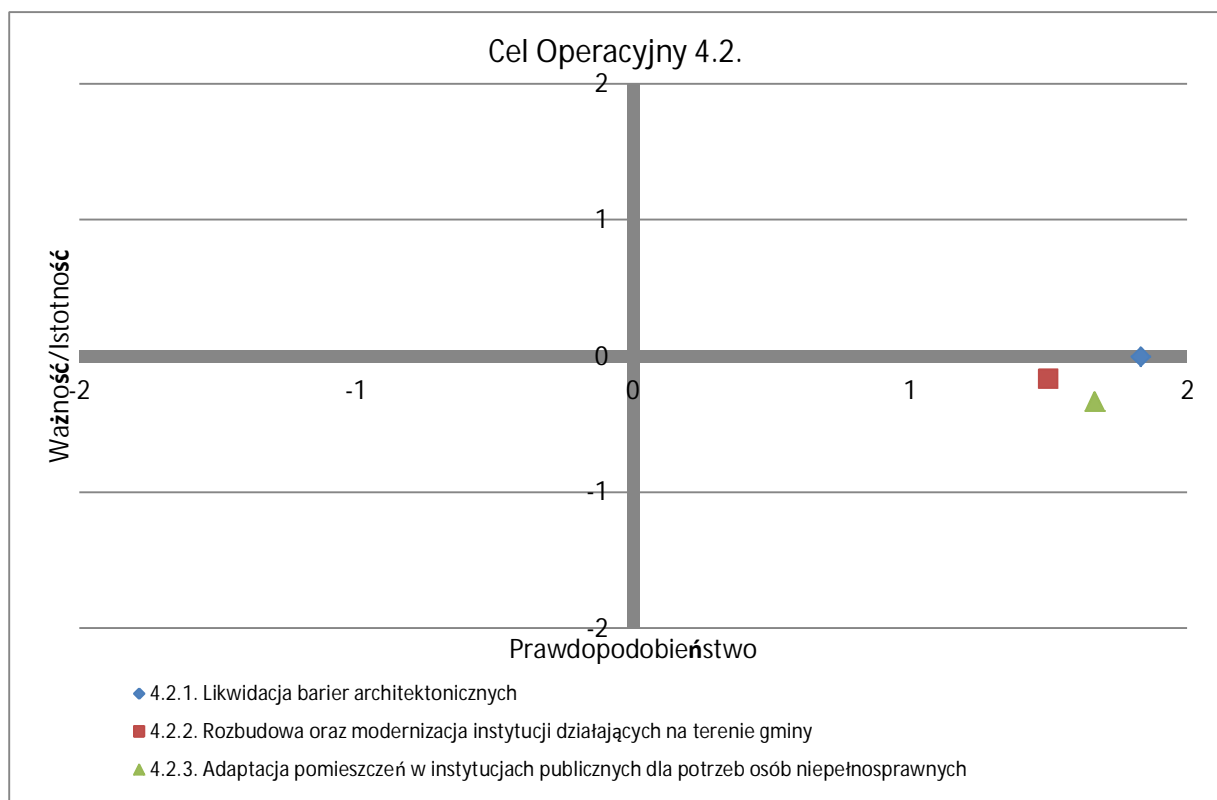
Wykres 51. Ocena Celu Operacyjnego 3.2.

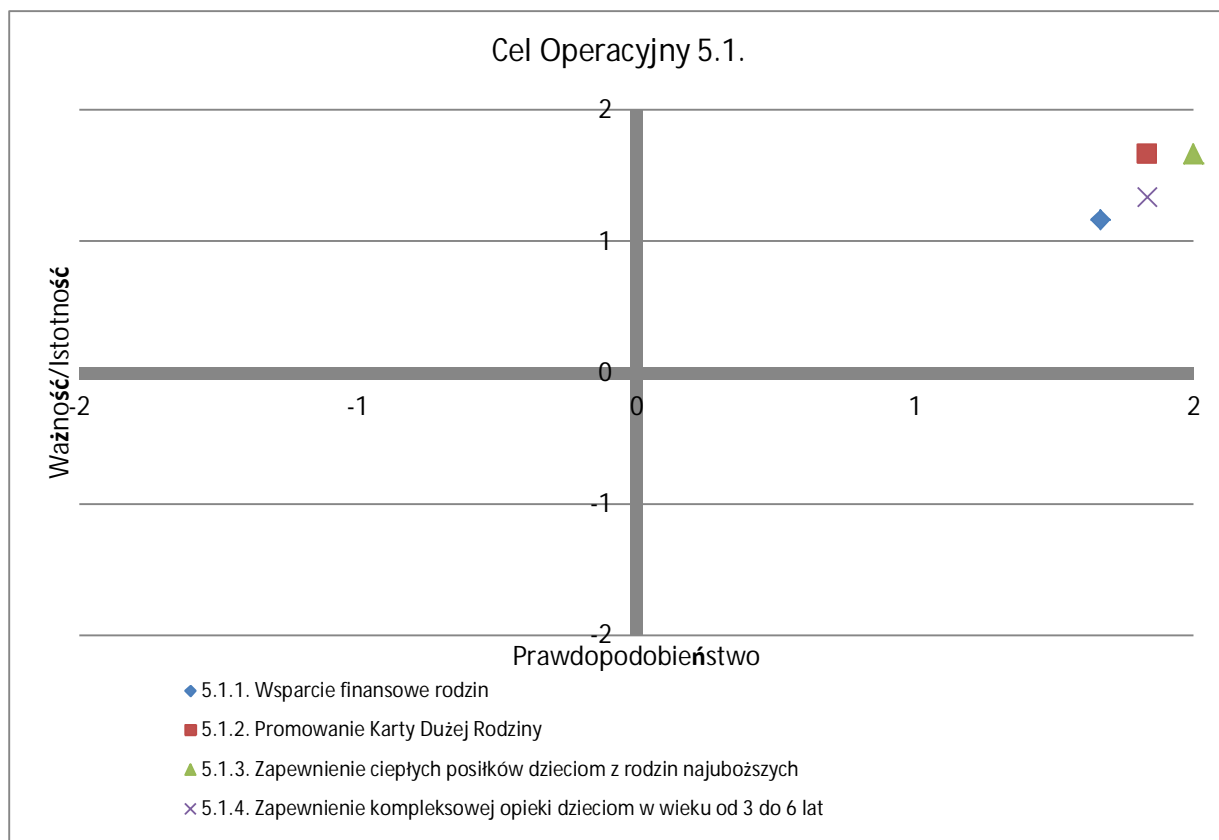
Wykres 52. Ocena Celu Operacyjnego 4.1.

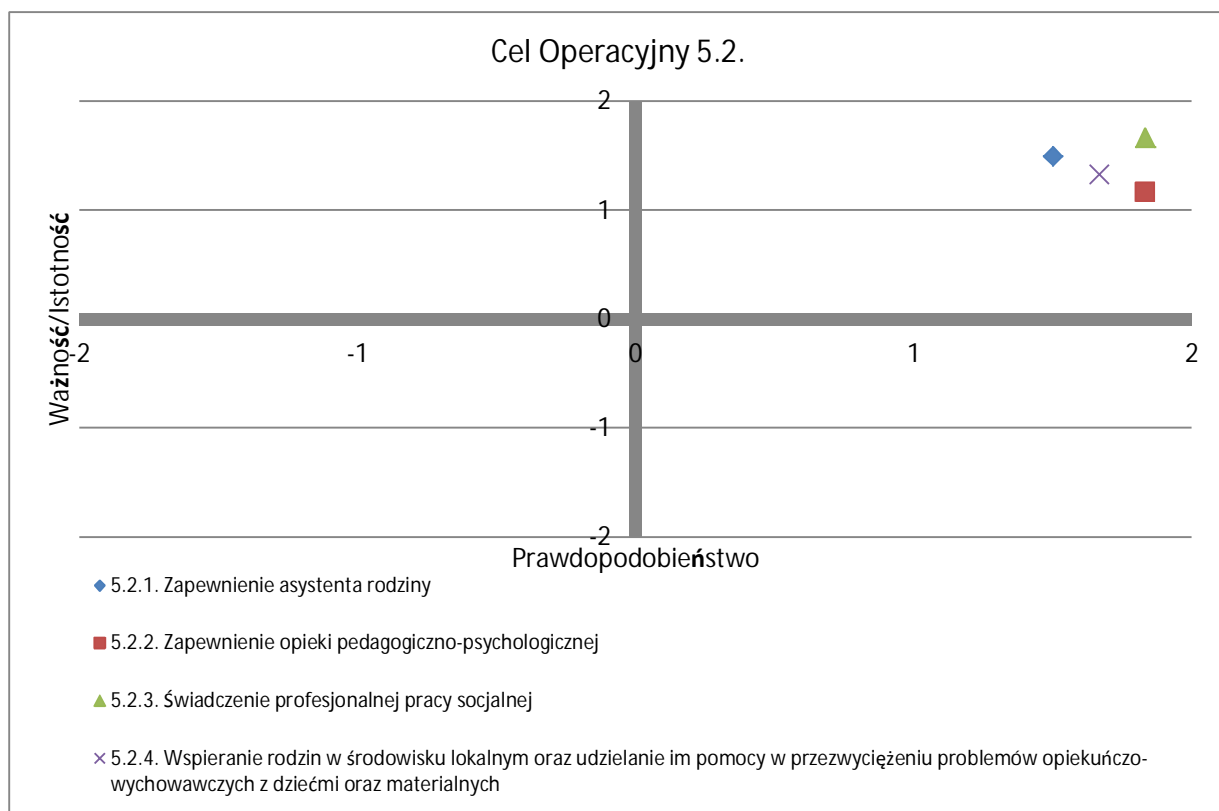
Wykres 53. Ocena Celu Operacyjnego 4.2.

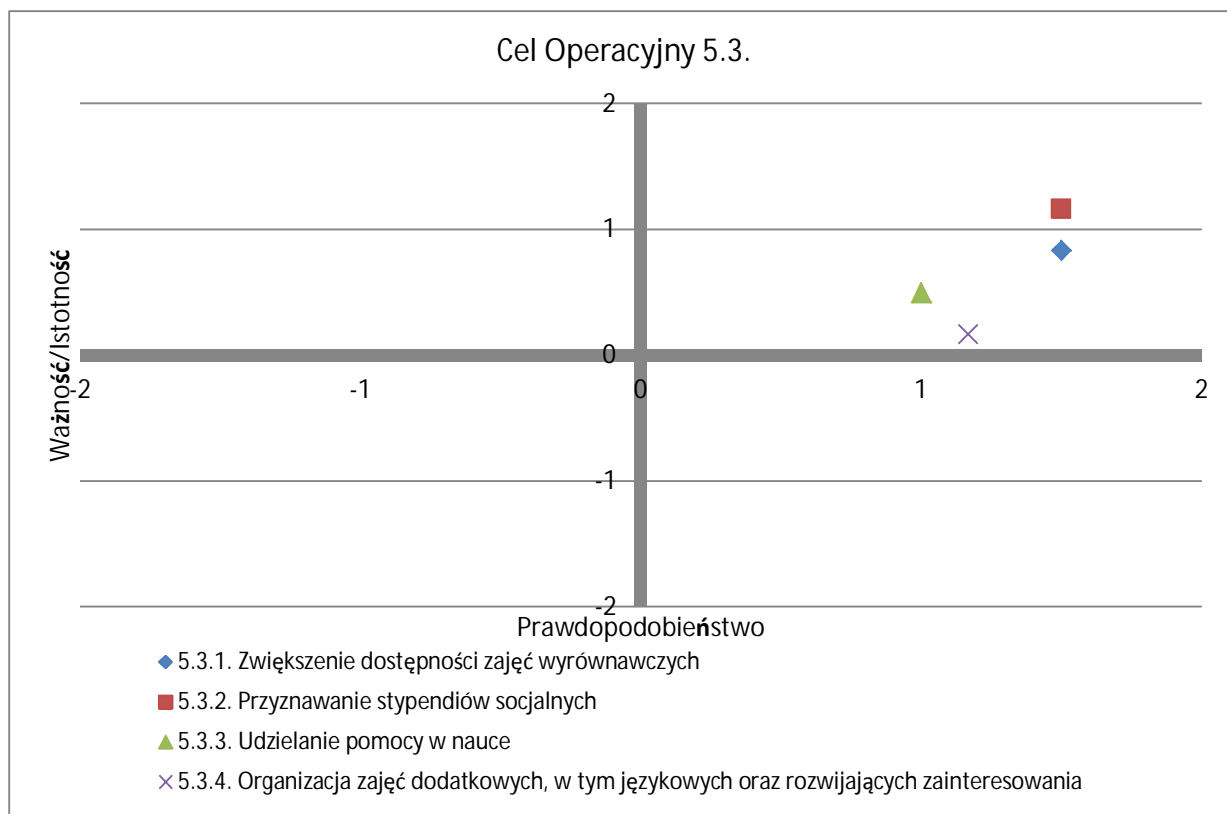
Wykres 54. Ocena Celu Operacyjnego 5.1.

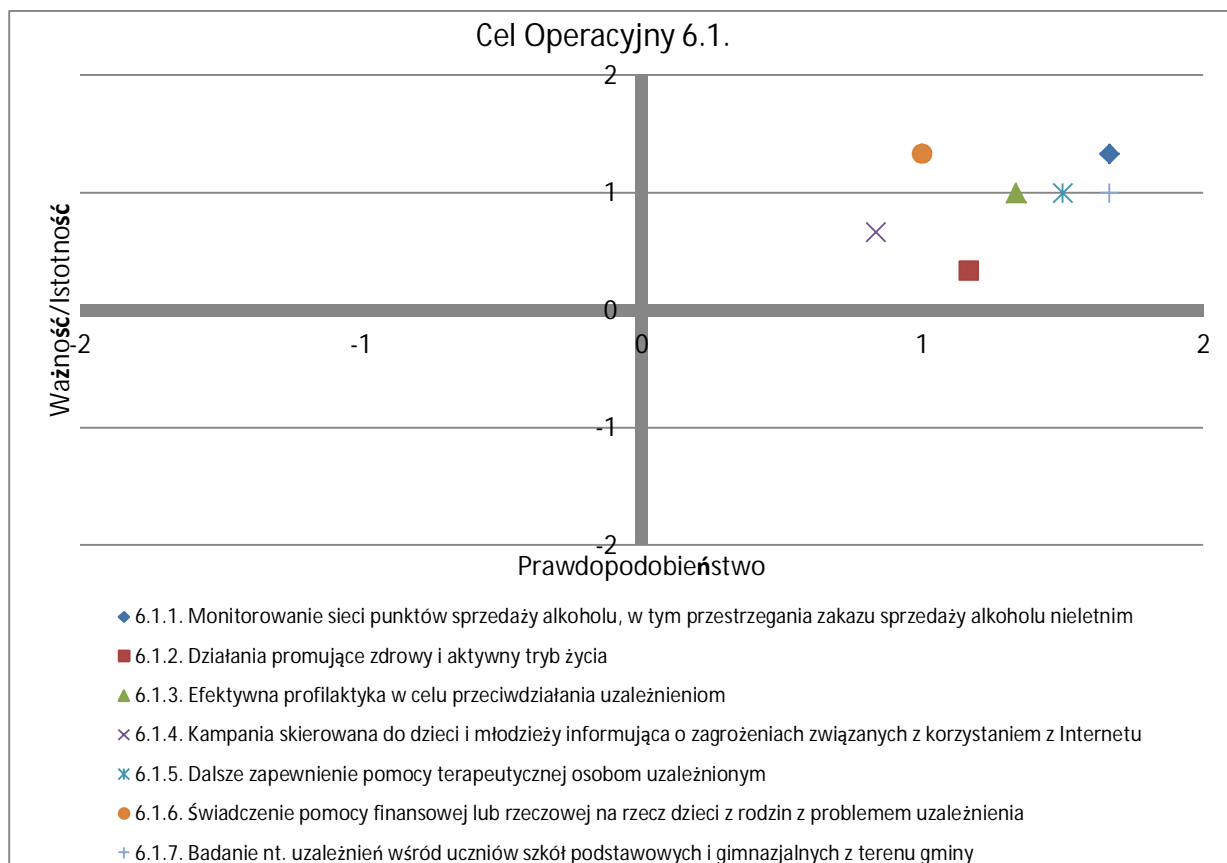
Wykres 55. Ocena Celu Operacyjnego 5.2.

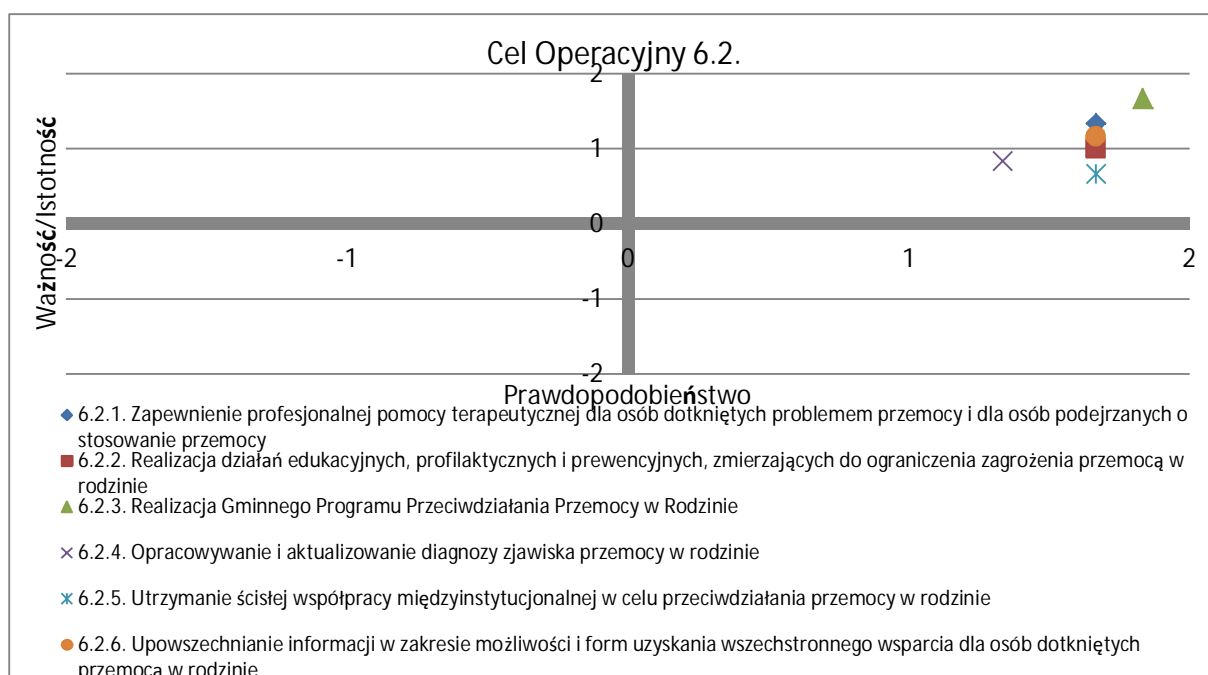
Wykres 56. Ocena Celu Operacyjnego 5.3.

Wykres 57. Ocena Celu Operacyjnego 6.1.

Wykres 58. Ocena Celu Operacyjnego 6.2.

Jak wynika z powyższej analizy, wszystkie działania umiejscowione w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych uczestnicy warsztatów strategicznych uznali jako ważne bądź bardzo ważne. Ze względu na ograniczone zasoby zarówno finansowe, instytucjonalne jak i kadrowe istniała rozbieżność w kwestii prawdopodobieństwa realizacji działań. Uczestnicy warsztatu wskazali te obszary, które mają największą szansę na realizację. Zrealizowanie wszystkich działań możliwe będzie jedynie w przypadku zaangażowania wszystkich jednostek oraz wykorzystaniu zewnętrznych źródeł finansowania.

IV.7. Zgodność Strategii z dokumentami wyższego rzędu

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Waśniów jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim i gminnym. Poniżej zaprezentowano najważniejsze z nich.

IV.7.1. Kontekst europejski

Dokumenty strategiczne opracowane na szczeblu unijnym określają warunki działań, które powinny być podjęte, aby przy zachowaniu zasady pomocniczości wykorzystać zasoby tkwiące w środowisku lokalnym.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Kluczowym programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej jest Strategia Europa 2020. Jest ona nowym długookresowym programem rozwoju, zastępującym przyjętą w 2000 roku Strategię Lizbońską. „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” podkreśla znaczenie współdziałania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform, w odpowiedzi na wyzwania związane z globalizacją, starzeniem się społeczeństw oraz rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów. Celem strategii „Europa 2020” jest osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie:

- inteligentny – dzięki bardziej efektywnym inwestycjom w edukację, badania naukowe i innowacje;
- zrównoważony – dzięki zdecydowanemu przesunięciu w kierunku gospodarki niskoemisyjnej;
- sprzyjający włączeniu społecznemu, ze szczególnym naciskiem na tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczanie ubóstwa.

Strategia koncentruje się na pięciu dalekosiężnych celach w dziedzinie zatrudnienia, innowacyjności, edukacji, walki z ubóstwem oraz w zakresie klimatu i energii.

Instrumentami realizacji celów Strategii „Europa 2020” są opracowywane przez państwa członkowskie Unii Europejskiej, Krajowe Programy Reform oraz przygotowane przez Komisję Europejską inicjatywy przewodnie, realizowane na poziomie państw członkowskich, władz regionalnych i lokalnych, a wśród nich min. :

- Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia – jego ideą jest stworzenie warunków do unowocześnienia rynków pracy, przez ułatwienie mobilności pracowników i rozwój ich umiejętności, w celu zwiększenia poziomu zatrudnienia oraz zapewnienie trwałości europejskich modeli społecznych;

- Europejski program walki z ubóstwem – zapewnienie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej poprzez pomoc osobom biednym i wykluczonym oraz umożliwienie im aktywnego uczestniczenia w życiu ekonomicznym i społecznym.

Należy założyć, że realizacja celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Waśniów przyczyni się do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie.

IV.7.1. Kontekst krajowy

W polityce krajowej Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Waśniów na lata 2016-2023 zgodna jest w swych założeniach i proponowanych kierunkach działań z następującymi dokumentami:

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Dokument ten zawiera cele i priorytety polityki rozwoju społeczno-gospodarczego Polski do roku 2020. Jako konieczne Strategia uznaje kompleksowe ujęcie działań w zakresie bezpieczeństwa socjalnego obywateli znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Celem głównym jest wydobywanie potencjału osób, aby w pełni uczestniczyły w życiu społecznym, ekonomicznym i politycznym na wszystkich etapach swojego życia. Dopiero wzmocnienie tego potencjału umożliwi rozwój kapitału ludzkiego. Uzupełnieniem celu głównego jest pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia;
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej, jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Realizacja celu głównego oraz celów szczegółowych możliwa będzie do osiągnięcia poprzez działania podejmowane na różnych etapach życia: od wczesnego dzieciństwa, poprzez

edukację szkolną, edukację na poziomie wyższym, okres aktywności zawodowej i rodzicielstwa aż do starości.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 - Nowy wymiar aktywnej integracji

Kluczowe kierunki działań Programu na lata 2014 – 2020 to zmniejszenie wykluczenia dzieci i młodzieży, stworzenie szansy na bezpieczne wejście na rynek pracy dla osób młodych oraz ułatwienie im godzenia pracy zawodowej z zakładaniem rodziny, aktywna integracja osób wykluczonych społecznie, wsparcie osób starszych oraz zapobieganie niepewności mieszkaniowej. Program zawiera kompleksowe działania nakierowane na trwałe zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Celem głównym programu jest trwałe zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln oraz wzrost spójności społecznej. Cel ten będzie realizowany w oparciu o założone cele operacyjne:

- **USŁUGI SŁUŻĄCE AKTYWNOŚCI I PROFILAKTYCE** – ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży – zapewnienie rodzinom z dziećmi dostępu do wysokiej jakości usług społecznych, co zwiększy szanse aktywizacji rodziców oraz zapewni profilaktykę zapobiegania ubóstwu.
- **GWARANCJE DLA PRZYSZŁOŚCI MŁODZIEŻY** – stworzenie młodzieży szansy wejścia na rynek pracy i zakładania rodzin – stworzenie spójnego systemu działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych, który przygotuje młodzież do wejścia na rynek pracy, umożliwi zdobycie niezbędnych kompetencji i umiejętności ułatwiających włączenie społeczne, aktywność zawodową, a także rozwój rodziny.
- **AKTYWNA OSOBA I ZINTEGROWANA RODZINA** – odpowiedzialne lokalne środowisko – rozwój systemu aktywnej integracji, działającego na rzecz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób, rodzin i środowisk zagrożonych wykluczeniem. Chodzi o łączenie ról społecznych, zawodowych i rodzinnych oraz zwiększenie znaczenia społeczności lokalnej z wykorzystaniem partnerstwa publiczno-społecznego.
- **ZAPOBIEGANIE NIEPEWNOŚCI MIESZKANIOWEJ** – zapewnienie dostępu do niedrogich mieszkań na wynajem, co zwiększy bezpieczeństwo rodzin i umożliwi ich aktywizację

zawodową. Ważne też będzie zapobieganie utracie mieszkania i bezdomności, które powodują wykluczenie społeczne.

- SENIORZY – BEZPIECZNI, AKTYWNI I POTRZEBNI – zapewnienie osobom starszym i niepełnosprawnym przyjaznych form opieki i aktywnego spędzania czasu oraz możliwości włączenia się do życia społecznego.

IV.7.1. Kontekst regionalny

Strategia Rozwoju Województwa **Świętokrzyskiego** do roku 2020

Wizja Strategii brzmi: *Świętokrzyskie – region zasobny w kapitał i gotowy na wyzwania*. Obraz ten ma zostać osiągnięty poprzez realizację sześciu celów strategicznych, spośród których jeden (Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki) szczególnie dotyczy obszaru pomocy społecznej.

Regionalny Program Operacyjny Województwa **Świętokrzyskiego** na lata 2014-2020

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Waśniów wpisuje się w poniższe osie priorytetowe:

- Oś 8. Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo,
- Oś 9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem,
- Oś 10. Otwarty rynek pracy.

Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej na lata 2012-2017

Celem strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej jest zaplanowanie i praktyczna realizacja wyznaczonych założeń rozwiązywania problemów społecznych w regionie świętokrzyskim. Strategia polityki społecznej jest długofalową koncepcją działania w zakresie polityki społecznej, która zawiera założenia strategiczne w postaci celów wynikających z sytuacji społeczno-gospodarczej i potrzeb mieszkańców oraz uwarunkowań zewnętrznych. Głównym celem zawartym w **Świętokrzyskim** Programie Pomocy Społecznej jest zwiększenie efektywności systemu pomocy i integracji społecznej poprzez:

- Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego
- Wsparcie rozwoju usług socjalnych i edukacyjnych dla osób starszych

- Rozwój systemu opieki i wsparcia nad dzieckiem i rodziną
- Inspirowanie i wspieranie innowacyjnych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej
- Upowszechnienie nowych metod i standardów pracy socjalnej poprzez kształcenie i szkolenie zawodowe kadr pomocy i integracji społecznej.

IV.8. Źródła finansowania

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie oraz pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zadań. Źródłem finansowania zadań wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Waśniów na lata 2016 – 2023 będą środki finansowe z budżetu gminy, przekazane gminie z budżetu państwa, środki funduszy krajowych, projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Unii Europejskiej, środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej, środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe, jak również środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji zadań strategii.

IV.9. Koordynator

Zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Waśniów na lata 2016 – 2023 jest Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Waśniowie.

IV.10. Monitoring

Wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wymaga kooperacji różnych podmiotów. Jej efektywność zależy w głównej mierze od:

- Wójta Gminy Waśniów;
- Rady Gminy Waśniów;
- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Waśniowie;
- Zespołu ds. Wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Monitorowaniem oraz wdrażaniem Strategii zajmować się będzie Zespół, powołany zarządzeniem Wójta, w którego skład wejdą m.in. przedstawiciele podmiotów wskazanych jako realizatorzy oraz partnerzy.

Proces monitorowania Strategii, którego celem jest regularna ocena przyjętych założeń i realizowanych działań, prowadzony będzie w sposób stały i ciągły poprzez następujące działania:

- zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych mierników oceny,
- przygotowanie i przedkładanie raportów z przebiegu realizacji zadań i działań,
- ocenę osiągniętych rezultatów,
- ocenę aktualności strategii.

Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu będą coroczne raporty, przedkładane Wójtowi Gminy Waśniów do końca marca roku kolejnego. Wyniki raportów będą stanowiły podstawę do ewentualnych prac aktualizacyjnych.

Spis Tabel

Tabela 1. Ludność Gminy Waśniów w podziale na płeć.....	19
Tabela 2. Kierunki migracji w Gminie Waśniów w latach 2010-2014	21
Tabela 3. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu ostrowieckiego.....	22
Tabela 4. Placówki oświatowe funkcjonujące na terenie Gminy Waśniów	28
Tabela 5. Współczynnik skolaryzacji brutto (w %).....	29
Tabela 6. Charakterystyka oddziałów zerowych na terenie Gminy Waśniów w latach 2010-2014	29
Tabela 7. Liczba uczniów szkół podstawowych	30
Tabela 8. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w 2015 roku	33
Tabela 9. Liczba porad udzielona przez GZOZ w Waśniowie.....	34
Tabela 10. Korzystający z biblioteki w latach 2012-2014.....	37
Tabela 11. Liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców	38
Tabela 12. Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w Gminie Waśniów na tle powiatu, województwa oraz kraju	39
Tabela 13. Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007	42
Tabela 14. Kadra Ośrodka Pomocy Społecznej w Waśniowie	47
Tabela 15. Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia przez GOPS w Waśniowie w latach 2010-2014	48
Tabela 16. Liczba osób, którym przyznano świadczenie.....	49
Tabela 17. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie.....	49
Tabela 18. Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych w latach 2012-2014	52
Tabela 19. Wydatki na zasiłki rodzinne.....	53
Tabela 20. Dodatki do zasiłków rodzinnych w latach 2012-2014.....	54
Tabela 21. Świadczenia pielęgnacyjne w latach 2012-2014.....	55
Tabela 22. Specjalny zasiłek opiekuńczy w latach 2012-2014.....	56
Tabela 23. Zasiłki pielęgnacyjne w latach 2012-2014	57
Tabela 24. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego w latach 2012-2014.....	59
Tabela 25. Realizacja Programu Wieloletniego "Pomoc państwa w zakresie dożywiania"	59
Tabela 26. Stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne w latach 2012-2014	60
Tabela 27. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców.....	64
Tabela 28. Frekwencja w wyborach i referendach ogólnopolskich w latach 2010-2015	64
Tabela 29. Liczba rodzin, którym GOPS w Waśniowie udzielił wsparcia z powodu bezrobocia.....	73
Tabela 30. Klasyfikacja zawodowa osób bezrobotnych z powiatu ostrowieckiego.....	74
Tabela 31. Liczba rodzin którym przyznano wsparcie z powodu ubóstwa w latach 2010-2014	77
Tabela 32. Odpłatność GOPS w Waśniowie w związku z przebywaniem mieszkańców Gminy w domach pomocy społecznej w latach 2010-2014.....	80
Tabela 33. Zasiłek pielęgnacyjny dla osób, które ukończyły 75 lat.....	80
Tabela 34. Rodziny korzystające ze wsparcia pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby.....	82
Tabela 35. Liczba osób, którym przyznano pomoc w formie zasiłku stałego w latach 2011-2014	82
Tabela 36. Zasiłki pielęgnacyjne w latach 2012-2014	83
Tabela 37. Realizacja procedury Niebieskiej Karty	86
Tabela 38. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa	87
Tabela 39. Szacowana skala alkoholizmu na terenie Gminy Waśniów.....	89

Tabela 40. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu.....	90
Tabela 41. Liczba rodzin którym udzielono pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.....	92
Tabela 42. Rodziny objęte pracą asystenta rodziny	93
Tabela 43. Liczba osób korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu bezdomności	94
Tabela 44. Mandaty karne nałożone na terenie Gminy Waśniów.....	95
Tabela 45. Wyjazdy do działań ratowniczych w latach 2013-2015	97
Tabela 46. Problemy społeczne według zestawienia Pareto-Lorenza	98
Tabela 47. Macierz analizy WiP	117

Spis Wykresów

Wykres 1. Jak oceniają Państwo aktualne warunki życia mieszkańców gminy?	17
Wykres 2. Czy Państwa zdaniem w Gminie Waśniów, w porównaniu do kilku minionych lat jest lepiej, czy gorzej?	17
Wykres 3. Udział populacji gmin w populacji powiatu ostrowieckiego.....	18
Wykres 4. Ludność Gminy Waśniów w latach 2010-2014	19
Wykres 5. Przyrost naturalny w latach 2010-2014	20
Wykres 6. Saldo migracji w Gminie Waśniów w latach 2010-2014	20
Wykres 7. Migracje w podziale na płeć w latach 2010-2014	21
Wykres 8. Piramida wieku GUS Gminy Waśniów w roku 2014	22
Wykres 9. Ludność Gminy Waśniów wg ekonomicznych grup wieku w latach 2010-2014	23
Wykres 10. Wskaźnik obciążenia demograficznego Gminy Waśniów na tle powiatu i województwa	24
Wykres 11. Liczba małżeństw na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014 w gminie, powiecie, województwie oraz kraju	24
Wykres 12. Dochody budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych w przeliczeniu na mieszkańca w porównaniu z powiatem, województwem oraz krajem	26
Wykres 13. Wydatki na oświatę i wychowanie w Gminie Waśniów w latach 2010-2014	27
Wykres 14. Liczba uczniów szkół podstawowych w latach 2010-2014	30
Wykres 15. Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w szkołach podstawowych w Gminie Waśniów w % (rok szkolny 2014/2015).....	31
Wykres 16. Średnie wyniki sprawdzianu po VI klasie w 2015 r w gminie, powiecie, województwie oraz kraju	31
Wykres 17. Liczba uczniów szkół gimnazjalnych w Gminie Waśniów w latach 2010-2015	32
Wykres 18. Wyniki procentowe w 2015 roku na tle powiatu, województwa oraz kraju	33
Wykres 19. Czytelnicy bibliotek publicznych w odniesieniu do populacji	37
Wykres 20. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Waśniów	38
Wykres 21. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisana do Rejestru REGON	40
Wykres 22. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności.....	40
Wykres 23. Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	41
Wykres 24. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	43
Wykres 25. Nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane podmioty gospodarki narodowej na terenie Gminy Waśniów w latach 2010-2014	43

Wykres 26. Podmioty gospodarki narodowej wg wielkości zatrudnienia.....	44
Wykres 27. Struktura wolnych miejsc pracy w woj. świętokrzyskim według zawodów, w pierwszych trzech kwartałach 2015 roku.....	44
Wykres 28. Typy rodzin objętych pomocą w 2014 roku.....	48
Wykres 29. Osoby którym przyznano świadczenia o charakterze pieniężnym i niepieniężnym.....	50
Wykres 30. Główne powody przyznania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Waśniowie w latach 2012-2014.....	50
Wykres 31. Zasiłki pielęgnacyjne w 2014 roku.....	57
Wykres 32. Kategorie spraw w ramach których udzielono porad w BPO.....	62
Wykres 33. Stowarzyszenia i organizacje społeczne w Gminie Waśniów w latach 2010-2014.....	63
Wykres 34. Stopa bezrobocia w powiecie ostrowieckim oraz województwie świętokrzyskim w latach 2010-2015 (w ujęciu miesięcznym).....	70
Wykres 35. Osoby bezrobotne w Gminie Waśniów w ujęciu miesięcznym w latach 2010-2015.....	71
Wykres 36. Bezrobocie na terenie Gminy Waśniów w podziale na płeć.....	72
Wykres 37. Udział osób długotrwale bezrobotnych wśród wszystkich bezrobotnych.....	73
Wykres 38. Wykształcenie osób bezrobotnych w powiecie ostrowieckim.....	74
Wykres 39. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2014 r. wg grup społeczno-ekonomicznych (w % osób w gospodarstwach domowych).....	77
Wykres 40. Ludność Gminy Waśniów w wieku poprodukcyjnym w podziale na płeć.....	79
Wykres 41. Poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim.....	84
Wykres 42. Graficzna prezentacja problemów społecznych metodą Pareto-Lorenzo.....	99
Wykres 43. Ocena Celu Operacyjnego 1.1.....	118
Wykres 44. Ocena Celu Operacyjnego 1.2.....	119
Wykres 45. Ocena Celu Operacyjnego 1.3.....	119
Wykres 46. Ocena Celu Operacyjnego 1.4.....	120
Wykres 47. Ocena Celu Operacyjnego 2.1.....	120
Wykres 48. Ocena Celu Operacyjnego 2.2.....	121
Wykres 49. Ocena Celu Operacyjnego 2.3.....	121
Wykres 50. Ocena Celu Operacyjnego 3.1.....	122
Wykres 51. Ocena Celu Operacyjnego 3.2.....	122
Wykres 52. Ocena Celu Operacyjnego 4.1.....	123
Wykres 53. Ocena Celu Operacyjnego 4.2.....	123
Wykres 54. Ocena Celu Operacyjnego 5.1.....	124
Wykres 55. Ocena Celu Operacyjnego 5.2.....	124
Wykres 56. Ocena Celu Operacyjnego 5.3.....	125
Wykres 57. Ocena Celu Operacyjnego 6.1.....	125
Wykres 58. Ocena Celu Operacyjnego 6.2.....	126

Spis Rysunków

Rysunek 1. Umiejscowienie administracyjne Gminy Waśniów na tle powiatu, województwa oraz kraju.....	16
Rysunek 2. Zasięg ubóstwa skrajnego wg województw (w % osób w gospodarstwach domowych)....	76
Rysunek 3. Schemat organizacyjny części projektowej.....	103

